

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra ekonomiky

Diplomová práce

Európska únia – rozširovanie a prehĺbovanie integrácie

Bc. Martin Rypák

© 2021 ČZU v Praze

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Martin Rypák

Ekonomika a management
Provoz a ekonomika

Název práce

Európska únia – rozširovanie a prehĺbovanie integrácie

Název anglicky

European Union – widening and deepening of integration

Cíle práce

Hlavný cieľ práce sa zaoberá komparáciou nálad odborníkov a laickej verejnosti na otázky európskej integrácie. Tento cieľ bude dosiahnutý cez vypracovanie čiastkových úloh, ktorými sú:

1. Analýza interview odborníkov na otázky týkajúcich sa európskej integrácie.
2. Analýza odpovedí laickej verejnosti na otázky týkajúcich sa európskej integrácie.
3. Vyhodnotenie a porovnanie postoja odborníkov a laickej verejnosti.
4. Analýza názorovej zhody/nezhody medzi odborníkmi a laickou verejnosťou.

Sekundárnym cieľom práce je zodpovedanie otázok v 4 základných skupinách, ktorými sú politika rozširovania, Eurozóna, Brexit a strategická autonómia. Hlavné otázky, na ktoré získa práca odpoveď sú:

Aký je súčasný stav prístupového procesu kandidátskych štátov Európskej Únie?

Ktoré štáty by mohli byť potencionálnymi kandidátmi pre vstup do Európskej Únie?

Ako sa vyvíja súčasná situácia s rozširovaním eurozóny?

Ako ovplyvnil Brexit Európsku Úniu?

Môže sa trend Brexitu opakovať v inom štáte?

Čo je strategická autonómia a čo znamená pre budúce smerovanie Európskej Únie?

Metodika

Diplomová práca sa delí na dve časti. Teoretická časť práce sa venuje rešerši odbornej literatúry a odborných internetových zdrojov, ktoré hovoria o procesoch integrácie v Európskej Únii. Získané poznatky sú dôležité pre vecné chápanie závažnosti otázok riešených v praktickej časti diplomovej práce.

Praktická časť je vypracovaná troma krokmi. Prvý krok je analyzovanie stanoviska odbornej verejnosti v otázkach integračného procesu Európskej Únie. Odpovede k otázkam získame ako interview s odborníkmi venujúcim sa otázkam Európskej Únie. Druhý krok je analýza odpovedí z vyplneného dotazníka od náhodných respondentov laickej verejnosti. Otázky v dotazníku budú prevažne výberové, kde má respondent možnosť vybrať jednu z odpovedí, pri určitých odpovediach má taktiež možnosť napísať zdôvodnenie svojej odpovede. Tretí krok je porovnanie poznatkov získaných z prvých dvoch krokov, kde je hodnotená miera zhody medzi odbornou verejnosťou a laickou verejnosťou. V záverečnej časti práce budú zhodnotené výsledky práce na problematiku európskej integrácie.

Doporučený rozsah práce

60 – 90 stran

Klíčová slova

Proces rozšiřovania, integrácia, Európska únia, EÚ, Východné partnerstvo, politika susedstva, Schengenská zóna, Hospodárska a Menová Únia.

Doporučené zdroje informací

BRACJUN, A.: Hospodárska politika Európskej únie. Bratislava: Sprint dva, 2008, ISBN 978-80-969927-8-2

HOREHÁJ, J., KOLLÁRIKOVÁ, M. 2002. Európska únia. Banská Bystrica : Univerzita Mateja Bela, Ekonomická fakulta, 2002, ISBN 80-8055-714-4

KARAS, V – KRÁLIK, A. Európske právo. 2. vyd. Bratislava: IURA EDITION, 2007. ISBN 978- 80-8078-4

Kotlowski J., Dean. The European Union. From the Jean Monnet to the Euro, USA: Ohio University Press, 2000, ISBN 0-8214-1331-7

LIPKOVA, Ľ., Európska únia. Bratislava: Sprint vfra, 2006. ISBN 80-89085-65-2

OUTLÁ a kol., Právo Evropské Unie, Praha: Aleš Čeněk, 2007, ISBN 978-80-7380-084-0

REICHBAUER, O.: Európska únia pre každého. Bratislava: ERUROLITERA, 2004, 1.vydnie, 2004. ISBN 80-968520-8-6

Schelle, K., Historie integračních koncepcí a jejich vyústění v realitě EU. Ostrava: Key Publishing, 2007, ISBN 978-80-7380-084-0

TOMÁŠEK, M. *Evropské měnové právo*. V Praze: C.H. Beck, 2004. ISBN 80-7179-860-6.

Treumerová, M., 101 Otázok a odpovedí o EÚ, Informačná kancelária Európskeho parlamentu, 2005, ISBN 80-969241-1-7

Předběžný termín obhajoby

2020/21 LS – PEF

Vedoucí práce

Bc. Ing. Jiří Čermák, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra ekonomiky

Elektronicky schváleno dne 10. 3. 2021

prof. Ing. Miroslav Svatoš, CSc.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 11. 3. 2021

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 30. 03. 2021

Čestné prehlásenie

Prehlasujem, že svoju diplomovú prácu "Európska Únia - rozširovanie a prehlbovanie integrácie" som vypracoval (a) samostatne pod vedením vedúceho diplomovej práce a s použitím odbornej literatúry a ďalších informačných zdrojov, ktoré sú citované v práci a uvedené v zozname použitých zdrojov na konci práce. Ako autor (ka) uvedenej diplomovej práce ďalej prehlasujem, že som v súvislosti s jej vytvorením neporušil autorské práva tretích osôb.

V Prahe dňa 30/03/2021

Pod'akovanie

Rád by som sa touto cestou poďakoval Bc. Ing. Jiří Čermák, Ph.D. za jeho cenné rady a čas, ktorý mi v rámci odborného vedenia diplomovej práce venoval. Ďalej chcem poďakovať odborníkom za poskytnutie odborného stanoviska k mojej diplomovej práci.

Európska únia – rozširovanie a prehlbovanie integrácie

Abstrakt

Táto diplomová práca rieši vývoj integračného procesu v európskej únii. V práci sa vysvetľuje potreba založenia prvých spoločenstiev, z ktorých sa neskôr sformovala európska únia tak, ako ju poznáme dnes. Proces vývoja je vysvetlený dôležitými prijatými zmluvami, ich prínosom pre dané spoločenstvá a zmenami, ktoré ich prijatie prinieslo. V práci je opísaný celý proces integrácie, ktorý musí každá krajina absolvovať než bude pripravená vstúpiť do Európskej Únie. Integračný proces je opísaný na praktických prípadoch Slovenskej Republiky, ktorá sa stala členom Európskej Únie v roku 2004, následné kroky, ktoré viedli k vstupu do Schengenského priestoru a integračnému procesu vedúcemu k prijatiu eura a vstupu do eurozóny. Taktiež je v práci opísaný integračný proces Rumunska a Bulharska, ktoré sa stali členmi Európskej Únie v roku 2007 a Chorvátska, ktoré sa stalo členom Európskej Únie v roku 2013. Práca hovorí o súčasných náladách v Európskej Únii, popisuje príčiny, ktoré viedli k Brexitu a celý proces až po vystúpenie Spojeného Kráľovstva z Európskej Únie, súčasný postoj Európskej Únie k prijímaniu nových členov, otázky ktorým sa Európska Únia momentálne venuje, stav prístupového procesu kandidátskych krajín a aktuálne situáciu krajín, ktoré by sa v budúcnosti mohli stať potenciálnymi členmi Európskej Únie. Diplomová práca rozoberá dôvody skepticizmu verejnosti a odborníkov na rozšírenie Európskej únie, negatívny postoj voči Turecku, Ukrajine, alebo prípadnému prijatiu štátov neležiacich v Európe. Práca analyzuje predikcie odborníkov a verejnosť ohľadom budúcnosti Bieloruska v EÚ, možnosti vystúpenia členských krajín z Európskej únie a ďalšie rozšírenie eurozóny. Tiež sa práca zaoberá európskou strategickou autonómiou.

Kľúčové slova: európska únia, európska integrácia, vývoj európskej integrácie, prístupový proces, európska ekonomická integrácia, brexit, integrácia balkánu, jednotný európsky akt, veľké rozširovanie, ESUO, hospodárska a menová únia, strategická autonómia

European Union - widening and deepening of integration

Abstract

This Diploma Thesis addresses the development of the Integration Process in the European Union. It explains the need to establish the first communities, which subsequently formed the European Union as we recognize it today. The development process is explained by the important treaties adopted, their contribution to the communities concerned and the changes that their adoption has brought. The thesis describes the whole integration process and its conditions, which must be accomplished in order to join the European Union. The integration process is described in the practical cases of the Slovak Republic, and its process to become a member of the European Union in 2004, the subsequent steps that led to entry into the Schengen area, following the integration process shifting to the adoption of the euro. The Thesis also outlines the integration process of Romania and Bulgaria, members of the European Union since 2007 and Croatia, a member of the European Union since 2013. As the Brexit transition period just ended, the phenomena that occurred were compared, with the goals of Brexit, and scars, which were left on the EU and UK. Last, but not least, the ongoing frame of mind of the European Union members, in regard to further enlargement and integration, will be examined. The diploma thesis discusses the reasons for the public and experts in the enlargement of the EU, the negative attitude towards Turkey, Ukraine, or the possible acceptance of non-European countries. The diploma thesis analyzes the predictions of experts and the public regarding the future of Belarus in the EU, the possibility of withdrawal of member states from the EU, and further enlargement of the euro area. The work also discusses about European strategic autonomy.

Keywords: European Union, European Integration, Development of European Integration, Accession process, European Economic Integration, Brexit, Integration of the Balkans, Single European Act, Eastern enlargement, ECSC, Economic and Monetary Union, Strategic Autonomy

Obsah

1 Úvod	15
2 Cieľ práce a metodika	17
2.1 Cieľ práce	17
2.2 Metodika.....	17
3 Teoretické východiska	23
3.1 História európskej integrácie	23
3.2 Povojnový vývoj v Európe	25
3.3 Parížska zmluva o založení Európskeho spoločenstva uhlia a ocele (ESUO)..	27
3.4 Rímska zmluva – Európske hospodárske spoločenstvo	29
3.5 Zmluva o Európskom spoločenstve pre atómovú energiu (Euratom).....	30
3.6 Bruselská zmluva (Zlučujúca zmluva).....	31
3.7 Colná únia.....	32
3.8 Jednotný Európsky akt	32
3.9 Jednotný trh	34
3.10 Schengenská dohoda a Schengenský dohovor.....	34
3.11 Maastrichtská zmluva o Európskej únii	35
3.12 Amsterdamská zmluva	37
3.13 Zmluva z Nice.....	38
3.14 Vznik eurozóny	39
3.15 Hospodárska a menová únia (HMÚ).....	40
3.16 Maastrichtské kritéria.....	41
3.17 Lisabonská zmluva.....	42
3.18 Kandidátske zeme	44
3.18.1 Rozšírenie	44
3.18.2 Pred vstupná stratégia.....	45

3.18.3	Posúdenie	45
3.18.4	Prístupové kritéria.....	45
3.18.5	Prístupový proces.....	46
3.18.6	Etapy	46
3.18.7	Rokovania.....	46
3.18.8	Acquis	47
3.18.9	Pred vstupná pomoc.....	48
3.18.10	IPA.....	49
3.18.11	IPA II.....	49
3.18.12	Stav krajín	49
3.19	Velke rozšírenie	51
3.20	Integrácia Slovenska do EÚ	53
3.20.1	Schengenský priestor	55
3.20.2	Vstup do eurozóny	55
3.20.3	Výhody a nevýhody členstva v EÚ.....	57
3.21	Integrácia Česka v EÚ.....	58
3.22	Balkánske rozšírenie	59
3.22.1	Bulharsko a Rumunsko	59
3.22.2	Chorvátsko	61
3.23	Brexit.....	62
3.23.1	História Brexitu	62
3.23.2	Vývoj udalosti počas Brexitu	63
3.23.3	Kto za koho vyjednáva.....	65
3.23.4	Varianty brexitu.....	66
3.23.5	Vyhody a nevyhody Brexitu pre UK a EU	66
4	Praktická časť.....	68
4.1	Vývoj procesu integrácie.....	68
4.1.1	Vývoj procesu integrácie na Západnom Balkáne	68
4.1.2	Vývoj procesu integrácie na Ukrajine.....	74
4.1.3	Vývoj procesu integrácie v Turecku.....	76
4.1.4	Vývoj procesu integrácie v Bielorusku.....	79
4.2	Brexit.....	82
4.3	Eurozóna.....	89
4.4	Strategická autonómia.....	94

4.5	Súčasné problémy dotýkajúce sa integrácie	96
5	Záver	100
6	Zoznam použitých zdrojov	104
6.1	Knižné zdroje	104
6.2	Internetové zdroje.....	106
7	Prílohy	114

Zoznam obrázkov

Obrázok 1 – Rozdelenie respondentov podľa demografických údajov	20
Obrázok 2 - Pripravenosť chorvátska na vstup do EÚ podľa respondentov	70
Obrázok 3 - Vstup Kosova do EÚ bez uznania suverenity podľa respondentov	72
Obrázok 4 - Významnosť vstupu Ukrajiny do EÚ podľa respondentov	75
Obrázok 5 - Podpora vstupu Turecka do EÚ podľa respondentov	78
Obrázok 6 - Podpora vstupu Bieloruska do EÚ podľa respondentov	81
Obrázok 7 - Pravdepodobnosť opakovania scenáru Brexitu podľa respondentov	84
Obrázok 8 - Štáty, ktoré by mohli opustiť EÚ podľa respondentov	86
Obrázok 9 - Významnosť eura pri procese integrácie podľa respondentov	90
Obrázok 10 - Krajina, ktorá pravdepodobne prijme euro podľa respondentov	92
Obrázok 11 - Povedomie o pojme Strategická Autómia EÚ medzi respondentmi	95
Obrázok 12 - Podpora vstupu štátov neležiacich v Európe do EÚ podľa respondentov	98

Zoznam tabuliek

Tabuľka 1 – Dotazník	21
Tabuľka 2- Členské krajiny Európskej Únie a rok ich vstupu	23
Tabuľka 3 - Zoznam zmlúv prijatých EÚ, ich hlavný cieľ, zoradených podľa roku prijatia	25
Tabuľka 4 - Kapitoly Acquis communautaire	48
Tabuľka 5 Potencionálni kandidáti na vstup do EÚ a ich hodnotenie Európskou komisiou	50
Tabuľka 6 - Maastrichtské konvergenčné kritéria a stav Slovenska v marci 2008	56

Zoznam použitých skratiek

EU – Európska únia

EHS – Európske hospodárske spoločenstvo

NATO – Organizácia Severoatlantickej zmluvy

USA – Spojené štáty Americké

ESUO – Európske spoločenstvo uhlia a ocele

EUROATOM - Európske spoločenstvo pre atómovú energiu

OSN – Organizácia spojených národov

COREPER – Výber stálych zástupcov

ES – Európske spoločenstvo

ECB – Európska centrálna banka

HMÚ – Hospodárska menová únia

HDP – Hrubý domáci produkt

EMI - Európsky menový inštitút

ESCB - Európsky systém centrálnych bánk

HCIP – Harmonizovaný index spotrebných cien

ERM II - Európsky mechanizmus výmenných kurzov

EP – Európsky parlament

PHARE - Poľsko a Maďarská pomoc na reštrukturalizáciu hospodárstva

SAPARD - Špeciálny predvstupový program pre poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka

IPA – Nástroj predvstupovej pomoci

ISPA - Nástroj predvstupových štrukturálnych politík

CSFR – Česká a Slovenská federatívna republika

NRSR – Národná rada Slovenskej republiky

MVSR – Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky

SR – Slovenská Republika

SKK – Slovenská koruna

ECOFIN - Rada Európskej únie pre hospodárske a finančné záležitosti

EUR - Euro

BREXIT- Vystúpenie Spojeného kráľovstva z Európskej únie

UK – Veľká Británia

OECD - Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj

MMF - Medzinárodný menový fond

DCFTA - Hlboká a komplexná zóna voľného obchodu

AA – Dohoda o pridružení Európskej únie

EEAS - Európska služba pre vonkajšiu činnosť

1 Úvod

Otázky týkajúce sa európskej integrácie a rozširovaniu Európskej Únie sa dotýkajú nielen 430 miliónov občanov členských štátov Európskej Únie, ale ovplyvňujú budúcnosť celej Európy. Budúci vývoj Európskej Únie je nepochybne zaujímavý a zároveň komplikovaný proces. Z historického hľadiska bolo prehĺbenie partnerských vzťahov medzi krajinami Európy nevyhnutné pre zabránenie budúcim vojenským konfliktom.

Kroky zavedené víťaznými mocnosťami prvej svetovej vojny viedli k rozmachu socializmu a nacionalizmu v Európe, čo malo opačný efekt pri snahe zabrániť budúcim vojenským konfliktom. Následne sa počas druhej svetovej vojny ukázala ničivá sila nových technológií. Strach z predstavy ďalších vojenských konfliktov, ktoré by mohli byť ešte ničivejšie prispel k vytváraniu nových spoločenstiev, ktoré by zabránili vojenským konfliktom. V najbližších rokoch po skončení druhej svetovej vojny vznikli organizácie ako Organizácia Spojených národov, Organizácia Severoatlantickej zmluvy, alebo Európske spoločenstvo pre uhlie a oceľ. Vznik týchto spoločenstiev je založený na názore, že krajiny ktoré medzi sebou spolupracujú a vytvárajú silné ekonomické, hospodárske a sociálne väzby, nemajú dôvod medzi sebou vyvolávať vojenské konflikty.

S odstupom času je vidieť, že snahy nastolenia mieru v Európe boli úspešné. Viacero štátov si začalo uvedomovať významnosť spolupráce a rozhodlo sa pridať ruku k dielu. Z Európskeho spoločenstva pre uhlie a oceľ, ktoré zakladalo 6 členov vznikla Európska Únia, ktorá má v súčasnosti 27 členov. Európska Únia už dávno neovplyvňuje spoluprácu vo vybraných hospodárskych a výrobných oblastiach, ale významne sa podieľa na spolupráci v takmer všetkých oblastiach fungovania členských štátov.

Aj napriek nespochybniteľnému pozitívnemu dopadu Európskej Únie na členské štáty, jej budúce smerovanie nie je jednoznačné a v súčasnosti prevláda polarita názorov, akým smerom by sa Európska Únia mala rozvíjať. Tieto rozdielne postoje je vidieť u mnoha vysoko postavených predstaviteľov štátov, „*Bojím se o Evropu. Opravdu se o Evropu bojím. Bojím se, a proto jsem proti schválení Evropské ústavy. Jsem si jist, že většina Evropanů rozumí, co říkám, a že se bojí podobně jako já. Evropská unie nepotřebuje žádnou ústavu. proces integrace bych už dávno zarazil, ale realistické by bylo, zmrazit dnešní stav, v žádném případě nesmíme jít dál.*“ – výrok Václava Klause o procese európskej integrácie, „*Najväčšie nebezpečenstvo pre Európsku úniu neprichádza od tých, ktorí presadzujú zmenu, ale od tých, ktorí odsudzujú nové myslenie ako kacírstvo. Vo svojej*

dlhej histórii mala Európa skúsenosti s mnohými kacírmi, pri ktorých sa nakoniec ukázalo, že mali pravdu.“ – David Cameron o zmenách v Európskej Únii, „Je treba mať Európu, ktorá bude založená na spolupráci slobodných národov. Národ je rámec, ktorý môže chrániť slobodu a prosperitu, Európska Únia chce hodiť národy do neznáma.“ – Marine Le Pen o slobode národov, „Nemôžeme tolerovať, že sú tak masívne narušované základne hodnoty Európskej Únie. Kto tak ako Maďarsko stavia ploty proti vojnovým utečencom, porušuje slobodu tlače a nezávislosť justície. Ten by mal byť dočasne, alebo v prípade potreby trvalo, vylúčený z Európskej Únie.“ – Jean Asselborn o porušovaní základných hodnôt EÚ. Súčasný nálad v Európskej Únii môžu ukázať, akým smerom sa celý proces európskej integrácií v budúcnosti bude vyvíjať.

2 Cieľ práce a metodika

2.1 Cieľ práce

Diplomová práca poskytuje odpoveď na 2 ciele. Primárny cieľ práce komparuje postoj odborníkov venujúcich sa témam Európskej Únie a laickej verejnosti v otázkach, týkajúcich sa európskej integrácie. K dosiahnutiu primárneho cieľa diplomovej práce je potrebné vypracovanie 4 čiastkových úloh. Konkrétne sa jedná o nasledujúce úlohy.

1. Analýza interview odborníkov na otázky týkajúcich sa európskej integrácie.
2. Analýza odpovedí laickej verejnosti na otázky týkajúcich sa európskej integrácie.
3. Vyhodnotenie a porovnanie postoja odborníkov a laickej verejnosti.
4. Analýza názorovej zhody/nezhody medzi odborníkmi a laickou verejnosťou.

Sekundárny cieľ diplomovej práce sa zameriava na zodpovedanie otázok, ktoré je možné rozdeliť do 4 kategórií. Tieto kategórie sú európska integrácia, trend Brexitu, integrácia v oblasti eurozóny a strategická autonómia. Pre dôkladnejšiu analýzu problematiky sekundárneho cieľa diplomovej práce je potrebné rozšíriť kategórie o ďalšie podkategórie. Jedná sa o postup integračného procesu v kandidátskych štátoch a hodnotenie potencionálnych kandidátskych štátov. Sekundárny cieľ pomôže zodpovedať nasledujúce otázky.

Aký je súčasný stav prístupového procesu kandidátskych štátov Európskej Únie? Ktoré štáty by mohli byť potencionálnymi kandidátmi pre vstup do Európskej Únie? Ako sa vyvíja súčasná situácia s rozširovaním eurozóny? Ako ovplyvnil Brexit Európsku Úniu? Môže sa trend Brexitu opakovať v inom štáte? Čo je strategická autonómia a čo znamená pre budúce smerovanie Európskej Únie?

2.2 Metodika

Diplomová práca je rozdelená na dve časti s odlišnými druhmi postupov. Indukcia a dedukcia (Saunders, Lewis a Thornhill, 2009) sú dva druhy logických úvah a postupov. Obidve pojednávajú o všeobecných a konkrétnych aspektoch. Obe metódy vedú k záverom, ale presne opačným spôsobom.

Teoretická časť práce využíva deduktívne uvažovanie (Thyer, 2010) ktoré siaha od všeobecného po konkrétne, to znamená, že to začína známymi a prijatými myšlienkami alebo predpokladmi. Deduktívny prístup potom porovnáva konkrétnu situáciu a prichádza

so záverom. Teoretická časť práce sa venuje rešerši odbornej literatúry a odborných internetových zdrojov, ktoré hovoria o procesoch integrácie v Európskej Únii. Získané poznatky sú dôležité pre vecné chápanie závažnosti otázok riešených v praktickej časti diplomovej práce.

Praktická časť je následne spracovaná indukčnou metódou. Podľa Collinsa indukčný prístup „zahŕňa rozvoj teórie, ktorá je testovaná a predstavuje viac vedeckého prístupu k výskumu“ (Collins, 2010, s. 42). Teoretické východiská však boli základom pre tento výskum a pozostávali z literárnych podkladov a sekundárnych údajov, ktoré zahŕňali zodpovedanie výskumných otázok odbornou a laickou verejnosťou. Celkový postup v praktickej časti je rozdelený na tri kroky. Prvý krok je analyzovanie stanoviska odbornej verejnosti v otázkach integračného procesu Európskej Únie. Komunikácia s odborníkmi prebiehala vo forme interview. Interview bolo realizované formou online rozhovoru prostredníctvom písomnej komunikácie v reálnom čase. Odborníci mali možnosť lepšie sformulovať vhodnú odpoveď, interview nenarušilo ich časový harmonogram a zabránilo sa nervozite z osobného stretnutia. Interview prebiehalo s uchádzačmi individuálne, takže výsledky neboli ovplyvnené treťou stranou. Interview prebiehalo pološtruktúrovanou formou, hlavné otázky boli predom stanovené, v prípade potreby doplnenia určitých informácií boli položené prídavné otázky, dôvodom bolo, že nie každý odborník mal znalosti vo všetkých oblastiach výskumu. Interview bolo rozdelené do 4 základných okruhov, politika rozširovania, strategická autonómia, eurozóna, Brexit. Každá kategória obsahovala viacero otázok. Celý obsah dotazníka:

Politika rozširovania

- Ako sa bude vyvíjať proces integrácie na Západnom Balkáne ?
- Poslednou krajinou, ktorá rozšírila počet členov EÚ bolo Chorvátsko, ktorá krajina na Balkáne, je v súčasnej situácii tou, ktorá by mohla byť ďalšou prístupujúcou krajinou?
- Nebol by komplikovaný vzťah Srbska a Kosova, problémom členstva oboch krajín v budúcnosti?
- Kroky v rámci integračného procesu pre Ukrajinu posledné roky stagnujú. Čo spôsobuje túto situáciu a aké sú predpokladané ďalšie kroky zo strany Ukrajiny a EÚ?

- Ak by sa v Bielorusku zmenil režim a vládla by pro-európska opozícia, v akom horizonte by požiadalo Bielorusko o členstvo a takisto aké následné kroky by Bielorusko muselo podstúpiť ?
- Môžeme predpokladať, že by sa o členstvo v Únii mohli v budúcnosti zaujímať aj krajiny Kaukazského regiónu, bývalé sovietske republiky, ako napr. Gruzínsko ?
- Je možné, aby integračný proces Turecka, ktorý započal už v roku 2005, skončil pre Turecko členstvom v Únii ?

Strategická Autonómia

- V čom spočíva politika Strategickej Autonómie EU?

Eurozóna

- Ako fungujú v súčasnosti integračné procesy rámci Eurozóny ?
- Ako ovplyvní tieto procesy súčasná kríza spôsobená pandemiou ?
- Kedy sa bude konať najbližšie rozširovanie v rámci Eurozóny ?

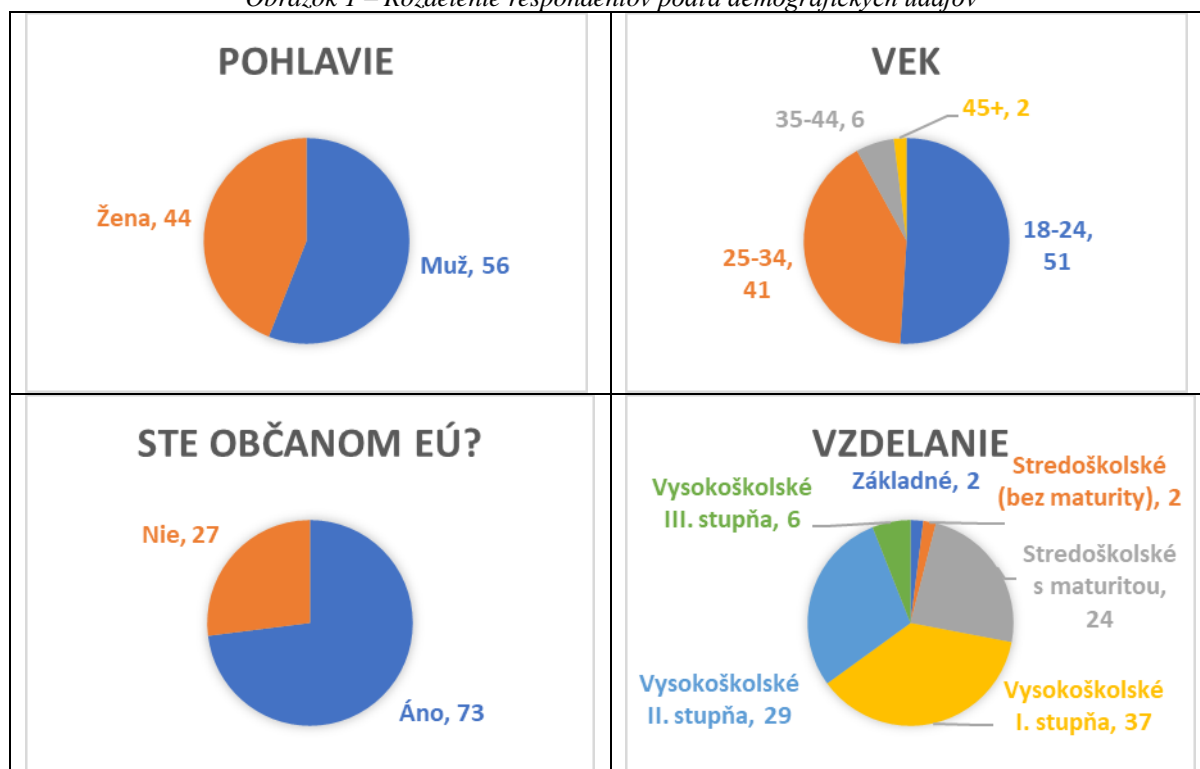
Brexit

- V akom čase je predpoklad formálneho nastavenia vzťahov medzi EÚ a Spojeným kráľovstvom ?
- Aké bude toto nastavenie vo viacerých oblastiach fungovať v praxi (obchod, pohyb tovaru, služieb a osôb) ?
- Po tom ako bol už raz aktivovaný článok 50, je predpoklad, že by aj iná krajina chcela vystúpiť z Únie, prípadne by mali na to dôvod aj viaceré krajiny ?

Otázky sú otvorené, odborník má možnosť svoju odpoveď rozvinúť. Odpovede odborníkov boli následne analyzované a spracované v praktickej časti diplomovej práce.

Druhý krok je analýza odpovedí z vyplneného dotazníka od náhodných respondentov laickej verejnosti. Výber respondentov bol náhodný. Demografické rozdelenie respondentov je nasledujúce.

Obrázok 1 – Rozdelenie respondentov podľa demografických údajov

Dotazník ma elektronickú formu, dotazník ma za cieľ preskúmať názory laickej verejnosti na otázky týkajúce sa európskej integrácie. Dotazník je rozdelený do piatich okruhov. Prvý okruh je informačný a hovorí o demografickom rozdelení respondentov. Zvyšné okruhy sú zamerané priamo na ciele dotazníka. Tieto okruhy sú politika rozširovania, Brexit, eurozóna, strategická autonómia. Takmer všetky otázky sú zatvorené, majú formu jednoduchého výberu a sú povinné k zodpovedaniu. Na otázku „Po tom, čo opustilo Spojené Kráľovstvo Európsku úniu, myslíte si, že aj iné krajiny budú nasledovať jej príklad?“ nadväzujú 2 nepovinné otázky, „Ak áno, ktoré krajiny to podľa Vás budú?“ zatvorená otázka s jednoduchým výberom a „Ak ste v predchádzajúcej otázke vybrali krajinu, prečo si myslíte, že sa práve táto krajina pokúsi oddeliť od Európskej únie?“ poloopená otázka. Celá forma dotazníka.

Tabuľka 1 – Dotazník

Slovenský variant	Anglický variant
Demografické údaje	Demographics
Pohlavie	Gender
Vek	Age
Ste občanom členskej krajiny EÚ?	Are you a citizen of an EU member state?
Dosiahnuté vzdelanie	Education level
Politika rozširovania	Enlargement policy
Bolo podľa Vás Chorvátsko pripravené na vstup do EÚ?	In your opinion, was Croatia ready to join the EU?
Malo by sa Kosovo stať členom Únie, aj napriek tomu, že niektoré členské štáty neuznávajú jeho suverenitu?	Should Kosovo become a member of the Union, even though some Member states do not recognize its sovereignty?
Pomohol by štátu, ktorého ste občanom vstup Ukrajiny do EÚ?	Would it be beneficial for your state, if Ukraine joined the EU?
Ak by sa v Bielorusku zmenil režim, požiadalo by podľa Vás Bielorusko o vstup do Únie?	If the regime changes in Belarus, do you think Belarus would apply to join the EU?
Malo by byť umožnené štátom, ktoré sa geograficky nenachádzajú v Európe (napr. Gruzínsko) otvárať prístupové rokovania o vstupe do Únie?	Should states that are not geographically located in Europe (e.g. Georgia) be allowed to open accession negotiations to join the Union?
Podporujete vstup Turecka do Európskej únie?	Do you support Turkey's accession to the European Union?
Brexit	Brexit
Po tom, čo opustilo Spojené Kráľovstvo Európsku úniu, myslíte si, že aj iné krajiny budú nasledovať jej príklad?	After the United Kingdom left the European Union, do you think other states will follow?
Ak áno, ktoré krajiny to podľa Vás budú?	If you answered yes, which states will follow?
Ak ste v predchádzajúcej otázke vybrali krajinu, prečo si myslíte, že sa práve táto krajina pokúsi oddeliť od Európskej únie?	If you have chosen a state in the previous question, why do you think that the state will try to separate from the European Union?
Eurozóna	Eurozone
Myslíte si, že prijatie eura je ďalším stupňom integrácie?	Do you think that the adoption of the Euro represents another stage of integration?
Ktorý členský štát začne mať spomedzi nižšie uvedených ako prvý Euro ako svoju menu?	Which Member State will have Euro first as its currency among the ones listed below?
Strategická autonómia	Strategic autonomy
Stretli ste sa s pojmom Strategická Autonómia EÚ?	Have you come across the term Strategic Autonomy of the EU?

Vyhodnotenie dotazníka prebieha vo forme grafov k príslušným otázkam. Grafy sú použité v praktickej časti diplomovej práce. Odpovede respondentov sú zhodnotené v krátkom komentári ku všetkým grafom.

Posledný krok praktickej časti je postavený na komparácií názorov odborníkov s laickou verejnosťou. Porovnáva sa najmä miera zhody v daných oblastiach.

Záver diplomovej práce je odpovedanie na ciele, ktoré boli na začiatku diplomovej práce stanovené a krátka predikcia budúceho vývoja EÚ.

3 Teoretické východiska

3.1 História európskej integrácie

Medzi najvýznamnejšie osobnosti, ktoré sa zaslúžili o vznik európskej únie tak ako ju dnes poznáme patria mnohé osobnosti. Skupiny právnikov poslancov bojovníkov za slobodu, ktorých spájala myšlienka mierovej a zjednotenej Európy. Medzi úplne najdlženejších patrili: Konrád Adenauer, Joseph Bech, Johan Beyen a Winston Churchill.

Tabuľka 2- Členské krajiny Európskej Únie a rok ich vstupu

Poradie	Názov krajín	Rok
Zakladajúce krajiny	Belgicko, Luxembursko, Holandsko, Nemecko, Taliansko, Francúzsko,	1951
rozšírenie	Dánsko, Írsko, Spojené kráľovstvo	1973
rozšírenie	Grécko	1981
rozšírenie	Španielsko, Portugalsko	1986
rozšírenie	Rakúsko, Fínsko, Švédsko	1995
rozšírenie	Cyprus, Česko, Estónsko, Litva, Lotyšsko, Maďarsko, Malta, Poľsko, Slovensko, Slovinsko	2004
rozšírenie	Bulharsko, Rumunsko	2007
rozšírenie	Chorvátsko	2013

(Zdroj: Zafenix, 2019)

Európska Únia bola vytvorená za účelom skončiť s vojnovými konfliktmi medzi susediacimi krajinami tak ako počas druhej svetovej vojny. „*Európska integrácia je hospodársko-politická integrácia, podstatou ktorej je prenos výkonu časti štátnej suverenity z členských štátov na spoločne vytvorené nadnárodné inštitúcie*“ (Bracjun, A., 2008) Prvým takýmto projektom bolo Európske spoločenstvo uhlia a ocele založené šiestimi krajinami Belgickom, Holandsko, Luxemburskom, Francúzskom, Nemeckom a Talianskom. Ďalším krokom k hlbšej integrácii bol podpis Rímskej zmluvy, ktorá vytvorila EHS. Tieto kroky viedli počas 60 rokov k zlepšeniu z hospodárskeho hľadiska, členské krajiny prestali vyberať clo pri vzájomnom obchode.

V roku 1973 dochádza k prvému rozrastaniu v Európskej únii. Konkrétne prvého januára sa Spojené kráľovstvo, Dánsko a Írsko stali členskými krajinami čím sa počet členov navýšil na deväť.

K ďalšiemu rozrastaniu dochádza v roku 1981 kedy sa Grécko stáva desiatim členským štátom a o päť rokov na to pristupujú aj Španielsko s Portugalskom. Rok 1986 priniesol okrem vstupu nových krajín aj podpis Jednotného európskeho aktu, ktorého výsledkom bolo riešenie problému voľného cezhraničného obchodu v EU. K významnému okamihu v dejinách európskej únie dochádza v októbri 1990 kedy sa zjednotilo Východne a západne Nemecko v jednu krajinu.

Na začiatku deväťdesiatich rokov bola prijatá schengenská dohoda, ktorá umožnila pohyb ľudí medzi členskými krajinami bez pasovej kontroly. Rok 1993 priniesol dokončenie jednotného trhu, ktorý sa vyznačuje štyrmi slobodami. Voľný pohyb osôb, služieb, kapitálu a tovaru. V deväťdesiatich rokoch minulého storočia boli prijaté dve významné zmluvy. Tou prvou bola Maastrichtská zmluva z roku 1993 a tou druhou Amsterdamská z roku 1999. Ďalšie rozšírenie európskej únie nastalo v Roku 1995, novými členskými krajinami sa stali Fínsko, Švédsko a Rakúsko. Nórsko sa malo taktiež stať novým členom, zamietavé nórské referendum však rozhodlo, že sa Nórsko nestane členom EÚ. (Outlá a kol., 2007)

Nové tisícročie prinieslo mnohým Európanom novú menu, ktorá sa stávala čoraz viac používanjšia. V roku 2004 Európa zažila najväčšie rozšírenie vo svojej histórii pristúpilo naraz až 10 krajín a krátko na to v roku 2007 ešte ďalšie tri. V závere prvého desaťročia svet zasiahla finančná kríza, ktorej sa nevyhla ani európska únia. V roku 2009 vstupuje do platnosti Lisabonská zmluva. Zatiaľ posledným pristupujúcim členským štátom sa stalo Chorvátsko v roku 2013. (Európska Únia, 2020)

Tabuľka 3 - Zoznam zmlúv prijatých EÚ, ich hlavný cieľ, zoradených podľa roku prijatia

Rok	Názov zmluvy	Hlavný cieľ
1951	Parížska zmluva	ESUO
1958	Rímske zmluvy	EHS, EUROATOM
1967	Bruselská/Zlučovacia zmluva	Európske spoločenstvá
1987	Jednotný európsky akt	Jednotný vnútorný trh
1992	Maastrichtská zmluva	Spoločná zahraničná a bezpečnostná politika
1997	Amsterdamská zmluva	Definovanie základných práv občanov EÚ
2001	Zmluva z Nice	Príprava na rozšírenie EÚ o krajiny východnej a strednej Európy
2009	Lisabonská zmluva	Ústava EÚ

(Zdroj: Európska Únia, 2021)

3.2 Povojnový vývoj v Európe

Po skončení druhej svetovej vojny sa mnohé národy usilovali o vznik jednotnej Európy. Churchill ako vodca konzervatívnej opozície počas svojho prednesu 19. Septembra 1946 vyzval na vznik Spojených štátov Európskych. Na jeho podnet vzniklo v Anglicku Hnutie za zjednotenú Európu. (Schelle, K., 2007) Medzi ďalšie hnutia s podobnou ideológiou je možné považovať Európsku úniu federalistov, ktorá bola neskôr premenovaná na Európske federalistické hnutie. Žiadala prejednanie štátov na federálny orgán. V roku 1947 sa objavilo Hnutie pre socialistické Spojené štáty európske. Európska parlamentná únia, založená v roku 1947, mala za snahu vyvíjať nátlak na vlády európskych krajín združovaním členov národných parlamentov. Kvôli stále sa zvyšujúcemu sa počtu hnutí bol v Novembri 1947 zriadený Koordinačný výbor. Jeho úlohou bolo vzájomne informovanie hnutí. V Máji 1948 zorganizoval výbor prvé zhromaždenie v Haagu. Zúčastnení sa rozdelili na 2 tábory, unionistický zastúpený Britániou a federálny zastúpený Francúzskom, Belgickom, Talianskom a Holandskom. (Horeháj, J., Kolláriková, M., 2002) „Jedenn podporoval model medzivládnej (intergovernmentálnej) spolupráce a druhý zasa

nadnárodný (supernacionálny) model integrácie“ (Lipková, Ľ. A kol., 2011) Kvôli potrebe zistenia problémov pri vzniku ucelenej Európy bolo zriadené Európske hnutie. To zastrešovalo viacero hnutí a organizácií. O rok neskôr v Bruseli, boli prijaté závery. Tie boli základom pre vznik Rady Európy.

Od skončenia druhej svetovej vojny bola Európa na ceste k jej zjednoteniu, napriek rozdeleniu na východný a západný blok. Vznik železnej opony a studená vojna významne prispeli ku zjednoteniu západnej Európy. Na konferencií v Paríži odmietol Sovietsky zväz Marshallov plán. 3. apríla 1948 podpísal prezident Truman zákon o zahraničnej pomoci a o dva týždne bola podpísaná zmluva zakladajúca Organizáciu pre európsku hospodársku spoluprácu. Jej úlohou bolo riadenie hospodárskej pomoci, združovanie európskych štátnych predstaviteľov. Ďalší významný krok pri politickom a vojenskom zjednotení je založenie NATO v roku 1949. Po februárovom Pražskom prevrate sa rozhodli členské štáty NATO podpísať Bruselský pakt, ktorý im zaručoval okamžitú pomoc od členov, v prípade napadnutia jednej z Európskych krajín. Z dôvodu Berlínskej blokády bola nutnosť USA k pristúpeniu do kolektívnej sebaobrany. V júni 1948 rozhodol americký senát o možnosti uzavretia vojenskej zmluvy v čase mieru. 4. apríla 1949 podpísalo 12 štátov Severoatlantickú zmluvu, čím sa začala budovať vojenská organizácia NATO.

3. augusta 1949 vzniká medzinárodná organizácia Rada Európy podpisom Londýnskej zmluvy. Rada Európy býva často zamenená za Európske spoločenstvá, alebo Európsku úniu, i keď ide o samostatné a na sebe nezávislé organizácie. Jej nedostatočná právomoc a všeobecné ciele zapríčinili, že jej fungovanie je hlavne v oblasti ľudských práv a kultúrnych stykov. Rada prijíma medzinárodné zmluvy, európske dohovory, o rôznych otázkach spolupráce členských štátov. Jednou z podmienok členstva v Rade Európy sa stalo ratifikovanie európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, prijatého v roku 1950. V Štrasburgu vzniká Európsky súd pre ľudské práva, ktorý zastupuje fyzické osoby bez ohľadu na ich štátne občianstvo a právnické osoby bez ohľadu na ich sídlo. Tento mechanizmus nemá nič spoločné s Európskou úniou.

Prvé základy predchodcu Európskej únie však prišli Deklaráciou francúzskej vlády v 9. Mája 1950. To je dôvod, prečo sa tento deň oslavuje ako deň Európy. Schumanov plán bola výzva adresovaná predovšetkým Nemecku. Jednalo sa o medzinárodnoprávne spojenie dvoch odvetví, uhlia a ocele. To viedlo k prvej nadnárodnej Európskej organizácii, Európskemu spoločenstvu uhlia a ocele v roku 1951, založeného Zmluvou o založení ESUO. (Eur-Lex, 2017)

3.3 Parížska zmluva o založení Európskeho spoločenstva uhlia a ocele (ESUO)

;Podpísaním parížskej zmluvy 18. apríla v roku 1951 sa prvý krát v histórii šesť krajín Európy rozhodlo pre vzájomnú integráciu. Medzi týchto šesť zakladajúcich krajín ESUO patrili Holandsko, Luxembursko, Belgicko, Nemecko, Francúzsko, Taliansko a Nemecko. (Kotlowski, J. D., 2000)

Jej hlavným cieľom bolo zaistiť bezbariérový prístup k zdrojom potrebný pre výrobu a voľný pohyb uhlia a ocele. Za veľmi dôležité sa považovalo vytvorenie spoločného Vysokého úradu ktorého úlohou bol dohľad nad trhom, kontrola dodržiavania pravidiel hospodárskej súťaže a zabezpečenie transparentnosti cien. (Lipková, L., a kol, 2004)

Štruktúra zmluvy bola tvorená zo štyroch hláv: Európske spoločenstvo uhlia a ocele inštitúcie spoločenstva hospodárske pravidla a pravidla v sociálnej oblasti a všeobecné pravidla. Ďalej obsahovala dva protokoly, jeden sa zaoberal vzťahmi medzi ESUO a Radou Európy a druhý sa venoval súdnemu dvoru. Na zaver zmluva obsahovala dohovor o prechodných pravidlách, ktorý popisoval vykonávanie zmlúv, vzťahy s krajinami mimo ESUO a všeobecne ochranné opatrenia.

Parížska zmluva ustanovila nové inštitúcie medzi, ktoré patrili Zhromaždenie súdny dvor, Vysoký úrad a rada ministrov.

Zhromaždenie je predchodcom Európskeho parlamentu a bola mu pridelená kontrolná moc. Skladalo sa z 78 poslancov, ktorý boli splnomocnencami národných parlamentov, Štyroch členov malo Luxembursko, desiati členovia boli z Holandska a Belgicka a po osemnásť členov mali Francúzi ,Taliani a Nemci.

Súdny dvor tvorilo sedem sudcov, ktorý boli po dohode medzi členskými krajinami ESUO menovaný do svojich funkcií na šesť rokov. Jeho úlohou bolo zabezpečenie vykonávania zmluvy a ich správneho výkladu. Bol predchodcom dnešného Súdneho dvora európskej únie

Vysoký úrad mal za úlohu plniť ciele vytýčené zmluvou a konať v záujme ESUO. Mohol prijímať rozhodnutia, predkladať odporúčania a vydávať stanoviska. Bol predchodcom dnešnej Európskej komisie. Bol nezávislým kolektívnym výkonným nadnárodným orgánom s rozhodovacou právomocou. Mal 9 členov, kde maximálne dvaja členovia mohli mať rovnakú štátnu príslušnosť. Členovia boli vymenovaní na 6 rokov.

Orgán plnil dohľad nad modernizáciou a zdokonalením výroby, zlepšením pracovných podmienok v odvetví uhlia a ocele, rozvojom spoločnej vývoznjej politiky a dodávaním výrobkov za rovnakých podmienok.

Rada bola zložená zo 6 zástupcov vlád. Predsedal jej postupne každý členský štát po období troch mesiacov. Za úlohu mala koordinovať prácu Vysokého úradu a hospodársku politiku vlád. Taktiež udeľoval súhlas Vysokému úradu pri dôležitých rozhodnutiach.

ESUO na plnenie svojich cieľov získavalo informácie, konzultovalo a disponovalo právomocou vykonávať kontroly uhoľných a oceliarskych spoločností. V prípade nerešpektovania právomoci spoločnosťami mohol Vysoký úrad udeľovať pokuty a udeľovať sankcie. Zo získaných informácií pripravoval Vysoký úrad prognózy a upravoval činnosť a ďalšie postupy.

ESUO bol financovaný odvodmi z produkcie ocele a uhlia a získanými úvermi. Odvody pokrývali administratívne výdavky, nenávratnu pomoc na rekvalifikáciu pracovníkov a výskum. Financie získané z výpožičiek sa používali na poskytovanie úverov.

ESUO zohrávalo predovšetkým nepriamu vedľajšiu úlohu. Zavádzalo kvóty pri poklese dopytu a stanovovalo priority spotreby v prípade nedostatku. Zmluvou sa upravovali opatrenia súťaži, aby sa predišlo nekalému konaniu a diskriminačným postupom. V určitých prípadoch, ako napríklad núdzový stav, mohlo ESUO stanoviť minimálne a maximálne ceny. V rámci zabezpečenia súťaže Vysoký úrad musel byť informovaný o krokoch krajín ESUO, ktoré ju mohli ohroziť, napr. dohody, koncentrácie a zneužívanie dominantného prostredia. Tie mohol Vysoký úrad vyhlásiť za neplatné, ak bránili obvyklej hospodárskej súťaži.

Vysoký úrad mal právomoc zasiahnuť v prípade abnormálne nízkych miezd. Poskytoval finančnú pomoc na zmiernenie negatívneho dopadu technologického pokroku. Krajiny ESUO museli zrušiť obmedzenia týkajúce sa zamestnávania podľa štátnej príslušnosti.

ESUO disponovalo radom právomocí vo vzťahu obchodnej politiky k tretím stranám. Vydávalo dovozné a vývozné licencie, stanovovalo sadzby colných poplatkov a malo právo byť informované o obchodných dohodách týkajúcich sa uhlia a ocele. Vysoký úrad mohol zasiahnuť aj v prípade dumpingu.

(Európsky Parlament, 2020)

3.4 Rímska zmluva – Európske hospodárske spoločenstvo

„Za druhý míľnik európskej integrácie možno považovať podpísanie dvoch Rímchých zmlúv v roku 1957 (do platnosti vošli 1. januára 1958), na základe ktorých vzniklo Európske spoločenstvo pre atómovú enrgiu (EURATOM) a Európske hospodárske spoločenstvo (EHS)“ (Čihovská, V. – Čihovský, M., 2011)

Rímska zmluva bola podpísaná 25. marca 1957 šiestimi krajinami Luxemburskom, Francúzskom, Nemeckom, Belgickom, Talianskom a Holandskom. Jej podpisom vzniklo európske hospodárske spoločenstvo, ktoré predstavovalo ďalší krok v integračných procesoch v Európe. Súbežne s ňou bola podpísaná aj druhá zmluva, ktorá zriaďovala Európske spoločenstvo pre atómovú energiu, Euroatom.

„Poslaním spoločenstva je prostredníctvom zavedenia spoločného trhu a postupným približovaním hospodárskych politík členských štátov podporovať harmonický rozvoj hospodárskych činnosti v celom spoločenstve, pokračujúci a vyrovnaný rast, zvýšenie stability, zrýchlené zvyšovanie životnej úrovne a užšie vzťahy medzi štátmi k nemu patriacimi.“ (Rímske zmluvy: Zmluva o založení európskeho hospodárskeho spoločenstva, 1957)

Rímska zmluva vytvorila spoločný trh, ktorého podstatou bol voľný pohyb osôb, služieb, kapitálu a tovaru. Znenie zmluvy bolo niekoľko krát zmenene a aktuálne ju poznáme pod názvom Zmluva o fungovaní Európskej únie.

Zmluva sa považuje za základ užšieho spojenectva medzi národmi Európy. Jej zavedením sa zaistil hospodársky a sociálny pokrok členských krajín, vyvážený obchod a spravodlivá hospodárska súťaž. Zlepšila životné a pracovné podmienky občanov a znížila hospodárske a sociálne rozdiely medzi regiónmi EHS. Postupne zavádzali spoločnú obchodnú politiku, spájali zdroje na udržanie mieru a slobody, a budú dodržiavať zásady Charty OSN.

Spoločný trh viedol k zosúladieniu hospodárskych politík, čím sa vytvára jednotný hospodársky priestor. Všeobecne zakazujú obmedzujúce dohody a štátne dotácie. Zmluva taktiež zahŕňa zámorské krajiny a územia členských štátov. Colná únia zrušila kvóty a clá medzi členskými krajinami, zriadila spoločnú vonkajšiu sadzbu na dovoz z krajín mimo EHS.

Rímska zmluva taktiež zaviedla spoločnú poľnohospodársku, obchodnú a dopravnú politiku. Zmluva taktiež umožnila v rámci potreby zavedenie nových spoločných politík. Po roku 1972 EHS zaviedla spoločné opatrenia vo viacerých oblastiach. Neskôr bol taktiež vytvorený Európsky sociálny fond a Európska investičná banka.

Ako riadiace inštitúcie sa zaviedli Rada ministrov, Komisia, Parlamentné zhromaždenie a Súdny dvor. Prvým trom inštitúciám radí Hospodársky a sociálny výbor. (Eur-Lex, 2020)

3.5 Zmluva o Európskom spoločenstve pre atómovú energiu (Euratom)

Zmluva o európskom spoločenstve pre atómovú energiu bola podpísaná 25. marca 1957 a účinnosť nadobudla 1. januára 1958, bola súbežne podpísaná so Zmluvou o založení Európskeho hospodárskeho spoločenstva a je dodnes účinná. Nikdy nedošlo k zlúčeniu EU a Euroatomu, ktorý má teda samostatnú právnu subjektivitu napriek tomu že má rovnakých členov. (Treumerová, M., 2005)

Hlavným cieľom zmluvy bola podpora pokroku v oblasti jadrovej energie. V oblasti spoločného trhu s jadrovou energiou bolo zase dôležité zabezpečiť prísun dodávok energie všetkým členským krajinám, podporovať výskum, zabezpečiť kontrolu mierového využívania jadrových materiálov a dohľad nad dodržiavaním noriem ochrany zdravia a bezpečnosti. (Euractiv, 2019)

Zmluva obsahuje šesť hláv a päť príloh, prvá hlava hovorí o ôsmich úlohách, ktoré sú zverené Euroatomu, hlava dva následne rozvíja ich pravidlá. Podpora výskumu, zavedenie noriem bezpečnosti ochrany zdravia, pravidelné a rovnaké dodávky rúd a jadrového paliva pre členské štáty, dohľad nad primeraným a nevojenským využitím jadrového materiálu, právo vlastníctva v oblasti osobitných štiepných materiálov, vytvorenie spoločného trhu v oblasti štiepných materiálov a vytváranie vzťahov na urýchlenie rozvoja mierového využívania jadrovej energie. Taktiež bolo zriadené Spoločné výskumné centrum a Zásobovacia agentúra Euratomu. Tretia a štvrtá hlava sa venuje inštitúciám a financiám. Euratom sa delí o niektoré inštitúcie s EHS, právomoci udelené inštitúciám v Zmluve o Euratome sa odlišujú od právomoci EHS, predovšetkým Parlament má menšiu kontrolu. Zásobovacia agentúra Euratomu je osobitným orgánom Euratomu. Euratom sa delí s EHS o jeden rozpočet, výdavky na výskum a vývoj sú však v osobitnom rozpočte. Piata hlava upravuje všeobecné pravidla. Šiesta hlava obsahuje pravidla

počiatočného obdobia. K zmluve sa viaže taktiež 5 príloh. Príloha o výskumu jadrovej energie, príloha o priemyselnej činnosti, príloha výhod poskytnutých spoločným podnikom, príloha zoznamu tovarov a služieb podliehajúcich ustanoveniam o spoločnom jadrovom trhu a zmluva o počiatočnom výskumnom a vzdelávacom programe. (Eur-Lex, 2018)

3.6 Bruselská zmluva (Zlučujúca zmluva)

Bruselská zmluva bola podpísaná 8. apríla 1965 a do platnosti bola uvedená 1. júla 1967, jej účelom bolo zlúčiť tri Európske spoločenstvá Európske spoločenstvo uhlia a ocele, Európske hospodárske spoločenstvo a Európske spoločenstvo pre atómovú energiu. Po podpísaní vznikla spoločná Komisia a spoločná Rada Európskych spoločenstiev. (Kučera, Z. a kol., 2008)

Nové orgány konali v súlade so starými zmluvami pre tri spoločenstvá a zároveň s novou zmluvou. Ich pravidla boli zložené ako jediný text. Pre radu bolo predsedníctvo zosúladené s dlhším trvaním podľa EHS a Euratomu, pravidla rozhodovania boli upravené iba pre spoločné inštitúcie. Jednoduchá väčšina, kvalifikovaná väčšina a jednomyselnosť bola upravená podľa EHS a Euratomu. Výbor stálych predstaviteľov vlád členských štátov pri Európskej únii, Coreper, je fundamentálnym prípravným orgánom Rady. Preskúmava všetky body, ktoré majú byť súčasťou rokovania Rady. O vzniku Coreperu rozhodla Rada 25. januára 1958, a v Bruselskej zmluve bol upravený ako orgán Rady a rozšírený na Zmluvu o ESUO. Komisia mala 9 členov, ich menovanie platilo podľa Zmluvy o EHS, harmonizovali sa dátumy všeobecnej správy a zasadnutia Parlamentného zhromaždenia, Komisia sa politicky zodpovedá Parlamentnému zhromaždeniu podľa EHS a Euratomu. Výdavky všetkých inštitúcií ES boli spojené do jednotného rozpočtu, no výdavky za intervencie podľa Zmluvy o ESUO a výdavky na výskum a vývoj podľa Zmluvy o Euratome ostali ponechané v samostatných rozpočtoch.

Do spoločnej správy ES boli zaradení všetci úradníci a zástupcovia inštitúcií, zjednotili sa ich práva a povinnosti, zjednotili sa pravidla o zodpovednosti úradníkov a ich imunita. Ako dočasné sídlo ES bol určený Brusel. (Eur-Lex, 2018)

3.7 Colná únia

Colná únia je forma medzinárodnej ekonomickej integrácie. Krajiny colnej únie vytvárajú jednotné colné a obchodno-politické územia tak, že v prevažnej časti svojho obchodu odstránia clá a obmedzujúce obchodné predpisy. To spravidla vedie k intenzívnejšej obchodnej výmene medzi zoskupenými krajinami. Colná únia by mala uľahčiť obchod medzi členskými krajinami únie, ale zároveň by nemala obmedziť obchod medzi nimi a ostatnými krajinami mimo úniu. Colná únia by preto nemala viesť k zvýšeniu ciel voči krajinám mimo únie.(Euractiv, 2020)

Colná únia Európskej únie bola založená v roku 1968. Jej cieľom je uľahčiť obchod spoločnostiam z EÚ. Zjednocuje clo na tovar importovaný do EÚ. „*Štáty združené v colnej únii zavádzajú spoločný colný sadzobník a jednotný systém netarifného regulovania obchodu s tretími krajinami.*“ (Lipková, Ľ., 2006) Tovar dovážaný do EÚ má clo približne 14 % z celkového rozpočtu EÚ. Colné kontroly vonkajších hraníc EÚ pomáha chrániť pred nebezpečným tovarom, nezákonným tovarom a tovarom ohrozujúcim životné prostredie. Colné orgány sa podieľajú na odstraňovaní obchodu s drogami, zbraňami, ľudmi a iných foriem organizovaného zločinu a terorizmu. Taktiež bojujú proti daňovým a colným podvodom, kvôli ktorým prichádzajú členské štáty o dôležité príjmy do rozpočtu. (Európska Únia, 2020)

3.8 Jednotný Európsky akt

Akt sa uplatňuje od 1. júla 1987. Jeho cieľom bolo revidovať Rímske zmluvy, pridať nový impulz európskej integrácie a dokončiť vnútorný trh do 1. januára 1993. (Baláž, P. a kol., 2008) „*Jednotný Európsky akt obsahoval ústredný cieľ, a to vybudovanie jednotného vnútorného trhu, ktorý bol definovaný ako priestor bez hraníc, v ktorom sú podľa ustanovení tejto zmluvy zabezpečované voľný pohyb osôb, služieb a kapitálu*“ (Lipková, Ľ., ISBN 80-88848-35-0) Zmena pravidiel upravila fungovanie európskych inštitúcií a rozšírenie právomoci Európskeho spoločenstva v mnohých oblastiach politiky. Medzivládne rokovania uzavreli zmluvy týkajúce sa spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politiky, zmenu rozhodovacích postupov v rámci Rady, úpravu Európskej Komisie a Európskeho Parlamentu, rozšírenie oblastí zodpovednosti EHS a Euratomu.

Akt pozostáva z preambuly a 4 hláv. Zahŕňa sériu vyhlásení prijatú konferenciou. Preambula hovorí o základných cieľoch a zmluvách. Vyjadruje úmysel a odhodlanie zmeny vzťahov a vytvorenia Európskej únie. Taktiež hovorí o spoločných pravidlách o spolupráci pri zahraničnej politike a pravidlách ES. Vo finále sa zameriava na revíziu zmlúv a na zabezpečenie plynulého fungovania spoločenstiev. V prvej hlave sú obsiahnuté pravidlá pre politickú spoluprácu a ES. Druhá hlava obsahuje zmeny zmlúv o založení ES. Tretia hlava hovorí o spolupráci pri zahraničnej politike. Štvrtá hlava obsahuje všeobecné a konečné pravidla.

S cieľom umožnenia vytvoriť jednotný trh do roku 1993 sa zaviedol vyšší počet prípadov, v ktorých Rada mohla rozhodnúť kvalifikovanou väčšinou a nie jednomyseľne. Tým sa proces rozhodovania zjednodušil, čo malo za následok urýchlenie procesu a vyhnutie sa častým oneskoreniam. Zákony na vytvorenie jednotného trhu, s výnimkou zdaňovania, voľného pohybu osôb a práv a záujmov zamestnaných osôb, sa už nemuseli schváliť jednomyseľne. Jednotným európskym aktom sa zriadila Európska Rada. Hoci jej právomoci boli stanovené až neskôr, formalizovala konferencie a samity hláv štátov a predsedov vlád. (Fontaine, P., 2017)

Jednotný európsky akt zaviedol postup spolupráce, posilňujúci pozíciu Parlamentu v medzi inštitucionálnom dialógu a umožnením dvoch čítaní zákonov navrhnutých v rámci obmedzeného počtu právnych základov. Taktiež jeho právomoci boli upravené zahrnutím požiadavky na jeho súhlas pri uzatváraní dohôd o rozšírení a pridružení. To pripravilo Parlament ako budúceho spolu zákonodarcu spoločne s Radou.

Akt upravil niektoré nejasné pravidla týkajúce sa vykonávacích právomocí. Článok 10 umožnil Rade poskytnúť Komisií vykonávacie právomoci pre pravidlá, ktoré Rada stanovila. Rada mala vyhradené právo priamo vykonávať vykonávacie právomoci za určitých podmienok. Zriadili sa Súdny prvýho stupňa.

Hlasovanie kvalifikovanou väčšinou sa stalo novou normou v oblastiach spoločného colného sadzovníku, voľného pohybu kapitálu, voľného pohybu služieb a námornej a leteckej dopravy. Zaviedli sa nové oblasti, v ktorých sa rozhodnutia prijímali kvalifikovanou väčšinou. Patria sem vnútorný trh, hospodárska a sociálna súdržnosť, sociálna politika a sociálny dialóg, výskum a vývoj, životné prostredie a spoločná zahraničná politika. (Národná Rada Slovenskej Republiky, 1986)

3.9 Jednotný trh

Jednotný trh je považovaný za najväčší úspech Európy a motorom pre silnejšie hospodárstvo EÚ. Je to vnútorný trh bez hraníc a obmedzení. EÚ umožňuje občanom žiť, študovať, nakupovať, pracovať v ktorejkoľvek členskej krajine. Takisto majú občania možnosť využívať z celej EÚ. Únia zabezpečuje voľný pohyb tovaru, kapitálu, služieb a osôb na jednotnom vnútornom trhu. Odstránením prekážok umožňuje EÚ občanom aj slobodne podnikat' a obchodovať na jednotnom vnútornom trhu.

EÚ buduje taktiež úniu kapitálových trhov s cieľom uľahčiť malým podnikateľom prístup k financovaniu, čím dokáže zatriktívniť Európu v očiach investorov. Snahou EÚ je priniesť jednotný digitálny trh so stanovenými pravidlami pre telekomunikačné služby, autorské práva a ochranu údajov platné v celej EÚ, čím prinesie trh slobody, ktoré prináša jednotný trh EÚ.

Niektoré prekážky naďalej zotrývajú v rámci jednotného trhu. EÚ sa snaží harmonizovať fragmentované daňové systémy členských krajín, oddelené vnútroštátne trhy, pravidlá, normy a postupy v oblasti elektronického obchodu a pravidlá uznávania odborných kvalifikácií. (Euractiv, 2020)

3.10 Schengenská dohoda a Schengenský dohovor

Schengenská dohoda bola podpísaná 14. júna 1985 v Luxemburskom mestečku Schengen. Dohoda bola výsledkom rokovaní, ktoré medzi sebou videli Nemecko, Francúzsko, Belgicko, Holandsko, Luxembursko. Jej hlavným účelom bolo postupné odstraňovanie hraničných kontrol pre štátnych príslušníkov jednotlivých krajín na spoločných hraniciach a taktiež umožnenie voľného pohybu tovaru, služieb a osôb.

Dňa 19. júna 1990 bol Schengenský dohovor podpísaný tými istými krajinami. Schengenský dohovor nadobudol platnosť v roku 1995. Schengenský dohovor ustanovuje a dopĺňa opatrenia a záruky na vytvorenie priestoru bez kontroly na vnútorných hraniciach. Dohoda, dohovor a súvisiace dohody a pravidlá tvoria tzv. schengenské *acquis*, ktoré bolo začlenené do rámca EÚ v roku 1999, čím sa zaradilo medzi právne predpisy únie.

Schengenský dohovor bol prvou dohodou, ktorá úplne zrušila hraničné kontroly na vnútorných hraniciach členských štátov. Zosúladiť kontroly na vonkajších hraniciach členských štátov a zosúladiť politiku vydávania víz a súvisiacich opatrení, ako je

spolupráca polície a súdov členských štátov. Zároveň členské štáty súhlasili, že vnútroštátne hranice môžu byť znovu zavedené iba vo výnimočných prípadoch.

„Cudzinci, ktorí sú držiteľmi jednotného víza a zákonne pricestovali na územie jednej zo zmluvných strán, sa môžu voľne pohybovať na území všetkých zmluvných strán počas doby platnosti víza a pokiaľ spĺňajú podmienky k vstupu uvedené v článku 5 ods. 1 písm. a), c), d) a e).“ (Schengenský dohovor, 1990)

Do schengenského priestoru sa zaradilo 22 z 28 krajín EÚ. Bulharsko, Chorvátsko, Cyprus a Rumunsku sa v budúcnosti do Schengenu pripoja, Írsko a Spojené kráľovstvo si rozhodli ponechať vnútorné hraničné kontroly. Na schengenskom priestore sa zúčastňujú aj 4 krajiny, ktoré nepatria do EÚ a to Island, Lichtenštajnsko, Nórsko a Švajčiarsko. Krajiny ktoré by sa chceli stať súčasťou schengenskej zóny musia prijať schengenské acquis. Následne musí Komisia a experti EÚ vyhodnotiť danú krajinu ako spĺňajúcu všetky opatrenia. Ako posledný krok musia členovia Rady jednomyselne rozhodnúť o prijatí krajiny do schengenského priestoru. (Ministerstvo Vnútra Slovenskej Republiky, 1985)

3.11 Maastrichtská zmluva o Európskej únii

Maastrichtská zmluva položila základy Európskej únie takej, ako ju poznáme dnes. Zmluva bola podpísaná 7. februára 1992. Účinnosť nadobudla 1. novembra 1993. Zaslúžila sa o bližšie fungovanie národov Európy a spojila predchádzajúce spoločenstva do politického celku. (Nováčková a kol., 1997) Hlavným účelom zmluvy bolo zavedenie troch pilierov a to Európske spoločenstvo, spoločnú zahraničnú a bezpečnostnú politiku a spojenie vlád EÚ pri spolupráci v oblasti spravodlivosti a vnútra. Najvýznamnejšie zmeny Maastrichtskej zmluvy sú základy hospodárskej a menovej únie, zavedenie jednotnej meny a kritérií jej používania, ustanovenie právneho základu šiestich nových politík EÚ, posilnenie právomocí Európskeho parlamentu, zavedenie pojmu Európskeho občianstva.

„Podarilo sa zriadiť Európsku úniu, ale za cenu vytvorenia zložitej konštrukcie zavádzajúcej nejednoznačný vzťah medzi Európskou úniou a Európskymi spoločenstvami s odlišne vymedzenými kompetenciami, s odlišnou rolou inštitúcií a rôznymi rozhodovacími procedúrami,“ (Plechanovová, B., 2004)

Maastrichtská zmluva zaviedla viaceré inštitucionálne zmeny. Európsky parlament získal väčšiu zákonodarnú moc, vlády EÚ dostali možnosť viac rozhodovať väčšinou

hlasov pri prijímaní právnych predpisov, zriadil sa Výbor regiónov, uplatnila sa zásada subsidiarity, EÚ koná iba keď je to účinnejšie na úrovni EÚ, než na vnútroštátnej úrovni.

V Európskych spoločenstvách sú zahrnuté tri pôvodné organizácie a to Európske hospodárske spoločenstvo, Európske spoločenstvo pre uhlie a oceľ, a Euratom.

Cieľom spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politiky je ochrana hodnôt, záujmov, bezpečnosti a nezávislosti EÚ. Zachovanie mieru a medzinárodnej bezpečnosti podľa zásad OSN. Podpora medzinárodnej spolupráce, rozvoj a upevňovanie demokracie, právneho štátu, dodržiavanie ľudských práv a slobôd.

Spoluprácou v oblasti spravodlivosti a vnútra má za úlohu nastaviť vysokú úroveň bezpečnosti. Boli zavedené viaceré kontrolné orgány a mechanizmy, vytvorenie Europolu, vytvorenie spoločnej azylovej politiky, organizáciou justičnej spolupráce. Cieľom je kontrola nelegálneho prisťahovalectva, výmena informácií medzi vnútroštátnymi silami a boj proti organizovanému zločinu.

V rámci hospodárskej a menovej únie majú členské štáty povinnosť koordinovať svoju hospodársku politiku, ktorá má zabezpečený mnohostranný dohľad a dodržiavať finančnú a rozpočtovú disciplínu.

Euro ako spoločná mena bolo zavedené v troch etapách. V januári 1990 sa začal liberalizovať pohyb kapitálu, o 4 roky sa začali zblížovať vnútroštátne hospodárske politiky a od roku 1999 bola vytvorená ECB a jednotná mena euro, v tej dobe iba v bezhotovostnej podobe. V roku 2002 bolo euro zavedené euro aj vo forme mincí a bankoviek. Krajiny, ktoré chcú vstúpiť do Eurozóny musia splniť viaceré kritéria týkajúce sa inflácie, výšky štátneho dlhu, úrokových sadzieb a výmenných kurzov.

V oblasti nových politík nadobudla Európska únie zodpovednosť za trans európske siete, priemyselnú politiku, ochranu spotrebiteľa, vzdelávanie a odbornú prípravu, problematiku mládeže a kultúru. Ďalej sa v rámci sociálneho protokolu rozšírila zodpovednosť EÚ na podporu zamestnanosti, zlepšenia životných a pracovných podmienok, zabezpečenia priamej sociálnej ochrany, vedenie sociálneho dialógu, rozvoj ľudských zdrojov, integráciu osôb vylúčených z trhu práce.

Spojené kráľovstvo, ako jediný zakladajúci členský štát, sa rozhodlo uplatniť tzv. opt-out v oblasti spoločnej meny a sociálneho protokolu. Tým pádom nepodlieha Európskym nariadeniam v týchto oblastiach. (Lipková, Ľ. A kol., 2011)

Občania EÚ získali vznikom Únie možnosť slobodného pohybu v rámci EÚ, voliť a byť volený v Európskych a miestnych voľbách, diplomatickej pomoci a ochrany,

predkladania petícií Európskemu parlamentu a adresovania sťažností na nesprávnosť administratívnych postupov EÚ európskemu ombudsmanovi. (Európsky Parlament, 2020)

3.12 Amsterdamská zmluva

„Táto zmluva predstavuje novú etapu v procese utvárania čoraz užšieho spojenectva medzi národmi Európy, v ktorom sa prijímajú rozhodnutia čo najotvorenejšie a čo najbližšie k občanovi.“ (Amsterdamská zmluva, 1997)

„Amsterdamská zmluva bola prijatá v roku 1997 na medzivládnej konferencii Európskej únie. Obsah zmluvy je zameraný na revíziu zmluvy o Európskej únii, a preto sa označuje ako Maastricht 2. Amsterdamská zmluva si vytýčila štyri hlavné ciele týkajúce sa vnútorného vývoja EÚ a jej postavenia vo svetovom hospodárstve.“ (Lipková, Ľ, 2000)

Kvôli potrebe zjednodušenia doterajšej zmluvy EÚ bola v Amsterdame 2. októbra 1997 podpísaná Amsterdamská zmluva. Platnosť nadobudla 1. mája 1999. Zmluva aktualizovala a objasnila Maastrichtskú zmluvu. Jej platnosťou pripravila EÚ na budúce rozšírenie. Vypustila viac ako 50 zastaralých článkov a prečíslovala ich pre lepšiu prehľadnosť.

Zmluva mala za úlohu presadenie identity EÚ na medzinárodnej úrovni, posilniť zahraničnú a bezpečnostnú politiku EÚ, zavedenie policajnej a súdnej spolupráce v trestnej oblasti. Zmluva umožnila bližšiu spoluprácu vlád členských štátov za predpokladu, že spolupráca podporuje ciele a záujmy EÚ a je v súlade s právnymi predpismi EÚ. Rozhodovanie v politikách víz a azylu sa stávajú bežnou súčasťou EÚ. Začlenenie Schengenskej dohody do právneho systému.

Amsterdamská zmluva taktiež zaviedla sankcie v zmysle pozastavenia práv členskej krajiny vyplývajúcich z tejto zmluvy a taktiež práva hlasovať o legislatívnych návrhoch v prípade, že došlo k závažnému a pretrvávajúcemu porušeniu základných zásad EÚ.

Amsterdamská zmluva rozšírila spolu rozhodovací postup väčšiny oblastí politiky. Zaviedla nové predpisy na riešenie sporov prostredníctvom Zmierovacieho výboru. Európsky parlament sa rozrástol na maximálne 700 členov a posilnila sa jeho rola. Získava právo schváliť predsedu Komisie. Taktiež špecifikuje, že každá krajina by mala mať jedného komisára v Európskej komisii za predpokladu, že národná váha hlasov v Rade bude schválená. (Sokolská, Ina, 2020)

3.13 Zmluva z Nice

26. februára 2001 bola podpísaná najdôležitejšia zmluva pre rozšírenie Európskej únie. Účinnosť nadobudla 1. apríla 2003, hoci niektoré z jej pravidiel sa začali uplatňovať až neskôr. Jej hlavným zámerom bolo pripravenie EÚ na jej najväčšie jednorazové rozšírenie v máji 2004. Zmluvou sa zabezpečuje reforma inštitúcií EÚ tak, aby dokázala fungovať v rozšírenej Únii. Tým sa dokončil zámer, ktorý sa nepodaril splniť v Amsterdamskej zmluve.

Vzhľadom na rozšírený počet členov EÚ bolo potrebné zabezpečiť väčšiu legitimitu a efektívnosť inštitúcií EÚ.

Európska komisia mení počet komisárov na 27, 1 komisár z každého členského štátu. Komisári sú volení kvalifikovanou väčšinou v Rade. Predseda Komisie získava viac právomoci pri pridelovaní a presúvaní agendy medzi komisármi. Taktiež môže so súhlasom jednoduchej väčšiny kolégia odvolať jedného z komisárov.

Systém hlasovania v Rade Európskej únie je nanovo definovaný. Obnovila sa rovnováha váženia hlasov, kvalifikovaná väčšina sa zvýšila na 73,9 %, taktiež sa rozširuje na nové oblasti.

Počet členov Európskeho parlamentu sa zvyšuje na 739 členov, spolu rozhodovací postup sa rozširuje takmer na všetky oblasti, Parlament môže predkladať veci súdnemu dvoru EÚ.

Súdny dvor EÚ zasadá v rôznych zloženiach. V komorách 3 až 5 sudcov, vo veľkej komore 11 sudcov, alebo v pléne 1 sudca za každú krajinu EÚ. Súdu prvého stupňa boli rozšírené právomoci a Rada môže vytvárať subsidiárne súdy, ktoré v prvom stupni rozhodujú o osobitných oblastiach práva.

Nové ustanovenia o posilnenej spolupráci znižujú počet spolupracujúcich krajín na minimálne 8, predtým musela byť zapojená väčšina. Krajina EÚ nemôže vetovať začiatok posilnenej spolupráce v základnom pilieri Európskeho spoločenstva. V oblasti spolupráce, kde sa uplatňuje spolurozhodovanie, musí súhlasiť Komisia a taktiež Parlament.

Ďalej sa k možnosti sankcií zavedených v Amsterdamskej zmluve pridáva preventívny mechanizmus. Miesto oficiálnych zasadnutí sa stáva Brusel. V zmluve sa zohľadňuje vývoj európskej bezpečnostnej a obrannej politiky. Uznáva sa úloha agentúry Eurojust. Tá má na starosť riadiť spoluprácu krajín EÚ pri boji s medzinárodným

organizovaným zločinom. Medzi jej kompetencie patrí vytváranie medzinárodných vyšetrovacích tímov, vydávanie európskych zatykačov a príkazov na konfiškáciu.

(Európsky parlament, 2021)

3.14 Vznik eurozóny

Všetky členské štáty EÚ sú súčasťou hospodárskej a menovej únie (HMÚ) a svoje hospodárske politiky koordinujú s cieľom podporovať hospodárske ciele EÚ. Niekoľko členských štátov však spoluprácu ešte prehĺbilo a nahradilo svoje národné meny jednotnou menou euro. Tieto členské štáty tvoria eurozónu.

„Počátkem roku 1999 byla mezi dvanácti členskými státy Evropské unie zahájena třetí etapa hospodářské a měnové unie, charakterizovatelná nejlépe zavedením jednotné měny euro. Od 1. ledna 2001 přistoupilo k těmto jedenácti členským zemím EU řecko jako dvanáctý účastník třetí etapy hospodářské a měnové unie a od 1. ledna 2007 se počet účastníků třetí etapy hospodářské a měnové unie rozrostl o třinácté Slovinsko. Od 1. ledna 2008 se počet účastníků třetí etapy hospodářské a měnové unie zvyšuje na patnáct, a to o Kypr a Maltu.“ (Tomášek, M., 2007)

Slovensko pristúpilo do eurozóny 1. januára 2009 a zatiaľ posledné štáty, ktoré pristúpili boli pobaltské krajiny a to konkrétne v roku 2011 Estonsko, roku 2014 Lotyšsko a v roku 2015 Litva.

Začiatkom roka 2015 bola eurozóna tvorená 19 krajinami Európskej unie z celkového počtu 28. HDP hrubý domáci produkt eurozóny predstavuje približne 70 % z celkového HDP európskej unie

Krajiny Európskej únie, ktoré nepatria do Eurozóny je možné rozdeliť na dve skupiny. Prvá skupina, do ktorej patrí Dánsko a do 31. januára 2020 patrila aj veľká Británia sú krajiny, ktorým je udelená trvala výnimka (opt – out).

Do druhej skupiny patria ostatne krajiny Európskej únie, ktoré nepatria do Eurozóny, a to na základe nesplnenia kritérií no sú zaviazané k tomu, že euro príjmu ako svoju platnú menu.

Existujú krajiny, ktoré na základe osobitých dohôd s EÚ prijali euro za svoju národnú menu a majú možnosť vydávať svoje vlastné Euromince, aj keď s určitými obmedzeniami. Medzi tieto štáty patrí Andora, Monako, San Maríno a Vatikán. Ani jedna z týchto krajín, však nie je členom Eurozóny. (Európska Komisia, 2020)

3.15 Hospodárska a menová únia (HMÚ)

V júni 1988 potvrdila Európska rada zámer vytvorenia hospodárskej a menovej únie. Výbor pod vedením vtedajšieho prezidenta Európskej komisie Jacques Delores bol poverený posúdením a navrhnutím etapy smerujúcej k jej vytvoreniu. Členmi výboru boli guvernéri centrálnych bánk krajín ES, generálny riaditeľ banky pre medzinárodné zúčtovanie Alexandre Lamfalussy, dánsky profesor ekonómie Niels Thygesen a prezident Banco Exterior de España Miguel Boyer. Výbor v záverečnej správe navrhol 3 etapy na vytvorenie hospodárskej a menovej únie.

Prvá etapa začala 1. júla 1990 zrušením všetkých podstatných obmedzení voľného pohybu kapitálu medzi členskými štátmi. „Záväzným právnym základom tejto etapy bolo rozhodnutie Rady č. 90/141/EHS z 12. marca 1990 o dosiahnutí postupnej konvergenencie hospodárskych politik a hospodárskej väzonnosti počas prvej etapy HMÚ.“ (Karas, V., Králik, A., 2004) Výbor guvernérov Európskych centrálnych bánk dostal širšie kompetencie. Novými úlohami boli konzultácie smerované na podporu koordinácie menovej politiky členských štátov. Za cieľ mali dosiahnutie cenovej stability. Kvôli relatívne veľkej časovej tiesni a náročnosti úloh viedol výbor aj práce na príprave tretej etapy HMÚ. Počiatočný krok bola analýza všetkých otázok, ktoré bolo nutné zodpovedať už v počiatočoch, plán musel byť vypracovaný do konca roka 1993. Podľa tohto plánu boli zriadené mandáty výborov a podvýborov na tento účel. V roku 1991 sa zvolala medzivládna konferencia o HMÚ, ktorá sa zaoberala potrebou novelizácie zmluvy o založení EHS kvôli vytvoreniu potrebných inštitucionálnych štruktúr, ktoré boli potrebné pri realizácii druhej a tretej etapy. To viedlo až k podpísaniu Maastrichtskej zmluvy dňa 7. februára 1992, čím dala základy Európskej únii tak, ako ju poznáme dnes.

1. január 1994 signalizoval počiatok druhej etapy HMÚ založením Európskeho menového inštitútu ukončením výboru guvernérov.

Dve hlavné úlohy EMI:

prehlbovať spoluprácu centrálnych bánk a koordináciu menovej politiky, uskutočniť potrebné prípravy na zriadenie Európskeho systému centrálnych bánk (ESCB), výkon jednotnej menovej politiky a vytvorenie jednotnej meny v tretej etape.

December 1995 priniesol názov európskej meny, ktorá sa má volať euro.

Pakt stability a rastu bol prijatý v roku 1997 a bol tvorený z dvoch nariadení. Ich účelom bolo zabezpečiť rozpočtovú disciplínu v hospodárskej menovej únii. Tento pakt bol neskôr rozšírený a reformovaný, naposledy v roku 2011.

25. mája 1998 boli vymenovaní prezident, viceprezident a štyria členovia výkonnej rady ECB s účinnosťou od prvého júna 1998, čím bola založená ECB. Po založení ECB a po splnení si svojich úloh tak, ako bolo stanovené v zmluve o založení európskeho spoločenstva, išlo EMI do likvidácie.

Posledná tretia etapa mala začiatok 1. januára 1999 tým, že sa stanovili neodvolateľné výmenné kurzy mien medzi všetkými jedenástimi členskými krajinami. Druhý bod, ktorý bol súčasťou tretej etapy bola realizácia jednotnej menovej politiky, za ktorú zodpovedala Európska centrálna banka. (Európska Centrálna Banka, 2020)

3.16 Maastrichtské kritéria

Ak má záujem členská krajina európskej unie vstúpiť do eurozóny musí splniť určité ekonomické podmienky. Tieto podmienky boli stanovené v zmluve o fungovaní EÚ taktiež známejšie ako Maastrichtská zmluva. Zmluva stanovuje maastrichtské kritéria, ktoré skúmajú, či je krajina pripravená vstúpiť do hospodárskej a menovej unie. Hodnotenie pripravenosti jednotlivých krajín má na starosti Európska komisia a ECB. Pre prijatie do eurozóny je nutné splniť všetky maastrichtské kritéria naraz. (Tomášek, M., 2007)

Sledované sú štyri ekonomické kritéria:

Prvé kritérium sa týka verejných financií. Deficit verejných financií za posledný rok pred hodnotením, nesmie presiahnuť 3 % HDP. Okrem toho celkový verejný dlh nesmie presiahnuť 60 % HDP, alebo musí klesať.

Druhým kritériom je inflačné kritérium. Priemerná inflácia za posledných 12 mesiacov (meraná podľa HCIP), nesmie presiahnuť priemer troch krajín EÚ s najlepšimi výsledkami v oblasti cenovej stability o viac ako 1,5 % bodu.

Ďalším kritériom je stabilita dlhodobých úrokových sadzieb. Priemer trhových úrokových sadzieb dlhodobých vládnych alebo obdobných dlhopisov nesmie presiahnuť priemer troch

krajín EÚ s najlepšimi výsledkami v oblasti cenovej stability o viac ako 2 % body.

Posledné kritérium je stabilita výmenného kurzu. Mena krajiny musí byť dva roky pred hodnotením zapojená do mechanizmu výmenných kurzov (ERM II). Počas tohto obdobia nesmie mena krajiny jednostranne devalvovať, mena nesmie vybočiť z dohodnutého fluktuáčného pásma, musí sa pohybovať blízko centrálnej parity a pri vývoji kurzu sa nesmú vyskytnúť vážne napätia.

(DĚDEK, Oldřich, 2013)

3.17 Lisabonská zmluva

Zmluva o Ústave pre Európu mala nahradiť zakladajúce zmluvy v EÚ jediným textom. Bola podpísaná v Ríme 29. októbra 2004. Aby nadobudla účinnosť bolo potrebné, aby je ratifikovalo vtedy všetkých 27 členských štátov. V roku 2005 ju však v národných referendách odmietlo Holandsko a Francúzsko. Lisabonská zmluva bola značne inšpirovaná zmluvou o Ústave pre Európu. Lisabonská zmluva bola podpísaná 13. decembra 2007 a nadobudla účinnosť 1. decembra 2009.

„1. december 2009 sa zapíše do dejín Európskej únie. V tento deň nadobudne platnosť Lisabonská zmluva, čím sa skončí takmer desaťročné vnútorných diskusií. Táto zmluva znamená posilnenie demokracie v Európskej únii.“ (Buzek, J., 2009)

Hlavným účelom Lisabonskej zmluvy je reformovanie fungovania inštitúcií v Európskej únii, prijímanie rozhodnutí takým spôsobom, aby zodpovedali potrebám Európskej únie. Zmluva ďalej reformuje vonkajšie a vnútorné politiky Európskej únie a prideluje Európskemu parlamentu väčšiu zákonodarnú moc.

Lisabonská zmluva zavádzala inštitucionálne zmeny v Európskom parlamente, Európskej rade, Rade, Európskej komisii, Európskej centrálnej banke, súdnom dvore Európskej únie a rady.

Súdny dvor Európskej únie. Inštitucionálna zmena súdneho dvora Európskej únie, ktorá sa rozšírila na všetky oblasti politiky Európskej únie, okrem zahraničnej a bezpečnostnej politiky.

Lisabonská zmluva podľa článku 13 oficiálne ustanovila ECB ako inštitúciu Európskej únie.

Rada zmenila formu hlasovania. Na dosiahnutie väčšiny je potrebné 50 % krajín Európskej únie a 65 % obyvateľstva EÚ. Na to, aby bolo možné zablokovať návrh sú potrebné aspoň 4 krajiny.

Európska rada sa stala oficiálnou inštitúciou EÚ. Stanovuje priority a všeobecné politické smerovanie EÚ. Predseda sa volí väčšinou a na funkčné obdobie 30 mesiacov, s jednorazovou možnosťou opakovania, čo nahradilo predošlé 6 mesačné rotujúce predsedníctvo.

Európska komisia menuje komisárov, rozhoduje o ich portfóliách a môže žiadať od komisárov, aby odstúpili.

Európsky parlament získal väčšiu zákonodarnú moc. Rozšíril sa počet oblastí, kde má pri prijímaní právnych predpisov rovnaké postavenie ako Rada. Volí predsedu Európskej komisie väčšinovou voľbou. Má maximálne 751 členov.

Lisabonská zmluva zaviedla doložku o vzájomnej obrane. Všetky krajiny EÚ musia pomáhať sebe navzájom alebo inej krajine EÚ v prípade jej napadnutia. Novo zavedená Európska služba pre vonkajšiu činnosť bola zložená s členov Komisie, Rady a národných diplomatických služieb. Rada pre zahraničné veci bola rozšírená o vysokého splnomocnenca pre spoločnú zahraničnú a bezpečnostnú politiku.

Lisabonská zmluva zaviedla novú štruktúru pilierov rozdelenia právomocí na výlučnú právomoc legislatívne riadenú výlučne EÚ, spoločné právomoci legislatívne riadené členskými štátmi v prípade, že EÚ tak nevykonala, podporné právomoci kde EÚ prijíma opatrenia na podporu, koordináciu, alebo doplnenie vnútroštátnych politík. Všetky politiky vzťahujúce sa na hraničné kontroly, azyl a prisťahovalectvo, ako aj justičnú a policajnú spoluprácu boli zahrnuté do právomoci EÚ.

Lisabonská zmluva potvrdila tri základné zásady. Demokratická rovnosť občanov, dostávajú rovnakú pozornosť zo strany jej inštitúcií, orgánov, úradov a agentúr. Zastupiteľská demokracia zaručuje občanom priame zastúpenie Európskym parlamentom na úrovni Únie. Participatívna demokracia dovoľuje občanom EÚ zúčastňovať sa na rozhodnutiach EÚ a spolupracovať s inštitúciami EÚ.

Lisabonská zmluva prehĺbila demokraciu viacerými ustanoveniami. Iniciatíva občanov dovoľuje občanom vyzvať za určitých podmienok Komisiu na predloženie návrhu. Do iniciatívy sa musí zapojiť najmenej 1 milión občanov. Charta základných práv EÚ sa stáva právne záväznou. Národné parlamenty dostali väčšie slovo pri rozhodovaní EÚ. Štandardný legislatívny postup sa stáva riadny legislatívny postup. Európsky

parlament má ako spolu zákonodarca rovnaké postavenie ako Rada. Lisabonská zmluva rozdelila legislatívne akty a nelegislatívne akty v závislosti od ich rozhodovacieho procesu. Lisabonská zmluva po prvýkrát stanovila oficiálny postup pre krajiny EÚ, ktoré chcú vystúpiť z EÚ. Členský štát sa môže rozhodnúť vystúpiť z Únie v súlade so svojimi ústavnými požiadavkami. Štát musí oznámiť svoj úmysel Európskej rade. Štát s Úniou dojedná a uzavrie spôsob jeho vystúpenia. Odo dňa platnosti dohody o vystúpení sa prestanú vzťahovať zmluvy na dotknutý členský štát. Štát môže v budúcnosti znovu požiadať o vstup do EÚ. (Eur-Lex, 2017)

3.18 Kandidátske zeme

Kandidátska zem je krajina, ktorej bol udelený štatút kandidátskej zeme Európskou radou. Pre získanie štatútu Kandidátskej zeme musí krajina podať žiadosť o členstvo v EÚ. Po vypracovaní stanoviska Európskou komisiou rozhodne Európska rada o pridelení daného štatútu pre žiadajúcu krajinu. Získanie štatútu nezaručuje krajine vstup do EÚ. Komisia skúma, či daná krajina spĺňa Kodánske kritéria. Až po jednomyselnom rozhodnutí Európskej rady začína proces pristúpenia. Môže sa stať, že krajina najprv musí vykonať reformu zosúladenia právnych predpisov a noriem EÚ, známu ako *acquis*. Kandidát obdrží finančnú a technickú pomoc na prípravu členstva v EÚ. (Eur-Lex, 2020)

3.18.1 Rozšírenie

V rámci procesu rozširovania vstupujú krajiny do EÚ. Dané krajiny sa zaväzujú k rešpektovaniu a podporovaniu hodnôt EÚ, uvedených v Zmluve o EÚ. Rozširovanie EÚ má viacero výhod, hlavne zvýšenie prosperity členských štátov, či už starých, alebo nových. Ďalej je to posilnenie stability v Európe, čím získava EÚ väčší globálny význam. EÚ pri rozširovaní dbá na konsolidácii záväzkovú EÚ, na spravodlivej a dôslednej podmienenosti počas rokovaní s kandidátskymi krajinami, budovaní transparentnosti a lepšej komunikácií na zabezpečenie podpory od verejnosti a na zohľadnenie kapacity EÚ integrovať nových členov. (Európska Rada, 2020)

3.18.2 Pred vstupná stratégia

EÚ s krajinami, ktoré majú záujem o vstup do EÚ vedie štruktúrovaný dialóg, ktorý sa zakladá na dvojstranných dohodách. Po splnení kodanských kritérií a iných individuálne stanovených podmienok začína jednanie o pristúpení. (Eur-Lex, 2020)

3.18.3 Posúdenie

Európska komisia má za úlohu analyticky preveriť stav integrácie acquisu v kandidátskych krajinách, čo neskôr pomáha pri dvojstranných dohodách. Počas posudzovania prebieha medzi Európskou komisiou a kandidátskou krajinou, vďaka čomu sa tieto krajiny oboznámia s právnymi predpismi EÚ. Taktiež komisia posudzuje, v ktorých oblastiach krajiny musia preukázať pokrok. Tieto kroky sú neoddeliteľnou súčasťou pred vstupom do EÚ. (Eur-Lex, 2020)

3.18.4 Prístupové kritéria

Každá krajina, ktorá sa chce stať členom EÚ, musí splniť prístupové kritéria podľa článku 49 a článku 6 odstavca 1, známe ako Kodanské kritéria. Tie boli stanovené Európskou radou v roku 1993 v Kodani a posilnené Madridskou Európskou radou v roku 1995. (EUABC.com, 2020)

„K politickým kritériám patria stabilita inštitúcií zabezpečujúcich demokraciu a právny štát i dodržiavanie ľudských práv a práv menšín, k ekonomickým kritériám fungujúce trhovému hospodárstvu a schopnosť vydržať tlak konkurencie na vnútornom trhu EÚ, k inštitucionálnym kritériám schopnosť plniť záväzky vyplývajúce z členstva v EÚ vrátane účasti na politickej, hospodárskej a menovej únii a prevzatie legislatívy EÚ, t. j. aproximácia práva. Kodanské kritériá sú súčasťou kritérií na vstup do EÚ definovaných aj v Zmluve o Európskej únii v článku 49 odvolávajúcom sa na rešpektovanie hodnôt z článku 2 (geografické, všeobecné, politické kritériá). Pri každom štáte je schválený individuálny rámec na rokovanie zo strany EÚ (špecifické a detailné podmienky), v ktorých sa zohľadňuje aj tzv. absorpčná kapacita EÚ. Európska rada pozorne sleduje napredovanie každej kandidátskej krajiny vo vzťahu k plneniu kodanských kritérií a podmienok členstva v EÚ. Po splnení podmienok vstupu musí konečné rozhodnutie o vstupe kandidátskej krajiny do EÚ jednomyselne schváliť Európska rada po konzultáciách s Európskou komisiou a po súhlase Európskeho parlamentu.“ (Kodanské kritériá, 2017)

3.18.5 Prístupový proces

Pred rozšírením musí prejsť každá krajina cez procesom, ktorý zabezpečí, aby bola krajina pripravená na integráciu do Európskej únie. Krajina uchádzajúca o vstup sa môže zúčastniť Európskej konferencie, určenej na politické konzultácie. Krajina musí však prejsť prístupným procesom, ktorý sa dá rozdeliť do 4 etáp. (Siman, M., Slašťan, M., 2012)

3.18.6 Etapy

V predvstupovej etape pripraví členské štáty pre uchádzačskú krajinu asociačnú dohodu, ktorá určuje priority, na ktoré by sa mala uchádzačská krajina zamerať. V tejto etape EÚ ponúka program PHARE, kde EÚ financuje reformu štátnej správy, súdnictva a infraštruktúru, a taktiež program SAPARD a ISPA, ktoré poskytujú pomoc v oblasti poľnohospodárstva a infraštruktúry.

Druhá fáza začína splnením kodanských kritérií. Začínajú sa vyjednávania a rokovania o pristúpení do EÚ.

Tretia etapa, Screening *acquis communautaire*, je sústavné vyhodnocovanie integrácii práv a povinností EÚ do právneho systému kandidátskej krajiny expertmi Európskej komisie. Screening zabezpečuje, aby každá krajina prijala *acquis* ešte pred vstupom do EÚ.

Posledná etapa hovorí o tom, že Európska komisia musí Rade ministrov pravidelne dodávať správy o pokroku kandidátskej krajiny. Rada podľa toho rozhoduje o pokračovaní v monitoringu, alebo upozorní kandidátsku krajinu na deficity pri približovaní sa k členstvu v EÚ. (Siman, M., Slašťan, M., 2012)

3.18.7 Rokovania

Rokovania prebiehajú medzi ministrami štátov EÚ a prístupovej krajiny. Počas prvej fázy rokovaní sa skúmajú právne predpisy prístupovej krajiny a metodicky sa diskutuje o implementácii právnych predpisov EÚ. Následne sa rokuje aj o právach a povinnostiach, ktoré krajina musí prijať (*acquis*). Následne sa monitorujú a vyhodnocujú reformy v kandidátskej krajine a ich rýchlosť implementácie určuje, ako dlho budú prebiehať rokovania. V prípade, že sú všetky strany spokojné, proces sa ukončí podpísaním ratifikáciou prístupovej zmluvy. (Európska komisia, 2021)

„Na strane Únie rokujú ministri zahraničných vecí členských štátov Únie na čele s ministrom predsedníckej krajiny, člen Komisie zodpovedný za rozširovanie, generálne riaditeľstvo Komisie pre rozšírenie, negociačný tím pre príslušnú kandidátsku krajinu. Na strane kandidátskej krajiny vyjednáva člen vlády zodpovedný za rezort zahraničných vecí, príp. osobitne za agendu európskej integrácie, hlavný vyjednávač, pracovné skupiny pre rokovania o vstupe do Únie zostavené zo zástupcov ministerstiev a iných ústredných orgánov štátnej správy“ (Hurná, L., Rusiňák, P., 2010)

3.18.8 Acquis

Každý členský štát sa zaviazal k prijatiu Acquisu, súboru spoločných práv a povinností. Všetky prístupové krajiny musia ešte pred vstupom implementovať acquis do svojho vnútroštátneho právneho systému. Odo dňa vstupu do EÚ vzniká krajinám povinnosť acquis uplatňovať. Acquis je súbor všetkých práv a povinností, takže sa stále vyvíja. Zahrňuje zmluvy, právne predpisy, prehlásenia a uznesenia, opatrenia ohľadom zahraničnej a bezpečnostnej politiky, opatrenia ohľadom spravodlivosti a vnútorných vecí, medzinárodne zmluvy. (Reichbauer, O., 2004)

Tabuľka 4 - Kapitoly Acquis communautaire

Voľný pohyb tovaru	Štatistika
Sloboda pohybu pracovníkov	Sociálna politika a zamestnanosť
Právo usadiť sa a sloboda poskytovať služby	Podnikanie a priemyselná politika
Voľný pohyb kapitálu	Transeurópske siete
Verejné obstarávanie	Regionálna politika a koordinácia štrukturálnych nástrojov
Právo obchodných spoločností	Súdnictvo a základné práva
Právo duševného vlastníctva	Spravodlivosť, sloboda a bezpečnosť
Politika hospodárskej súťaže	Veda a výskum
Finančné služby	Vzdelávanie a kultúra
Informačná spoločnosť a médiá	Životné prostredie
Poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka	Ochrana spotrebiteľa a zdravia
Bezpečnosť potravín, veterinárna a fytoosanitárna politika	Colná únia
Rybné hospodárstvo	Vonkajšie vzťahy
Dopravná politika	Zahraničná, bezpečnostná a obranná politika
Energia	Finančná kontrola
Dane	Finančné a rozpočtové ustanovenia
Hospodárska a menová politika	Inštitúcie
Ostatné problémy	

(Zdroj: Európska komisia, 2019)

3.18.9 Pred vstupná pomoc

Európska únia využíva viaceré nástroje, aby pomohli kandidátskym krajinám na zavedenie reforiem, vybudovanie silnej hospodárskej ekonomiky, harmonizácií legislatívy, a iných opatrení, ktoré sú potrebné na integráciu do EU. Jedná sa o viacero nástrojov, ktoré sú zastrešené pod nástrojom IPA. (Euroskop, 2020)

3.18.10 IPA

Na obdobie medzi rokmi 2007-2013 bol vytvorený nástroj IPA, ten spojil a zastrešil vtedajšie programy PHARE – finančná pomoc členským krajinám na zvýšenie sociálneho a ekonomického štandardu, ISPA – podpora v oblasti životného prostredia a transeurópskych dopravných sietí, SAPARD – podpora poľnohospodárstva a rozvoj vidieka. (Európska komisia, 2020)

3.18.11 IPA II

EÚ spolu s terajšími kandidátskymi krajinami vytvorila nový nástroj IPA II, ktorý má byť využívaný medzi rokmi 2014-2020. Hlavným rozdielom oproti IPA je, že v IPA II spolu s nástrojmi a prostriedkami vyčlenenými pre kandidátsku krajinu adresuje kandidátom oblasti, ktoré musia byť v rámci prístupného procesu odstránené prioritne. (Európska komisia, 2020)

3.18.12 Stav krajín

V súčasnosti sa na zozname kandidátov nachádza 5 krajín, a to Albánsko, Severné Macedónsko, Čierna hora, Srbsko a Turecko. Taktiež medzi krajiny, ktoré by sa v budúcnosti mohli stať žiadateľmi patrí Kosovo a Bosna a Hercegovina. Kosovo zatiaľ nepožiadalo o členstvo v EÚ. Bosna a Hercegovina požiadala o členstvo, no žiadosť stále nebola schválená.

Tabuľka 5 Potencionálni kandidáti na vstup do EÚ a ich hodnotenie Európskou komisiou

Názov krajiny	Stav	Žiadosť o status kandidáta	Udelenie statusu kandidáta	Hodnotenie Európskej komisie v roku 2020
Albánsko	Kandidát	24/04/2009	27/06/2014	Kladne hodnotené reformy súdnictva a boj proti korupcii Negatívne hodnotené intenzívne polarizačné politické prostredie Krajina čoskoro začne rokovania o pristúpení
Severné Macedónsko	Kandidát	22/03/2004	16/12/2005	Kladne hodnotená výhra sociálnych demokratov vo voľbách Odporúčané sprísnenie boja proti korupcii Krajina čoskoro začne rokovania o pristúpení
Čierna Hora	Kandidát	15/12/2008	17/12/2010	Komisia veľmi negatívne hodnotila rastúci objem dezinformácií, početné zatykanie redaktorov a občanov za obsah, ktorý zdieľali na online portáloch. Krajina nedokázala dostatočne postúpiť v oblasti slobody prejavu.
Srbsko	Kandidát	22/12/2009	01/03/2012	Negatívne hodnotené parlamentné voľby, ktoré vyhrala koalícia väčšina, kvôli silnej podpore hlavných médií, absentujúca životoschopná opozícia Pozitívne hodnotená bola obnova komunikácie Srbska a Kosova
Turecko	Kandidát	1987	11/12/1999	Správa krajiny na prezidentskej úrovni nedovoľuje nezávislosť vlády a súdnictva Negatívne je taktiež hodnotené nerešpektovanie ľudských práv, silnú cenzúru v krajine a neblahé vzťahy so susednými krajinami
Bosna a Hercegovina	Žiadateľ	15/02/2016	-	Negatívne hodnotená korupcia v najvyšších úrovniach politiky, kde nebol dosiahnutý žiaden pokrok k zlepšeniu tejto situácie
Kosovo	Potencionálny žiadateľ	-	-	Korupcia na vysokej úrovni zostáva predmetom vážnych obáv, nie je badateľný žiadny pokrok k zlepšeniu situácie

(Zdroj 1: BRZOZOWSKI, Alexandra a Lucia YAR, 2020, Zdroj 2: Európska komisia, 2020)

Profesorka Tina Freyburgová z Univerzity v St. Gallen vypracovala štúdiu, podľa ktorej má do roku 2023 šancu splniť požadované kritéria iba Severné Macedónsko. Profesorka vychádza s porovnania situácie krajín oproti krajinám z veľkého rozšírenia v roku 2004, v porovnaní zohľadňuje iba postup pri plnení požadovaných kritérií pre vstup do EÚ. Profesorka nezohľadňuje politickú situáciu a postoj členských štátov voči žiadateľom. Podľa profesorky môže Srbsko a Turecko splniť podmienky až okolo roku 2035, no v prípade Turecka vládne v EÚ veľký skepticizmus kvôli kontroverzným politickým situáciám v krajine. Veľkú nádej vkladá profesorka do Čiernej hory. Napriek jej oddeleniu od Srbska v roku 2005 dokázala v pomerne krátkom čase zaviesť veľkú časť európskych noriem a pokladá sa za lídra Európskej integrácie v rámci balkánskych štátov. V prípade Albánska a Bosny a Hercegoviny odhaduje profesorka, že budú schopné vstúpiť do EÚ až okolo roku 2050. Otázna je situácia ohľadom Kosova. 5 členských štátov stále neuznalo jeho samostatnosť a jeho relatívne krátka doba existencie neumožňuje vytvárať predikcie o jeho vstupe do EÚ, keďže ešte stále nepodal žiadosť o vstup. (MORGAN, S., 2017)

V roku 2008 zasiahla Island kríza, ktorá priviedla krajinu na hranicu bankrotu. Tri najväčšie banky skrachovali a Islandská koruna sa prepadla na polovicu svojej hodnoty. Po voľbách sa do vlády dostali sociálni demokrati, ktorí v roku 2009 požiadali o zaradenie medzi kandidátske krajiny. Sociálni demokrati sa však po ďalších voľbách nedostali do vlády. Nová pravicová vláda po prieskumoch verejnosti rozhodla pozastaviť rokovania s Európskou úniou a v roku 2015 oficiálne požiadali, aby Island nebol považovaný za kandidátsku krajinu. Jedným z dôvodov je rybolov, ktorý by krajina musela obmedziť, čím by stratila veľkú časť svojho HDP. Európska únia taktiež zakazuje lov veľrýb, čo je na Islande veľmi populárny. (VASILKO, Tomáš, 2015)

3.19 Veľké rozšírenie

Veľké rozšírenie sa považuje za doteraz najväčšie rozšírenie Európskej únie. Za úlohu malo vyrovnať priepasť medzi západnou Európou a strednou a východnou Európou. Na absolvovanie tohto procesu museli vstupujúce krajiny prejsť zdĺhavým procesom, ktorý ich pripravil na trhovú konkurenciu zo západných krajín, pomohol znížiť korupciu a zvýšiť úroveň demokracie. (Evropská Únie, 2020)

Jednanie o vstupe krajín do Európskej únie prebiehalo v dvoch vlnách. V prvej vlne to boli Cyprus, Maďarsko, Poľsko, Estónsko, Česká republika a Slovinsko. V druhej vlne jednaní bolo Rumunsko, Bulharsko, Lotyšsko, Litva a Slovensko. O členstvo taktiež požiadala Malta a Turecko. Prvá vlna prebiehala od 31. marca 1998, druhá začala 15. februára 2000. Počas veľkého rozšírenia stanovila Európska únia nové kritéria, ktoré museli krajiny splniť. Jednalo sa hlavne o politickú stabilitu, ktorá zaisťuje demokraciu, právny štát, ochranu ľudských práv a práv menšín, silnú hospodársku stabilitu a fungujúce trhové hospodárstvo, prijatie záväzkov vyplývajúcich z členstva v únii, ako napríklad hospodárska a menová únia. (epravo.cz, 2000)

Po všetkých rokovaní sa nakoniec 1. mája 2004 dostalo do Európskej únie 10 krajín.

Cyprus má v Európskom parlamente 6 poslancov. Ročne prispieva do únie 0,180 miliardy eur, únia prispieva Cypru 0,264 miliardy eur. Cyprus nie je člen Schengenského priestoru, do eurozóny vstúpil 1. januára 2008. Hlavné kritéria prijatia Cypru bolo implementovanie acquisu, zvýšenie námornej bezpečnosti a harmonizovanie DPH.

Česko zastupuje v Európskom parlamente 13 poslancov. Ročne prispieva do únie 1,720 miliardy eur, od EÚ ročne obdrží 4,123 miliardy eur. 21. decembra 2007 sa stalo Česko členom Schengenu. Česko stále nie je členom Eurozóny, keďže ešte stále nespĺňa všetky kritéria, potrebné k prijatiu eura. Česko muselo pre vstup do EÚ zreformovať bankový sektor a vyriešiť problémy so zadlženosťou.

Estónsko má v Európskom parlamente 7 poslancov. Ročne prispieva do únie 0,21 miliardy eur, EÚ prispieva Estónsku 0,759 miliardy eur ročne. Estónsko sa stalo 21. decembra 2007 členom Schengenského priestoru a od 1. januára 2011 je členom eurozóny. Hlavné kritérium pre vstup Estónska do EÚ bolo implementovanie opatrení na vzdelávanie ľudí, ktorí nemajú Estónske občianstvo.

Litvu má v Európskom parlamente 11 poslancov. Jej ročný príspevok do EÚ činí 0,356 miliardy eur, kdežto EÚ ročne prispeje Litve 2,071 miliardy eur. Litva vstúpila do Schengenu 21. decembra 2007 a do eurozóny 1. januára 2015. Hlavné kritéria prijatia boli spojené s prijatím dohody o bezpečnej prevádzke jadrovej energetiky a príprava na odstavenie jadrovej elektrárne Ignalin.

Lotyšsko zastupuje 8 poslancov v Európskom parlamente. Ročne prispejú 0,234 miliardy eur, kdežto od únie dostanú 1,212 miliardy eur. Do Schengenu vstúpili 21.

decembra 2007 a súčasťou eurozóny sú od 1. januára 2014. Hlavné kritérium bolo prijatie opatrení a finančnej podpory pre vzdelávanie osoby bez Lotyšského občianstva.

Maďarsko má v Európskom parlamente 21 poslancov. Do únie ročne prispejú 1,076 miliardy eur, EÚ im ročne prispeje 6,298 miliardy eur. Maďarsko vstúpilo do Schengenského priestoru 21. decembra 2007, momentálne ešte nie je členom eurozóny. Kritéria pre vstup do EÚ boli zvýšenie bezpečnosti na vonkajších hraniciach, reforma spravodlivosti a vnútorných vecí a zlepšenie telekomunikačnej štruktúry.

Maltu zastupuje v Európskom parlamente 6 poslancov. Ročne prispieva do únie 0,102 miliardy eur, od únie získava ročne 0,156 miliardy eur. Malta vstúpila do Schengenu 21. decembra 2007 a členom eurozóny je od 1. januára 2008. Vstupné kritérium pre Maltu bola environmentálna reforma a prijatie nových smerníc v súlade s *acquis*.

Poľsko zastupuje v Európskom parlamente 52 poslancov. Ročne prispeje do rozpočtu únie 3,983 miliardy eur, zatiaľ čo ročne dostane 16,350 miliardy eur. Poľsko vstúpilo do Schengenského priestoru 21. decembra 2007 a stále nie je členom eurozóny. Prijímacie kritérium pre Poľsko bola industriálna reforma.

Slovensko má v Európskom parlamente zastúpenie 14 poslancov. Do Európskej únie ročne prispieva 0,764 miliardy eur, Európska únia investuje do Slovenska ročne 2,457 miliardy eur. Slovensko vstúpilo do Schengenského priestoru 21. decembra 2007 a od 1. januára 2009 je členom eurozóny. Kritérium pre Slovensko bolo zvýšenie ekonomickej transparentnosti, posilnenie hospodárskej súťaže a privatizácia finančných inštitúcií.

Slovinsko zastupuje v Európskom parlamente 8 poslancov. Ročne prispejú úni 0.386 miliardy eur, únia im prispeje 0,927 miliardy eur. Od 1. januára 2007 patria do eurozóny a 21. decembra sa stali súčasťou Schengenu. Prijímacie kritéria požadovali reformu verejnej správy a zavedenie zákona o štátnej službe.

(Zdroj 1: Európska komisia, 2000, Zdroj 2: Európska Komisia, 2021)

3.20 Integrácia Slovenska do EÚ

Prvý pokus Slovenska o vstup do Európskej únie bol ešte počas ČSFR, kedy krajiny podpísali asociačnú dohodu. Tá však nebola ratifikovaná kvôli rozpadu ČSFR. Slovensko to skúsilo znovu v roku 1993 a dohoda bola ratifikovaná členmi EÚ v roku 1995. Ešte v ten rok podalo Slovensko oficiálnu žiadosť o vstup do EÚ. V novembri 1995 obdržala vláda bielu knihu, podľa ktorej implementovala legislatívu únie do právneho systému. (Šíbl, D., Európska únia: Minulosť – prítomnosť – budúcnosť, Iris: Bratislava,

1995, str. 149) Do prvej vlny rokovaní o vstup do EÚ nás nezaradili. Dôvodom bola nedostačujúca úroveň demokracie a rešpektovania ľudských práv. „Práve únos M. Kováča ml. a zmarenie referenda boli tými faktormi, ktoré prispeli k tomu, že podľa hodnotenia Európskej komisie Slovensko nespĺňa Kodanské kritéria. EÚ vyjadrila ľútosť, že takéto kroky môžu znamenať pozdržanie úsili SR o progresívnu integráciu do európskych štruktúr.“ (Ivantyšin, M., Mesežnikov, G., 1999)

„Slovenská vláda v rokoch 1994 – 1998 deklarovala integráciu ako svoju prioritu, v praktickej politike ale robila kroky, ktoré ju marili“ (Kopeček, L., a kol., 2003) Voľby v roku 1998 vystriedali vtedajšiu politickú garnitúru Slovenska, čo bolo pre Európsku Úniu znamením, že Slovensko má záujem sa v Európe integrovať. „Základnou prioritou slovenskej vlády v roku 1999 bolo získať rozhodnutie Európskej rady pre začatie prístupových rokovaní“ (Adamiš, M., Fígel, J., 2004) Vtedajší premiér Mikuláš Dzurinda a Hans van den Broek spoločne vytvorili pracovnú skupinu, ktorá mala pomôcť Slovensku pripraviť sa na členstvo v EÚ. Slovensko bolo následne prizvané do druhej vlny rokovaní, kde bolo vyhodnotené za ekonomicky schopné čeliť trhovej konkurencii Európskej únie. Ako hlavný vyjednávač bol zvolený Ján Fígel. Európska komisia pozitívne zhodnotila pokrok Slovenska v integrácii do EÚ. V roku 2001 sa Slovensku podarilo dobehnúť ostatné kandidátske krajiny. V roku 2002 sa uskutočnil summit v Kodani, ktorý ukončil rokovania o vstupe do EÚ. 10 kandidátskych krajín, vrátane Slovenska, sa dohodlo na dátume vstupu do únie na 1. máj 2004. Vtedajší prezident Rudolf Schuster vypísal referendum o vstupe do EÚ, kde občania rozhodli 92,46 % väčšinou o vstupe do Európskej únie. NRSR ratifikovala Zmluvu o pristúpení k EÚ 1. júla 2003. 1. mája 2004 sa Slovensko spolu s 9 krajinami oficiálne stalo súčasťou Európskej únie. (SULÍK, Richard, 2018)

Slovensko v súčasnej dobe zastupuje v Európskom parlamente 14 poslancov. Slovensko ročne prispieva do rozpočtu Európskej únie 0,764 miliárd eur, od únie dostáva Slovensko 2,457 miliárd eur. V európskej komisii zastupuje Slovensko Maroš Šefčovič ako komisár pre medziinštitucionálne vzťahy a strategický výhľad. (Európska Únia, 2020)

Slovensko malo tu česť predsedieť Európskej rade v druhej polovici roka 2016. Táto úloha pomohla posilniť postavenie Slovenska v EÚ a prezentovať krajinu v rámci EÚ. Úloha predsedníctva je jedno z najťažších úloh vyplývajúcich z členstva v EÚ, keďže má krajina zodpovednosť za plnenie mnohých úloh nie len v Rade Európy. Slovenské predsedníctvo si pripravilo 4 priority, ktorými sa riadilo počas 6 mesiacov svojej funkcie,

a to hospodársky silná Európa, moderný jednotný trh, udržateľná migračná a azylová politika a globálne angažovaná Európa.

(Ministerstvo Životného Prostredia Slovenskej Republiky, 2020)

3.20.1 Schengenský priestor

Prvé kroky vstupu Slovenska do Schengenského priestoru sa začali už 15. marca 2001. Ministri vnútra členských štátov EÚ schválili zoznam štátov, ktoré nepotrebujú víza pri prechode cez hranice únie. Do zoznamu sa zaradilo aj Slovensko, ktoré sa v apríli 2003 zaviazalo k implementácii Schengenského dohovoru. Na summite 25 členských krajín v Bruseli v novembri 2004 sa rozhodlo, že nové členské krajiny budú môcť zrušiť hraničné kontroly v únií až o tri roky. V roku 2006 ministri vnútra členských krajín sa dohodli na vytvorení nového Schengenského informačného systému, ktorý by mali používať všetky krajiny Schengenského priestoru. Taktiež v tom istom roku MVSR vyhlásilo víťazov 2 tendrov, zabezpečenie hranice s Ukrajinou a vytvorenie biometrických europasov. Taktiež sa ministri vnútra EÚ dohodli na dátume vstupu do Schengenského priestoru na december 2007. Slovensko zahájilo náročný projekt zabezpečenia hranice s Ukrajinou. V lete 2007 vydala Európska komisia neoficiálnu správu, kde uviedla, že Slovensko spĺňa všetky podmienky pre vstup do Schengenu a taktiež schválili zabezpečenie Slovensko Ukrajinskej hranice. 21. decembra 2007 sa Slovensko stalo súčasťou Schengenského priestoru.

(Teraz.sk, 2017)

3.20.2 Vstup do eurozóny

Slovensko sa 16. apríla 2003, podpisom prístupovej zmluvy, zaviazalo prijať euro. V júli 2003 prijala vláda stratégiu prijatia eura, ktorá určila spoločný postup vlády SR a Národnej banky Slovenska pri zavádzaní eura. Pre vstup do Eurozóny bolo potrebné splniť Maastrichtské kritéria. Verejný deficit financií za posledný rok nesmie presiahnuť 3 % HDP, celkový verejný dlh nesmie presiahnuť 60 % HDP, miera inflácie nesmie presiahnuť priemer 3 krajín EÚ s najlepšimi výsledkami o viac než 1,5 %, úroková sadzba nesmie byť vyššia ako priemer 3 krajín EÚ s najlepšimi výsledkami o viac ako 2 % a mena musí prejsť Európskym výmenným mechanizmom ERM II. 6. júla 2005 bol schválený Národný plán zavedenia eura v Slovenskej republike. Vláda vymenovala Ivana Štefanca za splnomocnenca vlády SR pre zavedenie eura, ktorého vo funkcii neskôr vystriedal Igor Barát. 28. novembra 2005 vstúpila slovenská koruna do Mechanizmu výmenných kurzov

ERM II. Centrálna parita koruny voči euru bola stanovená na 1EUR = 38,4550SKK, pričom sa počas procesu využívalo štandardné fluktuačné pásmo $\pm 15\%$ okolo centrálnej parity. Na žiadosť Slovenska bola schválená revalvácia koruny na centrálnu paritu na úrovni 1EUR = 35,4424SKK. Po splnení Maastrichtských kritérií odporučil ECOFIN 3. júna 2008 Slovensko ako vhodného kandidáta na vstup do eurozóny, čo bolo koncom mesiaca schválené Radou EÚ. (Národná banka Slovenska, 2020)

Tabuľka 6 - Maastrichtské konvergenčné kritéria a stav Slovenska v marci 2008

Kritérium	Referenčná hodnota	Plnenie Marec 2008
Verejný deficit % HDP	3,0	2,2
Verejný dlh % HDP	60,0	29,4
Miera inflácie	3,2	2,2
Stabilita úrokových sadzieb	6,5	4,5

(Úrad vlády SR, 2011)

8. júla bol stanovený fixný výmenný kurz 1EUR = 30,1260SKK. V júli 2008 započalo razenie slovenských euromincí a tlač eurobankoviek. Postupne sa začala uvádzať duálna hodnota cien produktov, šekov, výplatných pások a iných dokumentov, začalo zásobovanie bánk a maloobchodného sektora a koncom roka boli prevedené bankomaty, automaty a iné zariadenia na vydávanie eur. 1. januára 2009 vstúpilo Slovensko do eurozóny podľa scenára Big Bang. Slovenská koruna ostala v duálnom obehú do 16. januára 2009, kedy sa pri transakciách vydávali iba euromince a eurobankovky. Mince a bankovky sa dali vymeniť v banke do konca roka 2019, kedy sa skončilo aj povinné duálne zobrazovanie cien. (SULÍK, Richard, 2018)

Slovensko si mohlo vybrať pri vstupe do eurozóny ďalšie 2 scenáre. Prvý Madridský scenár zavedie v krajine najprv bezhotovostné využívanie eura, až s odstupom času, najviac 3 roky, sa zavedie euro do hotovostnej podoby a stane sa jedinou menou v krajine. Výhodou je dostatočne dlhý čas na prípravu a prijatie eura, nevýhodou sú vysoké náklady na udržiavanie 2 menových okruhov. Druhý scenár s postupným dobehom, podobne ako scenár Big Bang, zavedie euro naraz v hotovostnej a bezhotovostnej podobe, niektoré subjekty však môžu počas prechodného obdobia, maximálne jeden rok, fungovať s využitím pôvodnej meny. Výhoda je dlhší čas na adaptovanie sa pre novú menu, avšak nevýhodou sú náklady, vznikajúce pri používaní dvoch mien. (DĚDEK, Oldřich, 2013)

3.20.3 Výhody a nevýhody členstva v EÚ

Vstup Slovenska do Európskej únie prinieslo mnoho kľúčových výhod pre rast hospodárstva a zvyšovanie životnej úrovne Slovákov. Otvorením trhu pre zahraničné subjekty sa zvýšila konkurencia vo všetkých odvetviach hospodárstva, čo malo za následok zvýšenie kvality výrobkov, zníženie cien produktov a zavedenie moderných výrobných technológií. Slovensko znížilo náklady spojené s udržiavaním hraníc a prevážaním tovaru cez colné zóny. Slovenské firmy mali uľahčenú možnosť prerazenia na zahraničnom trhu. Z európskej únie k nám začali prúdiť nenávratné prostriedky, ktoré pomáhajú pri rozvoji krajiny. Tieto prostriedky podporujú taktiež výskum a vývoj, čím sa Slovensko stáva technologicky vyspelou krajinou. Študenti získali možnosť študovať na zahraničných školách, čo zvyšuje úroveň vzdelania v našej krajine. *„Z vysokej otvorenosti ekonomiky SR vyplývajú na jednej strane prínosy jednotnej meny euro pre krajinu, vrátane zníženia transakčných nákladov a eliminácie kurzového rizika voči euru. Zároveň sa však viaceré optimistické očakávania z obdobia pred prijatím eura, vzhľadom na prebiehajúcu krízu, zatiaľ nenaplnujú, najmä pokiaľ ide o priaznivé efekty na zahraničný obchod, priame zahraničné investície a následne aj na ekonomický rast a zrýchlenie konvergenčného procesu“* (Šikulová, I. a kol., 2014)

Vstup do EÚ prináša aj nevýhody. Slovensko stratilo kompetencie v niektorých oblastiach, ako napr. colná a obchodná politika, poľnohospodárska politika, technické normy, atď. Slovenské výrobky budú musieť dosahovať kvalitu podľa predpísaných noriem, čím sa môže zvýšiť ich cena spojená s náročnejším technologickým postupom. Dominantné podnikateľské subjekty môžu vytlačiť z trhu malé podniky. Finančná náročnosť integrácie do Európskej únie. Príspevky do fondov EÚ. Strata colných výnosov. (Euroekonóm, 2008)

15 rokov členstva v EÚ nám dalo 29,5 miliárd eur investovaných na Slovensku z fondov EÚ, 1,2 miliardy eur dodatočných investícií, rast HDP o viac než 95 %, finančnú podporu pre malé a stredné podniky, výstavba ciest a diaľnic, podporu výskumných projektov, vstup do Schengenského priestoru, spoločnú menu, Erasmus pre študentov, lacnejšie a kvalitnejšie výrobky, ochranu spotrebiteľa a vyriešenie problému s dvojakou kvalitou, väčší vplyv na vývoj Európy, hospodársky rozmach, ochranu životného prostredia a posilnenie našej identity. (Európska komisia, 2020)

3.21 Integrácia Česka v EÚ

Po rozpade ČSFR muselo taktiež Česko znovu podpísať dohodu o pridružení. Tá vstúpila do platnosti 1. februára 1995. Predseda vlády Václav Klaus podal prihlášku o vstup do Európskej únie 17. januára 1996. Európska komisia odporučila zaradenie Česka, spolu s ďalšími 5 krajinami, do prvej vlny krajín o pristúpení. Proces rozšírenia bol zahájený 30. marca 1998. Prvá správa komisie bola kritická, spochybňovala stav verejnej správy a súdnictva, na čo Česko prijalo opatrenia na rýchlejšie implementovanie európskej legislatívy, čo sa odzrkadlilo na hodnotiacej správe komisie v roku 2000, na ktorej kladne hodnotili pokrok Česka. Krajina ďalej pokračovala v integrovaní *acquis* a posledná hodnotiacia správa z 5. novembra 2003 určila Česko ako dostatočne pripravené na vstup do EÚ. Dátum vstupu bol určený na 1. mája 2004, kedy sa Česko spolu s ďalšími 9 krajinami stalo členom Európskej únie. Česko má v Európskom parlamente zastúpenie 21 poslancov. Eurokomisárka pre hodnoty a transparentnosť je Věra Jourová. Česko predsedalo Rade EÚ v prvej polovici 2009.

Česko ako štát, ktorý nemá žiadnu hranicu so štátom mimo EÚ, malo jednoduchšiu cestu k Schengenu. Väčšinu dokumentov a pravidiel prijalo už pri vstupe do EÚ. Česko sa oficiálne stalo súčasťou Schengenského priestoru 21. decembra 2007. (MACHOTKOVÁ, Šárka, 2020)

Čo sa týka vstupu do eurozóny, Česko sa ako členský štát zaviazalo prijať euro. Pôvodný plán vstúpenia do eurozóny určoval rok 2009-2010. To sa však nestalo. Česko ako jeden z najväčších euroskeptikov odkladá vstup do eurozóny, aj napriek tomu, že krajina okrem vstupu do ERM II splnila ostatné Maastrichtské kritéria. „*Prezident Zeman ve svém projevu v Evropském parlamentu dne 26.2.2014 prihlásil: Už v tomto roce splňuje Česká republika všechna tři Maastrichtská kritéria, která jsou nutná pro přijetí eura. Z toho vyplývá, že minimální časový horizont pro přijetí eura jsou dva roky.*“ (BÁRKOVÁ, D., 2014) Dátum vstupu do eurozóny je stále neistý a závisí od rozhodnutia politických subjektov. Česko verí, že ponechanie koruny s pomerne silným kurzom je pre krajinu výhodnejšie z hľadiska exportu, importované produkty sú na druhú stranu drahšie. (PALATA. L., 2020)

Aj napriek silnému hlasu euroskeptikov prinieslo členstvo v EÚ pre Česko mnoho výhod. Česko každoročne dostáva dotácie v hodnote desiatok miliárd korún, ktoré pomáhajú financovať pokrok v každej oblasti. Otvorenie hraníc a zapojenie do spoločného

trhového systému pomohlo v budovaní českej hospodárskej ekonomiky a taktiež prinieslo možnosť ľuďom cestovať mimo hranice bez víz. Mnoho odporcov Európskej únie tvrdí, že vystúpením z únie by sa Česko zbavilo Bruselskej byrokracie, no v prípade, že by Česko chcelo obchodovať na Európskom trhu, muselo by stále plniť tieto podmienky. Česko sa však na spoločných rozhodnutiach únie podieľa a preto je zavrádzajúce považovať rozhodnutia únie za diktát z Bruselu. (Euractiv, 2019)

3.22 Balkánske rozšírenie

3.22.1 Bulharsko a Rumunsko

Bulharsko vstúpilo do Európskej únie 1. januára 2007. Bulharsko sa zaviazalo prijať euro, no momentálne ako svoju menu využíva Bulharský lev. Bulharsko nie je súčasťou Schengenského priestoru, prijalo však bezvízový vstup členov EÚ a Schengenského priestoru. Bulharsko má v Európskom parlamente 17 poslancov.

V súčasnosti sa Bulharsko pripravuje na prijatie eura. Bulharský lev je v súčasnosti súčasťou Európskeho zmenného mechanizmu ERM II (Mechanizmus stanovil pevný kurz, ktorého hodnota sa môže meniť v úrovni maximálne $\pm 15\%$. To je zabezpečené spoločnými dohodami Európskej únie, Európskej centrálnej banky, vlády Bulharska a Bulharskej národnej banky), do ktorého vstúpil 10. júla 2020. Bulharsko musí zotrvať v zmennom mechanizme minimálne 2 roky, než bude môcť prijať euro.

Medzi najvýznamnejších predstaviteľov Bulharska v Európskej únii patrí Marija Gabrielová, dvojnásobná eurokomisárka (2014-2019 digitálna ekonómia a spoločnosť, 2019-súčasnosť výskum, inovácie, vzdelávanie, kultúra a mládež). Ďalej je to Kristalina Georgievová, komisárka pre medzinárodnú spoluprácu, humanitárnu pomoc a krízovú odpoveď v rokoch 2014-2016, a v neposlednom rade Megdelena Kuneva, komisárka pre ochranu spotrebiteľov v rokoch 2007-2010. (Euroskop, 2020)

Spolu s Bulharskom vstúpilo 1. januára 2007 do EÚ aj Rumunsko. Hoci sa zaviazalo prijať euro, jeho národná mena je stále rumunský lei. Rumunsko prijalo bezvízové pravidlá podľa Schengenského priestoru, no ešte stále nie sú súčasťou Schengenu. V Európskom parlamente má Rumunsko zastúpenie 33 poslancov.

Rumunsko nie je členom eurozóny. Ich plány na prijatie eura hovoria o prijatí eura v roku 2024, no ešte stále sa nezapojili do Európskeho zmenného mechanizmu ERM II.

Medzi dôležité osoby zastupujúce Rumunsko v Európskej únii patria Adina Valeanová – súčasná komisárka pre portfólio dopravy, Corina Creţuová – komisárka pre regionálnu politiku v rokoch 2014-2019, Dacian Cioloş – komisár pre poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka 2009-2014 a Leonard Orban – komisár pre viacjazyčnosť v rokoch 2007-2009. (Euroskop, 2020)

Rumunsko podalo žiadosť o prístupenie 22. júna 1995, Bulharsko tak učinilo až 18. decembra 1995. Krajiny počas prístupného procesu nedokázali efektívne plniť svoje záväzky, Rumunsko a Bulharsko si však vyžiadali od EÚ záväzok, že proces prijatia nebude trvať dlho, čím si zaručili vstup do únie. Európska komisia, aj napriek slabej pripravenosti kandidátskych krajín, musela oznámiť, že obidve krajiny sú pripravené na integráciu do EÚ. Tým sa obidve krajiny dostali 1. januára 2007 do únie. (NOUTCHEVA, Gergana, 2006)

Vstup do Schengenského priestoru je podmienený splnením určitých kritérií, ako sú posilnené hraničné kontroly na vonkajších hraniciach, spoluprácu pohraničných zložiek a iných. Bulharsko a Rumunsko splnili kritéria pre vstup do Schengenského priestoru už v roku 2010, čo o rok neskôr potvrdil aj Európsky parlament a určil, že obidve krajiny vstúpia do Schengenského priestoru najskôr až v roku 2012. Proti rozhodnutiu Európskeho parlamentu sa odvolalo Nemecko, Fínsko a Holandsko. Vláda týchto krajín sa vyjadrila, že otvorenie hraníc s Rumunskom a Bulharskom môže byť pre Schengen nebezpečné, kvôli vysokej miere kriminality a korupcie v týchto krajinách. Špekuluje sa, že tieto názory môžu vyplývať zo strachu migrácie Rómov z obidvoch krajín. Rumunsko však verí, že západné mocnosti majú strach prijať Rumunsko do Schengenského priestoru, pretože by Rumunské prístavné mesto Konstanca mohlo výrazne konkurovať európskym prístavným mestám. V prvej polovici 2019 však Rumunsko dostalo pochvalu, že ich protikorupčné opatrenia vykazujú veľmi dobré výsledky po tom, čo sa podarilo zatknúť Liviu Dragnea, lídra sociálnych demokratov, ktorý bol považovaný za najmocnejšiu osobu v krajine. Od tej doby sa však žiadne vyjadrenie ohľadom vstupu Rumunska a Bulharska do Schengenského priestoru neudiali. (Euractiv, 2011)

Medzi hlavné výhody vstupu Rumunska a Bulharska pre Európu bol prístup k lacnej pracovnej sile, prílev nových študentov a kultúrne rozšírenie Európskej únie. Taktiež sa rozšíril trh, na ktorom mohli členské štáty pôsobiť. Na druhú stranu patrili tieto krajiny k najchudobnejším v Európe. Ich HDP nedosahovalo ani 1/3 z priemerného HDP

v EÚ. Taktiež migrácia občanov z Rumunska a Bulharska bola spájaná so zvýšením kriminality. (VLASÁK, Oldřich, 2006)

3.22.2 Chorvátsko

Najnovšia členská krajina Európskej únie je Chorvátsko. Do únie vstúpilo 1. júla 2013. Základnou menovou jednotkou je Chorvátska kuna, krajina sa však zaviazala prijať euro. Momentálne sa Chorvátsko pripravuje na vstup do Schengenského priestoru. V Európskom parlamente zastupuje Chorvátsko 12 poslancov.

Rovnako, ako aj Bulharsko, sa Chorvátsko rozhodlo pripojiť do Európskeho zmenného mechanizmu ERM II. To sa stalo 10. júla 2020 a celý proces potrvá minimálne 2 roky. (Európska Komisia, 2020)

Chorvátsko pracuje na vstupe do Schengenského priestoru. Väčšinu z potrebných záväzkov splnili a predpokladá sa, že v blízkej budúcnosti sa stane oficiálnym členom Schengenského priestoru. Chorvátsko v tomto smere dostáva veľkú podporu od svojich partnerov v Európskej únii a čaká sa, kedy Rada Európy rozhodne o zaradení Chorvátska do Schengenského priestoru. (Európska Komisia, 2020)

Najvýznamnejšia predstaviteľka Chorvátska v Európskej únii je Komisárka pre demokraciu a demografiu Dubravka Šuicová.

Chorvátsko sa 21. februára 2003 rozhodlo podať žiadosť o členstvo v EÚ, ktorá bola schválená v júli 2004. Po kontroverznom vstupe Bulharska a Rumunska do EÚ sa vôľa prijať novú krajinu do únie značne znížila, čo pre Chorvátsko, ktoré v tej dobe bolo kandidátskou krajinou, prinieslo značné komplikácie. Vtedajší ekonomický pokles v únii celej situácií prihoršil. Chorvátsko však počas prístupových procesoch značne posilnilo demokraciu, ľudské práva a ochranu menšín. Taktiež vydalo niekoľko svojich občanov medzinárodnému trestnému tribunálu pre bývalú Juhosláviu, čím preukázalo svoju ochotu vstúpiť do únie. Európska komisia nakoniec rozhodla o pripravenosti Chorvátska vstúpiť do únie. (ZENKNER, Petr, 2020)

Chorvátsko je považované za kľúčovú krajinu pri vyjednávaní vstupe ostatných balkánskych krajín do EÚ. Ako jedna z najsilnejších krajín Balkánu dokáže priniesť určitú stabilitu do tejto oblasti. Taktiež je Chorvátsko strategická krajina pre turizmus a tým pádom je atraktívna pre firmy a investorov. Chorvátsko je otvorené prijatiu eura, čo dokáže posilniť celkovú silu a stabilitu meny. (Európsky Parlament, 2020)

Chorvátsko malo od začiatku rokovaní v Európe silnú podporu. Väčšina krajín bola ku Chorvátsku privetivá a samotní Chorváti ukázali veľký záujem o Európsku integráciu. Jediná sporná krajina bola Slovinsko, ktoré malo s Chorvátmi nevysporiadané pohraničné územie. Spor sa nakoniec podarilo uzavrieť na úrovni medzinárodnej arbitráže, čím sa Chorvátsku otvorila cesta do Európskej únie. Po splnení všetkých kritérií sa 1. júla 2013 Chorvátsko stalo 28. členom EÚ. (Euractiv, 2013)

3.23 Brexit

Slovo Brexit, zložené z dvoch slov BRitain a EXIT, označuje proces vystúpenia Spojeného kráľovstva z Európskej únie. Proces začal po schválení národného referenda, kde briti 51,9 % väčšinou rozhodli o vystúpení z EÚ. Vláda UK predložila 29.3.2017 zámer o vystúpení z EÚ. Proces bol niekoľkokrát odložený, no od 1.2.2020 UK nepatrí medzi členské krajiny. Do prijatia Lisabonskej zmluvy v roku 2007 neboli žiadne právne ustanovizne, ktoré by pojednávali o vystúpení krajiny z EÚ. Práve Lisabonská zmluva stanovuje pravidla pre vystúpenie z EÚ. Krajina musí nezávisle na ostatných členských štátoch rozhodnúť a predniesť svoj zámer o vystúpení z únie. Od prednesenia začínajú plynúť 2 roky, počas ktorých krajina rokuje s EÚ o podmienkach vystúpenia z EÚ. (Vláda České Republiky, 2018)

3.23.1 História Brexitu

Aj napriek tomu, že proces Brexitu oficiálne začal až v roku 2017, predložením zámeru o vystúpenie, Británia zvažovala odchod z vtedajšieho Európskeho spoločenstva už v roku 1975.

Prvý pokus UK vstúpiť do Európskeho spoločenstva (EHS) bol už v roku 1963. Vtedajší francúzsky prezident Charles de Gaulle vetoval žiadosť UK o vstup. Zastával názor, že Angličania budú držať viac s USA a nebudú dostatočne podporovať záujmy EÚ. UK sa podarilo vstúpiť do EHS až v roku 1973. (Young, J. W., 2020)

O dva roky neskôr už však prišla prvá snaha o vystúpenie z EHS. Počas vtedajšieho referenda však Britská verejnosť rozhodla 67 % väčšinou o zotrvaní. Po tomto referende sa taktiež z Labour Party oddelili pro európsky predstavitelia a vytvorili Social Democratic Party. Vzťahy medzi UK a EHS sa vyostřili v roku 1984. UK patrila medzi najchudobnejšie krajiny v EHS a platila relatívne vysoký príspevok do rozpočtu EHS.

Zľava, ktorú Thatcher vyjedнала znížila príspevok Británie do rozpočtu na takmer polovicu. (PRUITT, Sarah, 2019)

3.23.2 Vývoj udalostí počas Brexitu

2015 - 2016

Prvé kroky k Brexitu prišli koncom prvej polovice roku 2015, kedy David Cameron ohlásil zámer zvolať štátne referendum o vystúpení z EÚ. Donald Tusk sa stretol s Davidom Cameronom, aby spolu prediskutovali zámer Spojeného kráľovstva, David Cameron následne zaslal Donaldovi Tuskovi list, kde vyjadril 4 kritické oblasti, kvôli ktorým Británia nechce zotrvať v EÚ. List bol následne doručený Európskej rade, ktorá zvolala rokovanie na február 2016. Začiatkom februára predniesol Donald Tusk návrh riešenia, ktoré malo viesť k dohode medzi členskými štátmi. Podľa tohto návrhu sa uzatvorila dohoda o posilnení osobitného postavenia Británie v Európskej únii, na ktorej sa jednohlasne zhodlo všetkých 28 členských štátov. 23 júna 2016 prebehlo v Anglicku referendum, ktorého sa zúčastnilo 72.2 % obyvateľov. V referende sa občania 51.9 % väčšinou rozhodli, že v únii napriek dohode zotrvať nechcú. Donald Tusk sa vyjadril, že výsledok referenda je pre Európsku úniu sklamaním, ale aj napriek tomu sa k Británii až do odstúpenia bude pristupovať ako k riadnemu členovi únie. V polovici roku 2016 sa Donald Tusk stretol s Theresou May, ktorú následne vyzval, aby čo najskôr začala rokovania o vystúpení z EÚ. Theresa May sa neskôr toho roku vyjadrila, že Británia aktivuje článok 50 (Priятý v Lisabonskej zmluve, stanovuje oficiálny postup pre vystúpenie z EÚ) najneskôr do marca 2017. Donald Tusk prehlásil, že jediné východiskové scenáre sú pre neho úplný Brexit, alebo žiaden Brexit. Viacero Britských poslancov vyjadrilo svoje obavy o Britských občanov žijúcich v EÚ, následne požiadali Donalda Tuska, aby počas decembrového rokovania Európskej rady definitívne vyriešil otázku Britských občanov žijúcich v EÚ. Tusk vo svojej odpovedi oznámil, že pred oficiálnou aktiváciou článku 50 Veľkou Britániou nebude žiadna z týchto tém predmetom rokovaní. Zároveň však ubezpečil, že situácia Britských občanov v EÚ nebude použitá ako nástroj vyjednávania s Britániou. Na konci roka 2016 sa na neformálnom stretnutí 27 členských krajín dohodlo o rokovacom postupe pri vyjednávaní dohody medzi EÚ a UK. (Európska Rada, 2021)

2017

V marci 2017 sa Británia rozhodla aktivovať článok 50, čím oficiálne vyhlásili zámer o vystúpení z EÚ. Následne sa stretla Európska rada, ktorá prijala usmernenia

o rokovaní s UK, ktoré vyjadrili pozície a zásady EÚ. Komisia vydala návrh smerníc, ktoré následne Rada pre všeobecné záležitosti schválila a poverila Komisiu, pod vedením Michaela Barniera, na vedenie vyjednávaní. Taktiež sa všetky členské štáty zhodli, aby dokumenty ohľadom vyjednávaní dohody medzi EÚ a UK boli verejné, čím sa zabezpečila transparentnosť rokovaní. Prvé rokovania prebehli koncom prvej polovice 2017. Týkali sa hlavne otázok týkajúcich sa práv občanov, finančného vyrovnania, hraníc Severného Írska a ďalších otázok. Členské štáty taktiež rozhodli o presídlení dvoch agentúr, ktoré mali sídlo vo Veľkej Británii. V ďalších kolách rokovaní sa riešili otázky ohľadom Euratomu, spoločného trhu a justičnej spolupráce. Koncom roku navrhol Donald Tusk presun do druhej fázy rokovania, ktorá by sa týkala prechodného obdobia a budovania nového vzťahu s Britániou. Lídri 27 členských štátov uznali, že v rokovaníach sa dosiahol dostatočný pokrok a že sú pripravení vstúpiť do druhej etapy rokovaní.

2018

Začiatkom roka prijala Rada pre všeobecné záležitosti súbor smerníc, podľa ktorého vyjadrili kroky, ktoré musia byť podľa prechodného obdobia dodržané. Stanovisko EÚ uvádza, že Británia bude počas prechodného obdobia naďalej uplatňovať *acquis*, no ako krajina, ktorá oficiálne nie je členom EÚ, sa už nebude ďalej podieľať na činnostiach a rozhodnutiach EÚ. Počas prvého kola rokovaní počas druhej fázy sa riešila najmä dohoda o vystúpení, prechodné obdobie a kroky spojené s hranicou medzi Britániou a Írskom. Európska komisia vytvorila návrh dohody o vystúpení, ktorý sa venuje úvodným ustanoveniam, právam občanov, otázkam týkajúcich sa tovaru uvádzaného na trh, prechodných opatrení, finančných ustanoveniach, ustanoveniach o inštitúciách a situácií ohľadom Írska a Severného Írska. Donald Tusk predniesol návrh usmernení, v ktorom sa venoval spoločným vzťahom medzi EÚ a UK. V návrhu sa venoval dohode o voľnom obchode, spoločnom boji proti terorizmu a zapojenia Británie do programov EÚ v oblasti výskumu a vzdelávania. Európska rada prijala toto usmernenie, lídri krajín EÚ však poznamenali, že postavenie Británie nedovoľuje prehĺbenie spoločných vzťahov. V druhej polovici roku sa zišli poprední predstavitelia Európskej únie na neformálnom zasadnutí, na ktorom jednotne potvrdili ďalšie stanovisko. Dohodli sa že dohoda o vystúpení nebude môcť byť uzavretá bez vyhovujúceho opatrenia v Írskej otázke. V novembri sa po odporúčaní Michela Barniera zvolala Európska rada, ktorá schválila návrh finálnej dohody a náčrt budúcich vzťahov medzi EÚ a UK. Dohoda bola v decembri opätovne schválená Európskou radou.

2019-2020

Donald Tusk predložil Therese May list o dohode v januári 2019. Dohoda však neprešla cez Britský parlament, a tak sa znovu otvorili rokovania o ďalších krokoch. V marci sa podarilo dosiahnuť aspoň čiastočný kompromis Štrasburskou dohodou. Dokumenty sa týkajú zabezpečovacieho mechanizmu pre Írske hranice a spoločné vyhlásenie pre budúce vzťahy. Británia taktiež požiadala o predĺženie lehoty na brexit do 30. júna 2019. Donald Tusk sa vyjadril, že predĺženie bude pre možné iba v prípade, že dolná komora Britského parlamentu podpíše dohodu o vystúpení. Európska rada následne ponúkla možnosť predĺženia Brexitu do 22. mája, ak podpíšu dohodu o vystúpení, alebo do 12 apríla, ak uvedú ďalšie smerovanie rokovaní. Európska rada formálne rozhodla o odloženie Brexitu, predseda Tusk zvolal na 10. apríl mimoriadnu samit. Británia znovu požiadala o predĺženie do 30. júna. Lídri členských štátov schválili odklad do 31. októbra. V októbri sa podarilo dosiahnuť dohodu medzi vyjednávačmi, Európska komisia odporučila Európskej rade schválenie revidovanej dohody, protokolu o Írsku a vyhlásenia o rámci budúcich vzťahov medzi EÚ a UK. Európska rada schválila revidovanú dohodu o vystúpení. Británia znovu požiadala o odklad Brexitu do 31. januára 2020. Európska rada schválila odklad do 31. januára. Rada prijala rozhodnutie o podpísaní dohody a predložila ho Európskemu parlamentu na schválenie. V januári 2020 podpísala EÚ dohodu o vystúpení, ktorú následne obidve strany ratifikovali. 31. januára 2020 končí členstvo Británie v EÚ, od 1. februára nastáva prechodné obdobie, ktoré skončí až 31. decembra 2020. (Európska Rada, 2020)

3.23.3 Kto za koho vyjednáva

Európska únia mala počas vyjednávania viacero inštitúcií, ktoré boli do vyjednávania zapojené. UK Task Force bol útvar Európskej komisie, ktorý viedol Michel Barnier, bývalý eurokomisár. Za úlohu mali priame vyjednávanie dohody o vystúpení a vyrovnanie vzájomných vzťahov. Pod Radou EÚ boli vytvorené pomocné skupiny pre budúce vzťahy, výbor stálych zástupcov COREPER a rada pre obecné záležitosti. Vyjednávaciú úlohu čiastočne zastával aj Európsky parlament.

Na Strane Británie stál v čele vyjednávania David Frost ako hlavný vyjednávač, ďalej sa na vyjednávaní podieľal premiér Boris Johnson, Michael Gove a Tim Barrow. (BREXITinfo, 2020)

3.23.4 Varianty brexitu

Pred referendumom o Brexite sa verejnosť dívala na 3 možné scenáre, ktoré by mohli nastať. Prvý scenár, Brexit, hovorí o vystúpení z EÚ. David Cameron by zrejme rezignoval, minimálne dva roky by EÚ a UK hľadali spoločnú dohodu, Škótsko by sa mohlo pokúsiť oddeliť od Británie, možné zavedenie hraníc medzi Írskom a severným Írskom, posilnenie subjektov, ktoré zastávajú postoj oddelenia od EÚ. Druhý scenár hovorí o tesnej výhre zástancov EÚ. Konzervatívna strana by zrejme prešla zmenami vo vedení, prehra Anglicka v referende proti Škótom a Welšanom by vyvolala zmätok, rozbroje medzi stranami by mohli priviesť krajinu k politickej kríze. Posledný scenár hovorí a jasnej výhre pro európskych voličov. Veľké nepokoje na strane konzervatívcov, ďalšie snahy o obmedzenie vplyvu EÚ na Britániu. Briti si v referende zvolili prvú možnosť, opustiť EÚ. Počas rokovaní s európskou úniou boli otvorené tri scenáre, ako môžu rokovania dopadnúť. Prvý scénar je uzavretie dohody o vystúpení a nadviazania dobrých vzťahov po odchode z EÚ. Tento scenár by bol pre obidve strany najpriateľnejší, keďže by zaručil zachovanie značnej časti práv občanov EÚ a UK. Druhá varianta hovorí o tvrdom brexite, kedy by Británie vystúpila bez akejkoľvek dohody. To by ohrozilo občanov obidvoch strán, keďže by museli prejsť celým imigračným procesom tak isto, ako občania z krajín mimo EÚ. Taktiež by na Britských hraniciach vznikli colné kontroly, ktoré by výrazne spomalili internacionálny obchod a prepravu. Tretia varianta by bola deaktivácia článku 50, čím by sa zrušilo rokovanie o Brexite a Británie by ostala členom únie. (DRAPÁKOVÁ, Dáša a Marián KOREŇ, 2018)

3.23.5 Vyhody a nevýhody Brexitu pre UK a EU

Vystúpenie Británie z Európskej únie otriaslo v mnohých krajinách dôverou v EÚ. Mnohí to považujú za znak, že únia už 100 % neplní svoj zámer zjednocovania, a tým sa v Európe posilnil pronárodný extrémizmus. Britská ekonomika taktiež zažíva škody, prepadla sa do historickej recesie a klesla až o 20 %, čomu ale značne prispela súčasná pandémia. Napriek tomu však renomované hospodárske organizácie ako OECD, MMF, či britská centrálna banka varovali pred možným prepadom HDP a nárastu inflácie. Situácia sa môže zhoršiť, ak sa veľké finančné inštitúcie rozhodnú presídliť do Európy. Tým by mohla Británie stratiť postavenie finančného lídra. Brexit je taktiež ohrozenie pre Britskú jednotu, ktorá je pomerne nestabilná. Škótsko by sa mohlo znovu pokúsiť o oddelenie od

Británie a vrátenie sa do EÚ. Taktiež vzťahy medzi Írskom a Severným Írskom by sa mohli vyostriť.

Na druhú stranu môže mať odchod Británie aj pozitíva. Tá sa totižto vyvarovala hlbšej politickej integrácii. Ako najväčší spojenec USA v Európe sa Británia prikláňala na spoluprácu s NATO, čím sa brzdila možnosť budovania spoločnej Európskej armády. Taktiež by počas hlbšej integrácie mohol vzniknúť nový dvojkomorový Európsky parlament so senátom a snemovňou. Finančné centrum Európy by sa mohlo presunúť do krajiny platiacej eurom. To by mohlo podporiť ostatné štáty EÚ vstúpiť do eurozóny. Európska únia by mohla prijať kroky, ktoré by z nej mohli spraviť federáciu. Aj napriek odchodu Británie zostáva EÚ jedným z najsilnejších ekonomických zoskupení štátov vo svete s viac, než pol miliardy obyvateľov. Všetky tieto kroky by mohli spojiť Európu, ktorá by sa stala jednou z veľmoci sveta. (Novinky, 2020)

4 Praktická časť

4.1 Vývoj procesu integrácie

Proces integrácie sa v súčasnosti vzťahuje najmä na integráciou štátov Západného Balkánu. Hovorí o súčasných rokovaníach štátov s Európskou Úniou a ich postupe v integračnom procese. Ďalšie témy, na ktoré sa integračný proces vzťahuje sú potenciálne kandidátske krajiny a ich možné proeurópske smerovanie, vývoj a integrácia v oblasti eurozóny, Brexit a predpoklad opakovania podobného scenára v inom členskom štáte Európskej Únie, a pre budúce smerovanie Európskej Únie dôležitá otázka strategickej autonómie.

4.1.1 Vývoj procesu integrácie na Západnom Balkáne

Z poskytnutého stanoviska vyplývajúceho s rozhovoru s odborníkmi možno integráciu štátov Západného Balkánu do euro-atlantických štruktúr označiť ako veľmi komplikovaný a mnohými faktormi podmienený proces.

Vzhľadom na enormnú politickú, kultúrnu, náboženskú či historickú diverzitu nemožno v integračnom procese brať Západný Balkán ako celok. Pokiaľ štáty ako je Chorvátsko či Slovinsko sú v súčasnosti platnými členmi oboch kľúčových medzinárodných organizácii v euroatlantickom priestore, teda NATO aj EÚ tak naopak iný významný aktér v regióne – Srbsko je v procese začlenenia zablokované a akákoľvek akcelerácia tohto statusu je momentálne veľmi nepravdepodobná.

Hlavnými problémami regiónu sú nevyriešené a v mnohých prípadoch pretrvávajúce etnické, náboženské či kultúrne konflikty, vysoká miera zahraničného vplyvu najmä zo strany Ruska, Číny ale aj Turecka a v neposlednom rade korupcia či organizovaný zločin. Podmienkou pre oživenie a opätovné naštartovanie integračných procesov pre zvyšné štáty Západného Balkánu do euro-atlantických štruktúr je vyriešenie otázky medzinárodného uznania a vzájomného vysporiadania sa medzi Srbskom a Kosovom, nájdenie kompromisu v etnických otázkach Bosny a Hercegoviny a eliminácia organizovaného zločinu v Albánsku či Čiernej Hore.

Samozrejme je dôležité dodať, že Albánsko, Chorvátsko, Čierna Hora a najnovšie aj Severné Macedónsko sú plne začlenené do NATO, čo je pre tieto štáty absolútnou prioritou v oblasti bezpečnostnej politiky.

Na druhej strane je však dôležité spomenúť, že opýtaná odborná verejnosť vníma tlak na integračné procesy na Balkáne smerom do európskych štruktúr. V súčasnosti má Čierna Hora 33 otvorených a 3 zatvorené prístupové rokovania, Srbsko má 17 otvorených a 2 zatvorené prístupové rokovania. Severné Macedónsko a Albánsko sa blížia k otvoreniu prístupových rokovaní, avšak až potom ako Bulharsko prestane vetovať ďalší krok v procese. Medzitým EÚ predstavila pre tento región ozdravný finančný balík, v rozsahu 9 miliárd EUR, ktorého účelom je pomoc pri podpore hospodárstva regiónu, teda na celkové zlepšenie ekonomickej pozície. Táto finančná injekcia má okrem toho tiež nepriamo pomôcť občanom balkánskych štátov udržať demokratické vlády, prípadne pri zvyšovaní ľudského kapitálu atď.

Stanovisko vyplývajúce z rozhovoru s odborníkmi je v tom prípade celkom jasné v najbližšom časovom horizonte sa EÚ nerozšíri o nového člena, ktorý by vzišiel z radov balkánskych štátov. Avšak, prinajmenšom EÚ sa opätovne zaviazala k pomoci regiónu a silnejšej spolupráci.

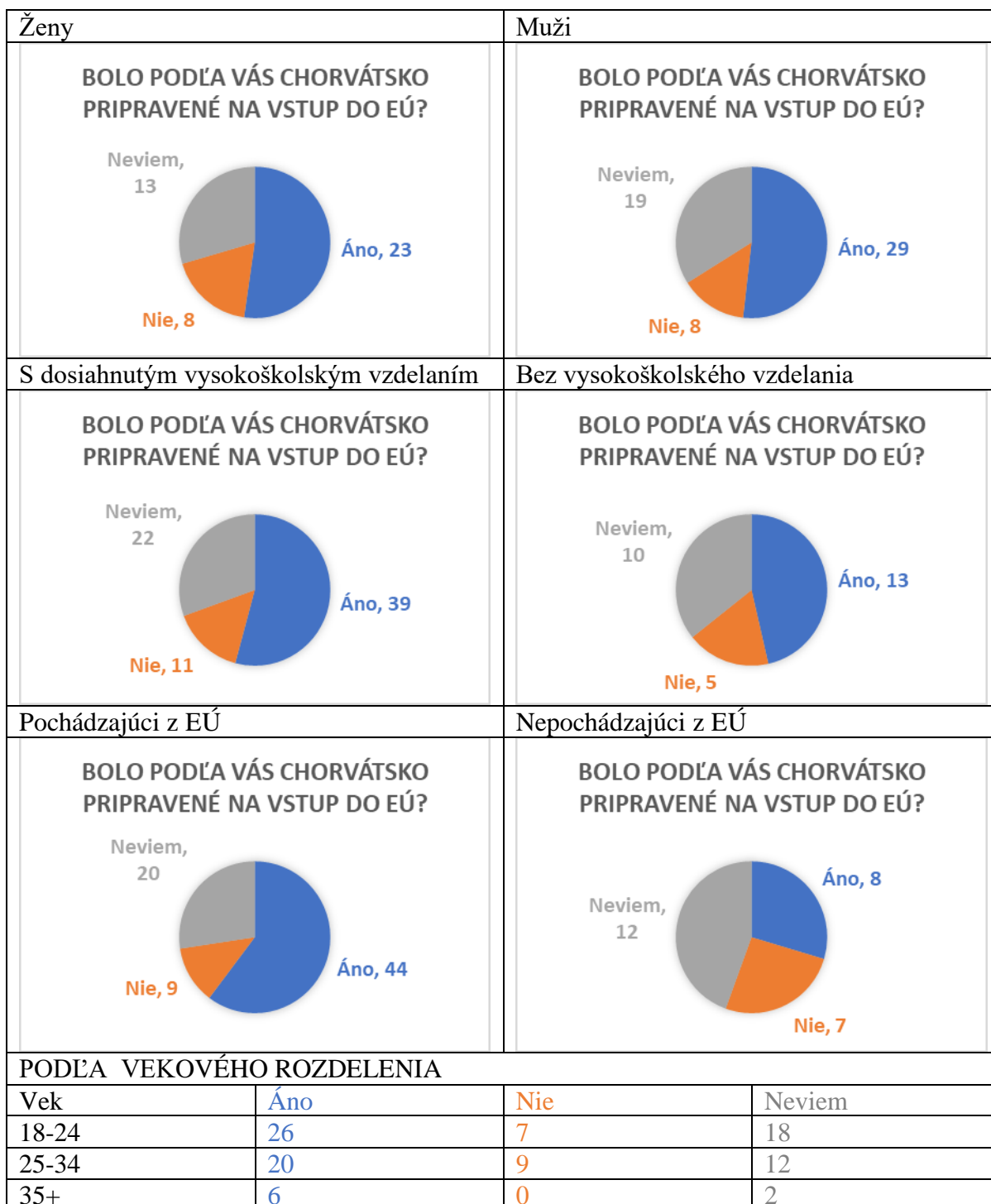
V súčasnosti najreálnejším adeptom na začlenenie do Európskej únie zo zvyšných štátov Západného Balkánu sa môže zdať Severné Macedónsko, ktoré dokázalo urovnať svoje spory s Gréckom, týkajúce sa najmä oficiálneho názvu Severného Macedónska. Niektorí opýtaní odborníci zase predpokladajú, že ďalšou prístupujúcou krajinou by mohla byť Čierna Hora. Zároveň však momentálne verejne blokuje integračné snahy Severného Macedónska Bulharsko. Dôvodom je historický spor, v ktorom Bulharsko neuznáva Macedónsky jazyk, ale považuje ho za dialekt Bulharčiny. Pre ostatné štáty regiónu sa zdá byť integrácia do EÚ momentálne pozastavená pokiaľ nedokážu nájsť spoločnú reč v konfliktných otázkach.

Konflikt medzi Srbskom a Kosovom je doslova definujúcim faktorom ich ďalšej možnej integrácie do euro-atlantických štruktúr. Nejedná sa pritom iba o medzinárodnom uznaní Kosova ako samostatného štátu, keďže ani niektoré z členských štátov NATO či EÚ Kosovo stále neuznali.

Spor medzi oboma spomenutými aktérmi má naozaj komplexný charakter s historickými, etnickými a náboženskými koreňmi. V tomto ohľade je dôležité uznať, že Srbsko stále cíti významnú krivdu po vojne z 90tych rokov 20. storočia a najmä zo zásahu jednotiek NATO. Z toho dôvodu veľmi úzko spolupracuje najmä s Ruskou federáciou a Čínou ako alternatívami k euro-atlantickým partnerom. V súčasnosti integrácia do EÚ nemá status priorít pre Srbsko.

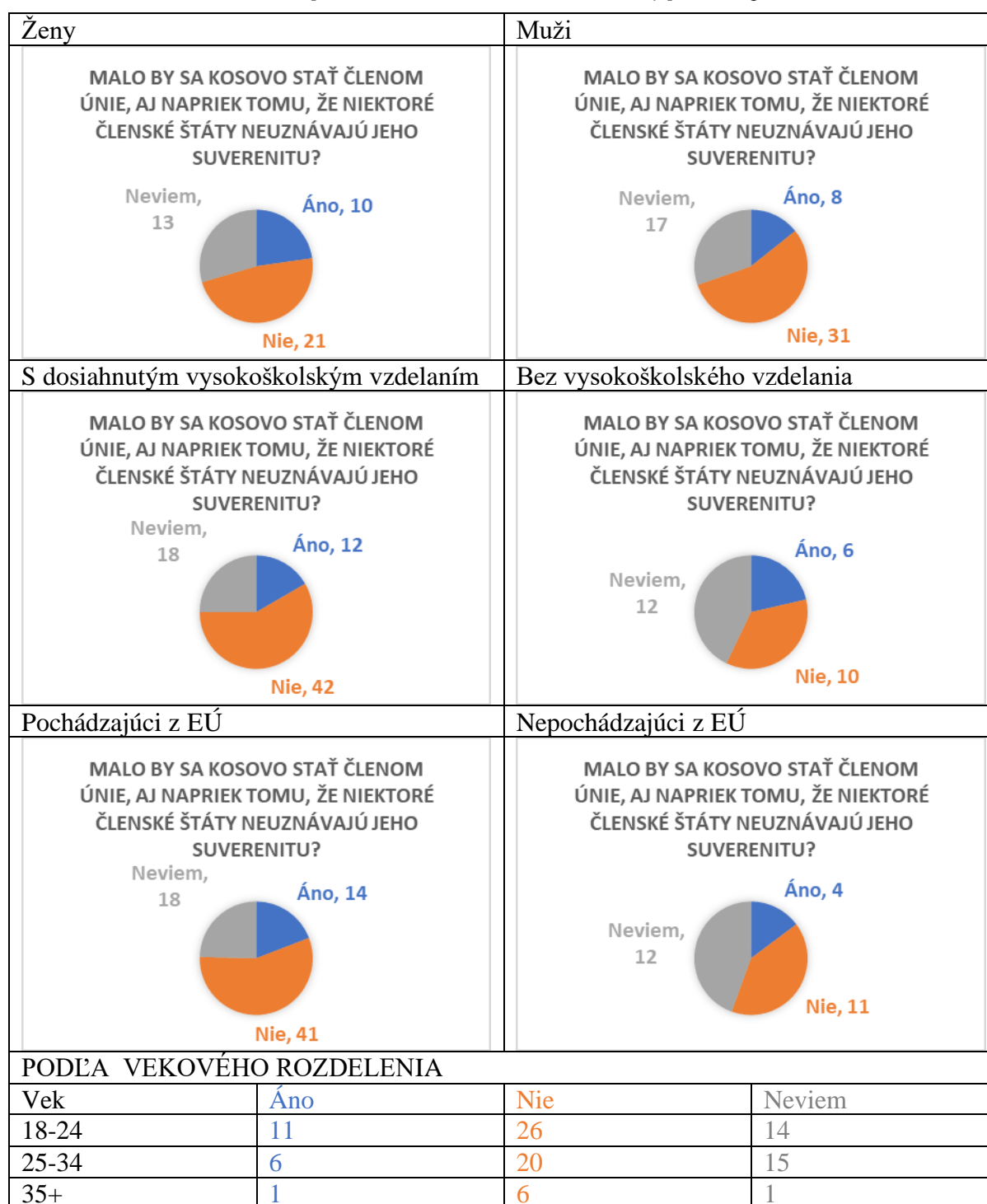
EÚ vytvorila novú pozíciu špeciálneho predstaviteľa EÚ pre dialóg Belehrad – Priština a pre ďalšie regionálne otázky západného Balkánu, ktorú v súčasnosti zastáva Miroslav Lajčák, bývalý minister zahraničia Slovenska. Jeho úlohou je okrem iného priviesť obidve strany k rokovaniam a vytvorenie stabilnému dialógu. Pravdepodobne pôjde o veľmi zdĺhavý proces.

Obrázok 2 - Pripravenosť chorvátska na vstup do EÚ podľa respondentov

Viac než polovica uchádzačov sa zhoduje na tom, že Chorvátsko bolo plne pripravené na vstup do Európskej Únie. Veľká časť opýtaných si odpoveďou nie je istá. Malá časť opýtaných si myslí, že Chorvátsko nebolo pripravené na vstup do EÚ. U obidvoch skupín, mužov aj žien, došlo k takmer identickým výsledkom. Mierny rozdiel nájdeme u skupín osôb s vysokoškolským vzdelaním a bez vysokoškolského vzdelania. Tu sa viac než polovica akademicky vzdelaných osôb zhodla, že Chorvátsko bolo dostatočne pripravené na vstup, kdežto o osôb bez akademického vzdelania hlasovalo menej než polovica ľudí, že Chorvátsko bolo pripravené na vstup do EÚ. Napriek tomu túto skupinu tvorila väčšina. Rozdiel nájdeme práve u osôb nepochádzajúcich z Európskej Únie. Tu sa práve najväčšia skupina nevedela k otázke vyjadriť. Zaujímavé je však, že počet osôb ktoré si myslia, že Chorvátsko bolo pripravené na vstup do EÚ je rovnaký, ako počet osôb, ktoré s týmto tvrdením nesúhlasia. Ďalšou zaujímavosťou je aj to, že nikto vo vekovej kategórii 35+ nepovažoval Chorvátsko za nedostatočne pripravené pre vstup do Európskej Únie.

Obrázok 3 - Vstup Kosova do EÚ bez uznania suverenity podľa respondentov

Čo sa týka Kosova, viac než polovica opýtaných nesúhlasí s jeho vstupom do Európskej Únie. Pomerne veľká časť opýtaných by sa k otázke nevedela vyjadriť. Jeho vstup do Európskej Únie by podporilo menej než štvrt' opýtaných. S vstupom Kosova do Európskej Únie nesúhlasí viac mužov než žien. U žien je skupina podporujúca vstup Kosova do EÚ podobná ako skupina, ktorá sa k otázke nevie vyjadriť. Najväčšie

zastúpenie ma však stále skupina, ktorá by jeho vstup nepodporila. Skupina s dosiahnutým vysokoškolským vzdelaním by vstup Kosova nepodporila, kdežto v skupine bez vysokoškolského vzdelania by sa najväčšia časť opýtaných vyjadriť nevedela.

Podobný výsledok vyšiel aj v skupine osôb narodených mimo Európsku Úniu. U osôb z Európskej Únie dosiahla skupina nepodporujúca vstup Kosova do EÚ viac než polovicu.

Čo sa týka stanoviska opýtanej odbornej verejnosti, Chorvátsko bolo v čase vstupu do Európskej Únie plne pripravené. Toto tvrdenie podporuje aj fakt, že Chorvátsko pristupuje k integrácii do Európskej Únie zodpovedne a usilovne pracuje na prijatí eura ako svojej národnej meny. Respondenti prevažne súhlasia s odborníkmi, podľa nich bolo Chorvátsko taktiež pripravené na vstup do Európskej Únie. Väčšia časť verejnosti by sa nevedela k otázke vyjadriť, čo sa da chápať, keďže na Balkáne ešte stále prevládajú viaceré konflikty, ktoré bránia zbytku krajinám vstup do Európskej Únie. Ako už bolo uvedené v stanovisku odborníkov, Balkán je nemožné považovať za celok, keďže silné postavenie Slovinska a Chorvátska je diametrálne odlišné od situácie v zbytku Balkánskych krajín. Veľmi komplikovaný je zároveň prípad Srbska a Kosova. Obidve krajiny kvôli svojmu silnému sporu nemôžu pokračovať v rokovaní o vstup do Európskej Únie a spoločný konsenzus je v nedohľadne. Verejnosť sa zhoduje, že Kosovo by nemalo mať možnosť vstúpiť do Európskej Únie, keďže ešte stále nebolo uznané všetkými členskými štátmi za samostatný štát. Opýtaní odborníci taktiež uznávajú, že Kosovo by sa nemalo stať členom Európskej Únie, dôvod je však komplexnejší. Jedná sa práve o spory so Srbskom. Veľká časť respondentov odpovedala, že by sa k danej otázke nevedela vyjadriť, čo potvrdzuje taktiež komplexnosť tohto sporu. Vedci sa zhodujú, že spory v oblasti Balkánu budú predmetom diskusií ešte dlhú dobu a najväčšie pokroky vidí v Severnom Macedónsku, ktoré si kvôli sporu o názov s Gréckom zmenilo názov.

4.1.2 Vývoj procesu integrácie na Ukrajine

Aj napriek tomu, že súčasná politická garnitúra na Ukrajine je orientovaná proeurópsky, väčšina opýtaných odborníkov sa zhoduje, že proces integrácie na Ukrajine bude veľmi komplexný a zdĺhavý.

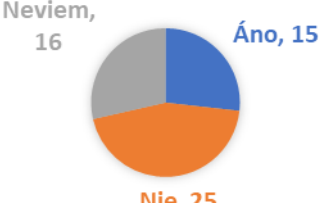
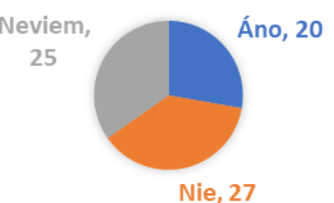
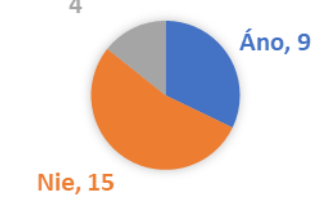
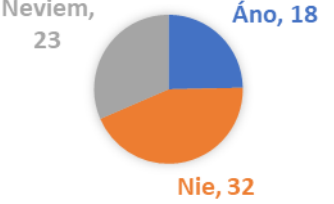
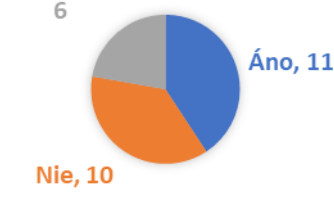
Ukrajina je v súčasnosti prioritný partner Európskej únie a veľmi úzko s ňou spolupracuje. Primárne nástroje na posilnenie spolupráce Ukrajiny a Európskej únie sú dohoda o prístupní AA a hlboká a komplexná zóna voľného obchodu DCFTA. Tieto nástroje významne prispievajú k spoločnému prehĺbovaniu politických väzieb, posilňovaniu hospodárskych väzieb a v neposlednom rade pomáhajú vytvárať a rešpektovať spoločné hodnoty.

Odborníci v rozhovore uviedli, že považujú výhru proeurópsky orientovaných strán, v parlamentných voľbách, za reflexiu túžby národa stať sa členom Európskej únie a silnejšie sa integrovať v Európe. Súčasná koalícia v Ukrajine chce dobehnúť zameškané kroky k európskej integrácii, no napriek tomu si uvedomujú, že tento proces nie je jednoduchá úloha.

Opýtaní odborníci sa zhodujú, že nevyriešený konflikt na Kryme je prekážka, ktorá významne komplikuje celý integračný proces. Ukrajina musí vyriešiť otázku Krymu a vybudovať si dobré susedské vzťahy s Ruskom.

Ďalšie otázky, od ktorých je proces integrácie Ukrajiny závislý, sú politická a ekonomická nestabilita, zlá sociálna úroveň a vysoká miera korupcie na vysokých postoch. Ukrajina má pred sebou množstvo rozsiahlych reforiem v politických, ekonomických a hospodárskych oblastiach, očistu najvyšších politických a justičných orgánov, zvýšenie transparentnosti krajiny a posilnenie životnej úrovne svojich občanov. Bez vyriešenia ruskej otázky však nebude možné zahájiť ďalšie kroky integrácie.

Obrázok 4 - Významnosť vstupu Ukrajiny do EÚ podľa respondentov

Ženy		Muži	
<p>POMOHOL BY ŠTÁTU, KTORÉHO STE OBČANOM VSTUP UKRAJINY DO EÚ?</p> <p>Neviem, 13 Áno, 14 Nie, 17</p>		<p>POMOHOL BY ŠTÁTU, KTORÉHO STE OBČANOM VSTUP UKRAJINY DO EÚ?</p> <p>Neviem, 16 Áno, 15 Nie, 25</p>	
S dosiahnutým vysokoškolským vzdelaním		Bez vysokoškolského vzdelania	
<p>POMOHOL BY ŠTÁTU, KTORÉHO STE OBČANOM VSTUP UKRAJINY DO EÚ?</p> <p>Neviem, 25 Áno, 20 Nie, 27</p>		<p>POMOHOL BY ŠTÁTU, KTORÉHO STE OBČANOM VSTUP UKRAJINY DO EÚ?</p> <p>Neviem, 4 Áno, 9 Nie, 15</p>	
Pochádzajúci z EÚ		Nepochádzajúci z EÚ	
<p>POMOHOL BY ŠTÁTU, KTORÉHO STE OBČANOM VSTUP UKRAJINY DO EÚ?</p> <p>Neviem, 23 Áno, 18 Nie, 32</p>		<p>POMOHOL BY ŠTÁTU, KTORÉHO STE OBČANOM VSTUP UKRAJINY DO EÚ?</p> <p>Neviem, 6 Áno, 11 Nie, 10</p>	
PODĽA VEKOVÉHO ROZDELENIA			
Vek	Áno	Nie	Neviem
18-24	13	26	12
25-34	12	14	15
35+	4	2	2

Čo sa týka vstupu Ukrajiny do Európskej Únie, takmer polovica ľudí nevidí zmysel v prijatí Ukrajiny do EÚ. Viac než štvrtina opýtaných si myslí, že vstup Ukrajiny do EÚ by ich štátu pomohol. Rovnaký počet opýtaných na túto otázku nevie odpovedať. Čo sa týka rozdelenia podľa pohlaví, obidve skupiny hlasovali veľmi podobne. V skupine opýtaných

bez vysokoškolského vzdelania sa viac než polovica opýtaných zhodla, že vstup Ukrajiny do EÚ by im nijak nepomohol. Iba minimum opýtaných by sa k otázke nevedelo vyjadriť. V skupine osôb s vysokoškolským vzdelaním taktiež prevládal názor, že vstup Ukrajiny do EÚ by ich štátu nepomohol, no veľmi podobný počet osôb by sa k otázke nevedel vyjadriť.

Osoby z Európskej Únie sa z väčšej časti zhodli, že by ich štátu vstup Ukrajiny do Európskej Únie nepomohol, kdežto u opýtaných s pôvodom mimo EÚ bolo viac osôb, ktorým by vstup Ukrajiny do EÚ pomohol. Podobne početná skupina však hlasovala, že by im vstup nepomohol. Najviac osôb, ktoré sa vyjadrili, že vstup Ukrajiny do EÚ by im nepomohol sa nachádza v skupine 18-24 rokov, kde táto odpoveď tvorila viac než polovicu. U osôb z vekovej skupiny 35+ rokov naopak u polovice opýtaných prevládal názor, že by im vstup Ukrajiny do EÚ pomohol.

Situácia na Ukrajine, aj napriek proeurópskemu zameraniu vládnej garnitúry je v súčasnej situácii podľa opýtaných odborníkov komplikovaná. Ukrajina má v súčasnosti stále problémy s korupciou na vysokých postoch, čo si vyžaduje množstvo reforiem. Krajina je pripravená začať konať a približovať sa štandardu Európskej Únie, tento proces bude však zdĺhavý. Podľa názoru respondentov nevidia zmysel v prijímaní Ukrajiny do Európskej Únie, čoho dôvodom môže byť aj spor o Krym, ktorý môže byť pre Európu bezpečnostnou hrozbou. Ukrajina bude musieť vyriešiť svoje spory s Ruskom, než bude možné uvažovať nad ďalším možným postupom.

4.1.3 Vývoj procesu integrácie v Turecku

Otázku integrácie Turecka označili opýtaní odborníci za komplikovanú a nejasnú, s veľmi nepredvídateľným koncom. Súčasná rokovania sú pozastavené a nevedno, či budú v blízkej, či ďalej budúcnosti obnovené. Kvôli tomu existuje predpoklad, že Turecko sa v blízkej budúcnosti nestane členskou krajinou Európskej únie.

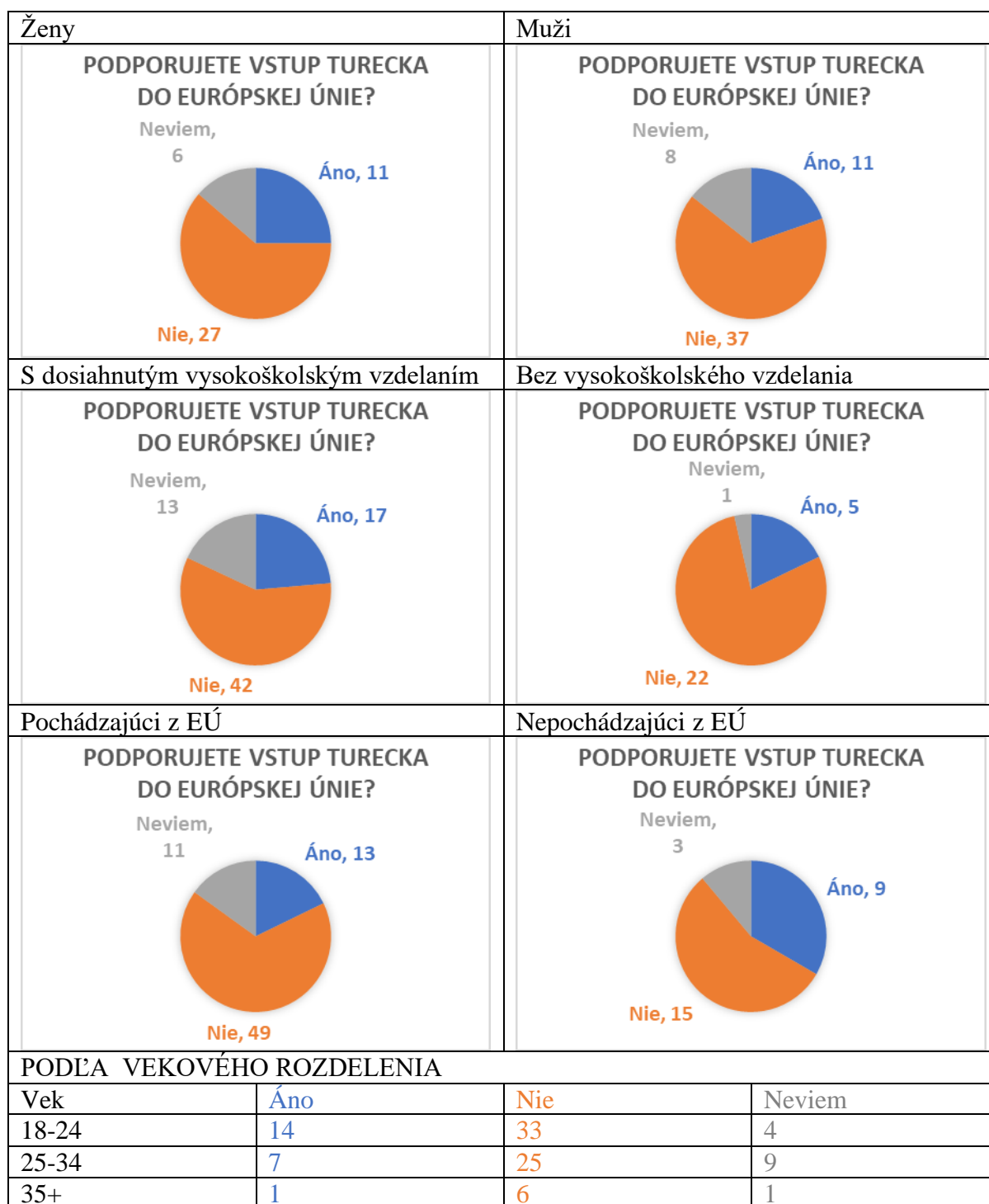
Aj napriek tomu, že Turecko už prešlo v procese integrácie dlhú cestu, jeho súčasné politické smerovanie sa oddiaľuje od európskych hodnôt. Súčasná politická garnitúra na čele s prezidentom Erdoganom jednoznačne využíva svoj politický vplyv na vlastné zahranično-politické oblasti, ktoré nie sú zhodné s členstvom v Európskej únii. To sa odráža aj v členstve Turecka v NATO, kde je veľmi zreteľné presadzovanie a deklarovanie vlastných záujmov.

Turecko sa snaží udržovať silný politický vplyv v balkánskych krajinách, kde využíva rozlične kultúrno-politické prostriedky na posilňovanie vplyvu na moslimské

komunity. Ich snahu posilnil taktiež vzrastajúci multikulturalizmus v Európe a proces globalizácie. Početné skupiny Tureckých moslimov sa rozhodlo opustiť domovinu a usídlit' sa v západných krajinách Európy. Napriek tomu, že opustili svoju domácu krajinu, ich vlastenecký cit a vzťah k domovine nezoslabil. Fakt, že Turecko podporuje moslimské komunity v Európe napomáha tomu, že ich vplyv rastie, aj napriek tomu, že u nich prevláda stále menšia chuť integrácie do Európskej únie.

Rastúci politický vplyv Turecka v Európe považujú opýtaní odborníci za potencionálnu bezpečnostnú hrozbu pre Európu, aj napriek tomu, že Turecko je stále platným členom Aliancie. Aj napriek veľmi nízkej pravdepodobnosti sa uvažuje, že Turecko bude vylúčené zo zoznamu prístupujúcich krajín do Európskej Únie. Na nedávnom zasadnutí Rady Európskej Únie bolo viditeľné, že viacero členských štátov odmieta uplatňovať sankcie voči Turecku. Odborníci uviedli, že sa domnievajú, že silným dôvodom je aj zastúpenie komunit Turkov v členských krajinách Európskej únie. Taktiež časť opýtaných odborníkov má stále nádej, že aj napriek súčasnej politickej situácii v Turecku, sa časom po zmene politickej garnitúry zmení aj politické smerovanie krajiny viac proeurópskym smerom a znovu nadviaže na plnení svojho záväzku voči Európskej únii, pri uplatňovaní potrebných politických podmienok a nasledovaní spoločných záujmov Európskej únie a Turecka.

Obrázok 5 - Podpora vstupu Turecka do EÚ podľa respondentov

Viac než polovica opýtaných by vstup Turecka do Európskej Únie nepodporila. Takmer štvrtina opýtaných by vstup Turecka do EÚ podporila, menej než štvrtina by nevedela odpovedať. Čo sa týka mužov, takmer tri štvrtiny nepodporujú vstup Turecka do Európskej Únie. U žien by vstup Turecka podporila až štvrtina. Proti vstupu Turecka do EÚ je taktiež tri štvrté opýtaných bez vysokoškolského vzdelania. Taktiež v tejto málo

osôb odpovedalo že by sa nevedeli vyjadriť. U skupiny s vysokoškolským vzdelaním by vstup Turecka podporila takmer štvrtina opýtaných. Vyjadriť by sa nevedela taktiež takmer štvrtina. Napriek tomu by väčšina opýtaných vstup Turecka nepodporila. Dve tretiny opýtaných občanov Európskej Únie by nepodporila vstup Turecka, zvyšná tretina rovným dielom hlasovala buď za áno, alebo sa nevedela vyjadriť. Zaujímavý pohľad je na opýtaných mimo Európsku Úniu. Medzi nimi by sa našla viac než štvrtina podporujúca vstup Turecka do Európskej Únie. Napriek tomu by viac než polovica tento vstup nepodporila. Najväčšiu podporu by získalo Turecko medzi osobami s vekom 18-24 rokov. Viac než štvrtina by bola za, proti by bola viac než polovica opýtaných. V skupine 35+ by so vstupom Turecka do EÚ nesúhlasili tri štvrtiny opýtaných.

Opýtaných odborníci sa vo svojich stanoviskách zhodujú že integrácia Turecka do Európskej Únie momentálne neprichádza v úvahu. Podobný názor zastávajú aj respondenti, kde sa väčšina zhoduje, že by nepodporili Turecko pri vstupe do Európskej Únie. Dôvody sú pre väčšinu opýtaných odborníkov aj laikov zjavné. Turecko pod vedením prezidenta Erdogana silno presadzuje svoje záujmy, ktoré porušujú *acquis*. V krajine dochádza k výrazným porušeniam ľudských práv, Turecko využíva svoj vplyv na manipuláciu v Balkánskej oblasti a podporuje moslimské komunity v Európe, aby si posilnilo svoje postavenie. Nedemokratické spôsoby prezidenta Erdogana sú verejnosťou odsudzované a Turecko, aj napriek statusu kandidátskej zeme, momentálne nepokračuje v rokovaniach. V budúcnosti možno nastanú politické zmeny, ktoré nastavia situáciu v Turecku proeurópskym a demokratickým smerom, do tej doby však nie je možné, aby Turecko rokovalo s Európskou Úniou o vstupe. Aj napriek týmto nezhodám s Európskou Úniou je stále považované za silného partnera v bezpečnostnej politike, čo je jeden z dôvodov, prečo neboli voči Turecku vznesené žiadne sankcie.

4.1.4 Vývoj procesu integrácie v Bielorusku

Čo sa týka Bieloruska, opýtaní odborníci nám poskytli nasledujúce stanovisko. Forma súčasného štátneho zriadenia moc nekorešponduje s cieľmi Európskej únie.

Bielorusko je špecificky element podľa štátneho zriadenia. Vládne prvky prezidenta Lukašenka sú silno totalitné a autokratické, čím absolútne popierajú princípy fungovania demokratického štátu.

Vlna veľkej nespokojnosti zasiahla Bielorusko po prezidentských voľbách v roku 2020, kedy sa totalitné prvky Lukašenkovej vlády odzrkadlili na mohutných protestoch

bieloruskej spoločnosti proti porušovaniu demokratických princípov v krajine. Dôvodom sa stal prekvapivý výsledok volieb, kedy bol Lukašenko zvolený za prezidenta, aj napriek veľmi silnej podpore protikandidáta. Verejnosť verí, že prezidentské voľby boli zjavne ovplyvnené v prospech Lukašenka. Akt absolútnej ignorancie politických princípov zo strany prezidenta Lukašenka spustili silnú vôľu odporu, ktorá bola hybným motorom pri opätovných snahách o zmenu politického režimu v Bielorusku a zavedení fungujúcej demokracie.

Opýtaní odborníci sa však domnievajú, že aj napriek silnému opozičnému tlaku v Bielorusku, nemusia tieto snahy viesť priamo k integrácii Bieloruska do Európskej Únie. Viacero odborníkov sa v rozhovore vyjadrilo, že podľa ich domnienok sú opozičné sily v Bielorusku v prvom rade prodemokratické, čo však neznamená, že ich budúce smerovanie musí byť pro-európske. Aj napriek tomu sa však opýtaní odborníci zhodujú, že ak by súčasnú politickú garnitúru, na čele s Lukašenkom, vystriedala demokratická opozícia, Bielorusko by sa viac priblížilo k vláde postavenej na demokracii, rešpektovaní ľudských práv a slobôd, so snahou zvýšenia sociálnej úrovne krajiny. Odborníci veria, že v takejto situácii by vznikla medzi Bieloruskom a Európskou Úniou určitá forma spolupráce, ktorá by pomohla Bielorusku posilniť vzťahy s členskými krajinami Európskej únie.

Scenár, v ktorom prevezme vedenie štátu pro-európska opozícia je taktiež pravdepodobný, no pri stave, v akom sa krajina nachádza dneska, by bolo vysoko nepravdepodobné, keby celý integračný proces vstupu do Európskej únie trval menej, ako horizont 8-10 rokov. U mnohých členov Európskej Únie z bývalého bloku je možné taktiež pozorovať, že aj po viac, než 30 rokoch rozpadu východného bloku sa objavujú prekážky, ktoré musia bývalé socialistické štáty stále prekonávať. Politická opozícia musí byť taktiež veľmi opatrná, pretože pro-európske, poprípade proti ruské vystupovanie môže poškodiť vzťahy medzi Bieloruskom a Ruskom, čo by významne ohrozilo integráciu.

Obrázok 6 - Podpora vstupu Bieloruska do EÚ podľa respondentov

Ženy		Muži	
<p>AK BY SA V BIELORUSKU ZMENIL REŽÍM, POŽIADALO BY PODĽA VÁS BIELORUSKO O VSTUP DO ÚNIE?</p> <p>Neviem, 4</p> <p>Áno, 29 Nie, 11</p>		<p>AK BY SA V BIELORUSKU ZMENIL REŽÍM, POŽIADALO BY PODĽA VÁS BIELORUSKO O VSTUP DO ÚNIE?</p> <p>Neviem, 13</p> <p>Áno, 26 Nie, 17</p>	
S dosiahnutým vysokoškolským vzdelaním		Bez vysokoškolského vzdelania	
<p>AK BY SA V BIELORUSKU ZMENIL REŽÍM, POŽIADALO BY PODĽA VÁS BIELORUSKO O VSTUP DO ÚNIE?</p> <p>Neviem, 11</p> <p>Áno, 38 Nie, 23</p>		<p>AK BY SA V BIELORUSKU ZMENIL REŽÍM, POŽIADALO BY PODĽA VÁS BIELORUSKO O VSTUP DO ÚNIE?</p> <p>Neviem, 6</p> <p>Áno, 17 Nie, 5</p>	
Pochádzajúci z EÚ		Nepochádzajúci z EÚ	
<p>AK BY SA V BIELORUSKU ZMENIL REŽÍM, POŽIADALO BY PODĽA VÁS BIELORUSKO O VSTUP DO ÚNIE?</p> <p>Neviem, 11</p> <p>Áno, 44 Nie, 18</p>		<p>AK BY SA V BIELORUSKU ZMENIL REŽÍM, POŽIADALO BY PODĽA VÁS BIELORUSKO O VSTUP DO ÚNIE?</p> <p>Neviem, 6</p> <p>Áno, 11 Nie, 10</p>	
PODĽA VEKOVÉHO ROZDELENIA			
Vek	Áno	Nie	Neviem
18-24	27	16	8
25-34	24	10	7
35+	4	2	2

Viac než polovica opýtaných zastáva názor, že by Bielorusko pri zmene politického režimu požiadalo o vstup do Európskej Únie. Viac než štvrtina si myslí, že by tak Bielorusko neučinilo. Menej než štvrtina sa k otázke nevie vyjadriť. Čo sa týka žien, takmer tri štvrtiny si myslia, že by Bielorusko o vstup požiadalo, minimum z nich sa nevedelo vyjadriť. Čo sa týka mužov, túto situáciu nevnímajú až tak pozitívne ako ženy.

Menej než polovica si myslí, že Bielorusko by o vstup požiadalo. Viac než štvrtina si myslí, že by Bielorusko o vstup nepožiadalo a takmer štvrtina sa nevedela vyjadriť. Opýtaní bez vysokoškolského vzdelania boli v tomto ohľade optimistickejší. Takmer tri štvrtiny si myslia, že by Bielorusko požiadalo o vstup do Európskej Únie. Väčší počet osôb sa nevedel vyjadriť, než počet osôb, ktorý si myslí, že Bielorusko o vstup do EÚ nepožiadá. U absolventov vysokej školy sa viac než polovica zhodla že by Bielorusko požiadalo o vstup do Európskej Únie. Viac než štvrtina si však myslí, že by tak Bielorusko neučinilo. Obyvatelia Európskej Únie sú boli v tejto otázke optimistickejší než obyvatelia mimo EÚ. Takmer tri štvrtiny si myslia, že by Bielorusko usilovalo o vstup do EÚ. Štvrtina si však myslí, že by Bielorusko o vstup nepožiadalo. Jedna štvrtina obyvateľov s pôvodom mimo EÚ by na otázku nevedelo odpovedať. Aj napriek veľmi tesnému rozdielu, viac osôb zastáva názor, že Bielorusko by požiadalo o vstup do Európskej Únie.

V otázke Bieloruskej integrácie sa názor opýtanej odbornej verejnosti pomerne rozchádza s názorom respondentov. Odborníci si uvedomujú súčasne naviazanie Bieloruska na Rusko, čo by pri zmene politického režimu mohlo narušiť vzťahy s touto veľmocou. Ak by súčasnú vládnu garnitúru vystriedala nová demokratická garnitúra, mala by veľa práce s nastolením nového režimu, čo by pri silnej korupcii na najvyšších postoch trvalo desaťročia. Taktiež silný vplyv Ruska na tento región by mohol byť pre krajinu nebezpečný, preto by nová politická garnitúra musela vystupovať neutrálne, poprípade proruský. Akákoľvek agresia proti Rusku by mohla vyvolať konflikt. Taktiež nie je vôbec isté, či súčasná garnitúra je pro-európsky orientovaná. Odborníci sa zhodujú, že Bielorusko by sa skôr snažilo nastoliť demokraciu a udržiavať si dobré vzťahy so susedskými štátmi. Vidina, že by pri zmene politického režimu prišla snaha stať sa čo najrýchlejšie členom Európskej Únie je teda veľmi nepravdepodobná.

4.2 Brexit

Podľa opýtaných odborníkov boli formálne vzťahy medzi Európskou Úniou a Spojeným Kráľovstvom nastavené uzatvorením Dohody o odchode (Withdrawal agreement). Zmluva nadobudla po legislatívnej stránke platnosť prijatím European Union (Withdrawal) Act 2018. Rok 2020 bol nastavený ako prechodné obdobie, počas ktorého sa medzi oboma stranami rokovalo o viacerých opatreniach. Pre obidve strany bolo jednoznačne najdôležitejšie uzavrieť obchodnú zmluvu, ktorá by bližšie upravila ekonomické vzťahy po tom, čo Británia oficiálne vystúpi z obchodnej a colnej únie.

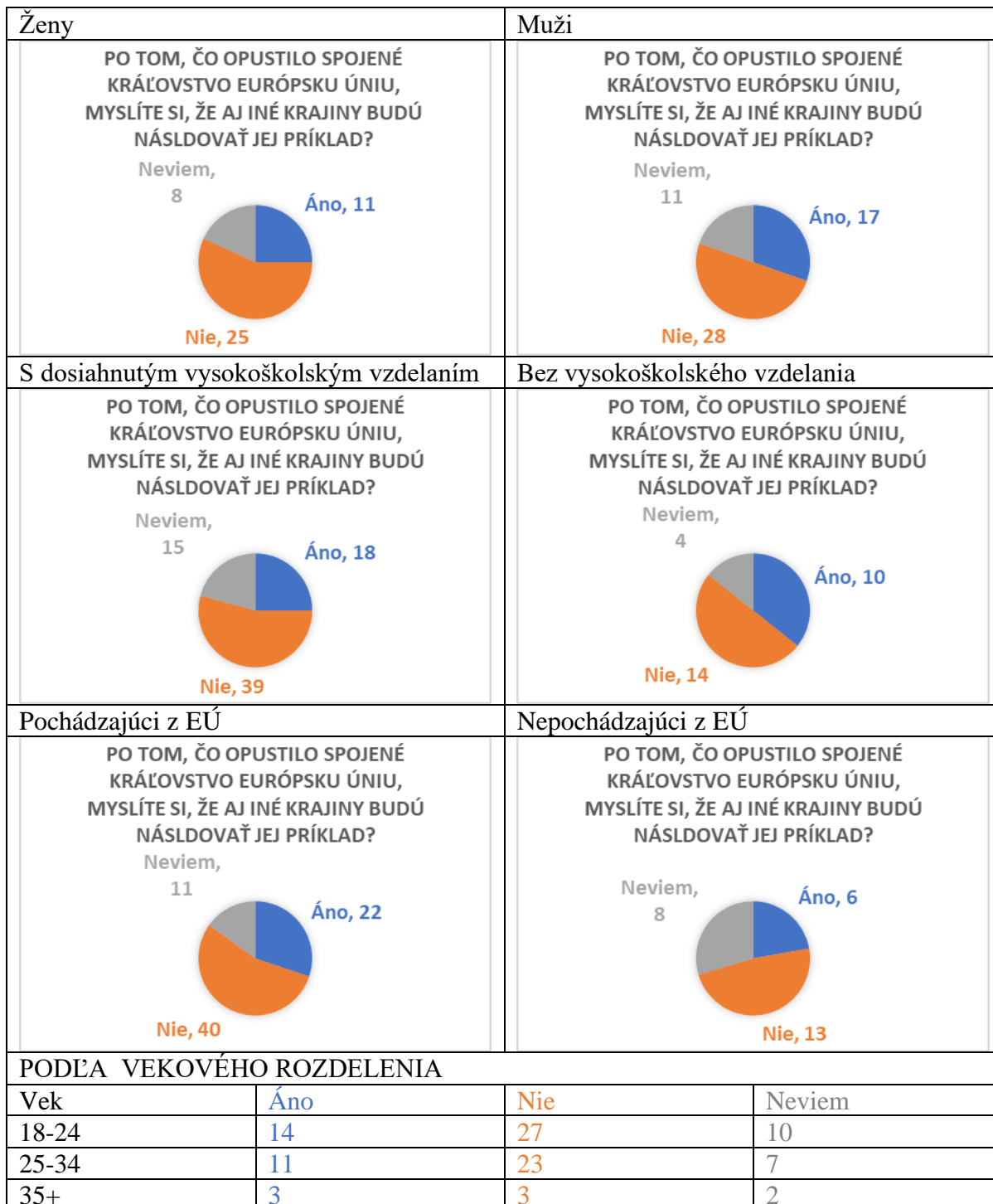
Výnimku tvorí Severné Írsko, ktoré malo vyriešené tieto vzťahy v Protokole pre Severné Írsko, ktorý je súčasťou Dohody o odchode. Budúce opatrenia, ktoré budú prijímané v Európskej únii, alebo v Británii, budú prijímané nezávisle od seba, pri čom sa bude prihliadať iba na Withdrawal Agreement, Trade and Cooperation Agreement a na budúce spoločne uzatvorené dohody. Veľká Británia už v minulosti avizovalo zmenu v obmedzení migrácie, čo bola aj jedna z kľúčových oblastí referenda, ktoré prebiehalo v roku 2016. Veľká Británia sa však v určitých oblastiach zaviazala tzv. non-regression klauzulami k rešpektovaniu spoločnej dohody o pohybe tovaru a služieb. Aj napriek tomu, že bude mať nárok na zmenu domácich politik, bude musieť však prihliadať na spoločné dohody. Británia poskytla občanom Európskej Únie, ktorí žili a pracovali na jej území, možnosť požiadať o tzv. settled status, čím získali možnosť zotrvať v krajine aj po uplynutí prechodného obdobia. Čo sa týka občanov Európskej Únie, ktorí by mali úmysel presťahovať sa do Spojeného Kráľovstva, tí majú stanovené určité pravidla, spojené s účelom ich cesty a novou vízovou povinnosťou.

Aj napriek počiatočnej myšlienke, zostať si nablízku, sa Británia stiahla viac do úzadia. Snaha vyriešiť otázky budúcej spolupráce sa s odstupom času zdá komplikovanejšia, než tomu bolo na počiatku. Niektorí opýtaní odborníci tvrdia, že Británia sa snaží od Európskej Únie dištancovať, čomu nasvedčuje aj zdĺhavý proces hľadania kompromisov. Snaha nájsť spoločné riešenie by mala byť prioritou na obidvoch stranách, keďže Británia a množstvo členských štátov má spolu silné hospodársky väzby. Odborníci odhadujú, že nastavenie spoločných vzťahov bude prebiehať v horizonte niekoľkých rokov, no nepredpokladajú, že to sa tak stane do roku 2023. Všetko bude závisieť od miery konštruktívnych rozhovorov zainteresovaných strán. Obidve strany sa budú snažiť vyťažiť zo spoločných dohôd čo najviac pre seba, otázne je, či dokážu medzi sebou uzatvoriť kompromis.

Ďalšia otázka o ktorej sa čoraz viac diskutuje je vplyv Brexitu na ostatné členské krajiny a ich ochotu zotrvať v Európskej únii. Väčšina opýtaných odborníkov sa zhoduje, že komplikácie okolo Brexitu pôsobia ako odstrašujúci príklad. Brexit otvoril v Británii otázku o oddelení Škótska. To by sa radšej navrátilo k Európskej únii, ktorá Vystúpenie členskej krajiny z Európskej Únie im príde v súčasnosti skôr nepravdepodobné, predovšetkým v pandémii by toto rozhodnutie mohlo mať veľmi zlý dopad na danú krajinu. Aj napriek tomu sa však nájdu štáty, v ktorých sa diskutuje o zotrvaní v Európskej únii. Krajiny, ako Maďarsko či Poľsko môžu v budúcnosti uvažovať nad vystúpením.

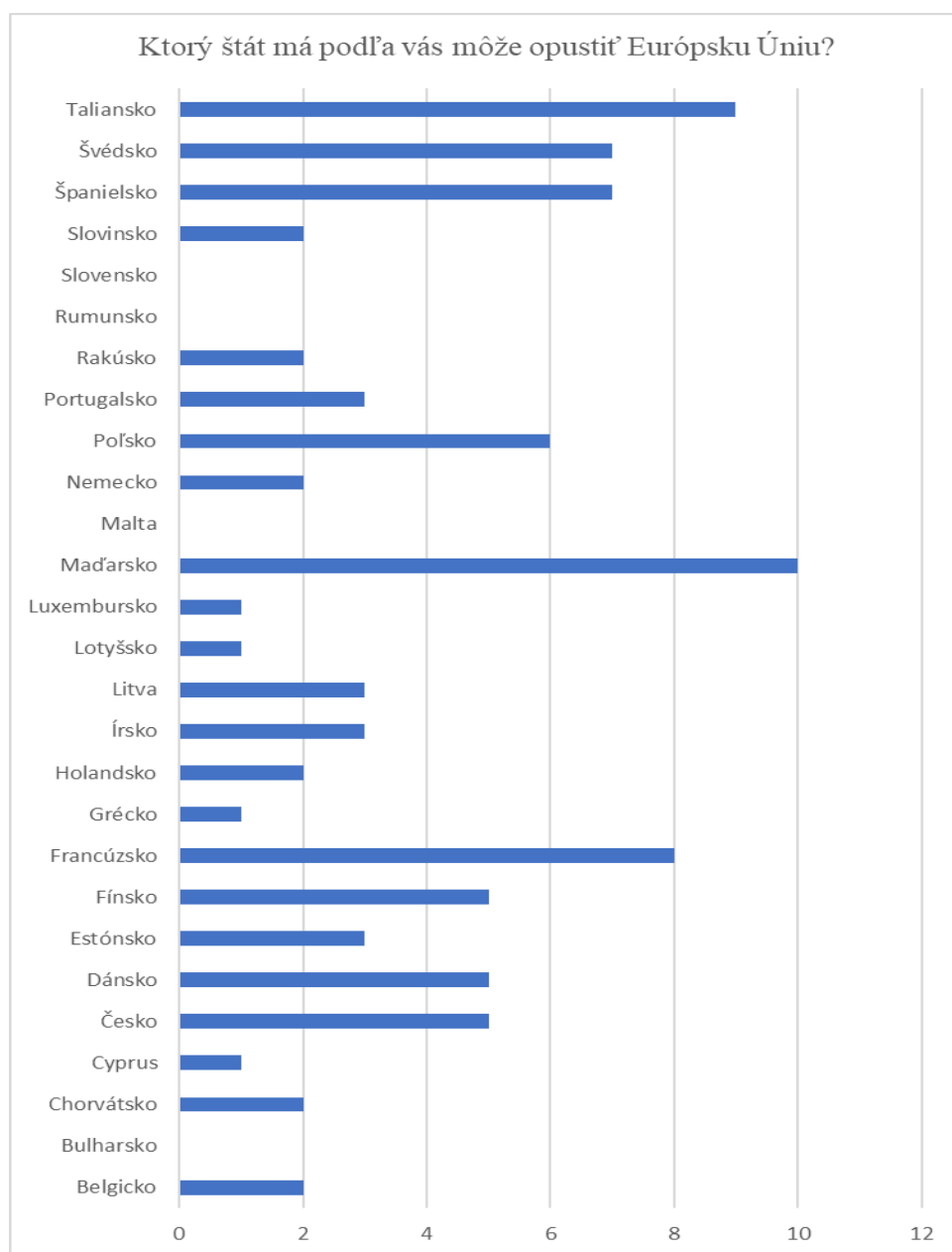
Taktiež sa v Európe častejšie objavuje trend euroskepticizmu. Ten sám o sebe nie je považovaný za zlý, no niektoré ultrapravicové strany sa môžu taktiež pokúsiť o podobný krok. Veľmi výraznou postavou s podobným úmyslom je Francúzka Marine Le Pen. Aj keď jej proti európske vystupovanie nie je už tak výrazné ako v minulosti, jej kroky však stále vedú k blokovaniu bližšieho partnerstva s Európskou Úniou.

Obrázok 7 - Pravdepodobnosť opakovania scenáru Brexitu podľa respondentov

Čo sa týka opýtaných respondentov, viac než polovica opýtaných si myslí, že trend ohľadom Brexitu sa nebude opakovať a žiadny štát neopustí Európsku Úniu. Menej než štvrtina respondentov by nevedelo povedať, či nejaký štát má tendenciu opustiť Európsku Úniu. Viac než štvrtina opýtaných respondentov si myslí, že nejaký štát sa rozhodne opustí Európsku Úniu. Čo sa týka demografických rozdielov, muži sú v tejto otázke skeptickejší než ženy. U žien sa väčšina zhodla, že žiadna krajina neopustí Európsku Úniu, poprípade sa k otázke nevedeli vyjadriť, kdežto u polovice mužov sú v tejto otázke pochybnosti. Taktiež dôvera v európsku úniu prevláda viac u osôb s vysokoškolským vzdelaním. Zaujímavé je taktiež, že obyvatelia štátov európskej únie veria viac, že Úniu neopustí žiaden štát, než obyvatelia štátov mimo európskej únie. Čo sa týka vekových skupín, najväčší skepticizmus prevláda vo vekových skupinách nad 35 rokov.

Obrázok 8 - Štáty, ktoré by mohli opustiť EÚ podľa respondentov

Podľa opýtaných najviac prevládala názor, že najpravdepodobnejšie by Európsku Úniu opustilo Maďarsko. Nasledovalo by Taliano a tretie by bolo Francúzsko. U žien väčšina hlasovala, že Európsku Úniu neopustí žiadna krajina, no ak by už nejaká mala, tak by pravdepodobne vystúpilo Taliano, Španielsko, alebo Francúzsko. Muži, viac prikláňajúci sa k názoru, že nejaká krajina by predsa mohla Úniu opustiť, rozhodli, že najpravdepodobnejšie opustí Európsku Úniu Maďarsko. Čo sa týka osôb, bez akademického titulu, prikláňajú sa, že Európsku Úniu pravdepodobne opustí Maďarsko, alebo Poľsko. U osôb s vysokoškolským vzdelaním by pravdepodobne odišlo Taliano,

Maďarsko, alebo Francúzsko. Zaujímavý je výsledok porovnávajúci respondentov z EÚ a mimo nej. Podľa občanov pochádzajúcich z Európskej Únie by s najvyššou pravdepodobnosťou odstúpilo Maďarsko, vysoko pravdepodobne by odstúpilo aj Poľsko. Naopak osoby, ktoré nepochádzajú z Európskej Únie skôr myslia, že odstúpi Francúzsko, poprípade Taliansko. Veková skupina 18-24 rokov si ako jediná myslí, že by Švédsko odstúpilo z Európskej Únie, dokonca zo všetkých krajín dostalo najviac hlasov. Dôvody, ktoré respondenti uvádzali sú nasledovné. Maďarsko, pod vedením Viktora Orbána, prichádza často do konfliktu s Európskou Úniou. Veľa krokov, ktoré vláda Viktora Orbána presadzuje, sa výrazne odchyľuje od súčasnej agendy Európskej Únie. Maďarsko ako silno vlastenecká a konzervatívna krajina prijíma vlastné rozhodnutia poza chrbát Európskej Únie. Taktiež nesúhlasí Maďarsko s migračnou politikou Európskej Únie. Po skončení pandémie by tak mohlo nasledovať Veľkú Britániu, keďže už v súčasnej dobe sa rozhodlo očkovať občanov ruskou vakcínou, ktorá ešte nebola licencovaná Európskou Úniou. Taliansko by pravdepodobne odstúpilo z Európskej Únie kvôli ekonomickým dôvodom. Členstvo Talianska v Európskej Únii je nákladné, keďže je to jeden z čistých platcov. Taktiež sa nezhoduje vo viacerých rozhodnutiach s Európskou Úniou, napríklad migračná politika, a v prípade ak vyhrá voľby Mateo Salvíni, začne vyvíjať intenzívny tlak na Európsku Úniu, ktorý môže skončiť odstupom Talianska. Podobný prípad by mohol nastať v prípade Francúzska. Silným kandidátom na výhru vo voľbách je Marine Le Pen, ktorá už v minulosti intenzívne kritizovala Európsku Úniu a nabádala k vystúpeniu Francúzska. Francúzsko má problémy s rozhodnutiami Bruselu a Berlínu, napríklad v oblasti migračnej politiky a povinných kvót. Francúzsko taktiež ako čistý platca prispieva do rozvoju chudobnejších krajín Európskej Únie, namiesto toho, aby ich mohlo využiť na budovanie vo vlastnej krajine. Taktiež sa Európska Únia vyvinula v niečo úplne iné, než bolo spočiatku zamýšľané. Španielsko sa v súčasnej dobe trápi s finančnými ťažkosťami. Výrazné regionálne rozdiely medzi chudobnými a bohatými časťami vedú k túžbe bohatého Katalánska oddeliť sa od zvyšku Španielska. To sa môže pretransformovať k sporom s Európskou Úniou a celkovej zmene postoja voči nej. Švédsko má v súčasnosti problémy s migrantmi, ktoré dávajú za vinu zle nastavenej európskej migračnej politike. Taktiež ako ekonomicky silná krajina musí prispievať na fungovanie Európskej Únie. Ak Európska Únia nevyrieši problémy migračnej politiky, môže sa Švédsko rozhodnúť opustiť Úniu kvôli posilneniu svojej štátnej bezpečnosti. Poľsko je silne kresťansky orientovaná krajina. Reforma súdnictva, vytváranie LGBT no-go zón a potláčanie práv žien v otázke

interrupcií je v rozpore so súčasnou agendou Európskej Únie. Tieto nezhody môžu byť v silne kresťanskom Poľsku dôvod na odchod z Európskej Únie. Česko sa stavia do pozície euroskeptickej krajiny. Štát prichádza do častých sporov s Európskou Úniou, ochota hlbšie sa integrovať je veľmi nízka, čomu nasvedčuje aj fakt, že Česko odmieta prijatie eura. Taktiež ostro kritizuje migračnú politiku Európskej Únie a nesúhlasí s nariadeniami Bruselu. Pri výhre volieb radikálnejšou stranou môže o vystúpení z Európskej Únie rozhodnúť jedno referendum. Dánsko prispieva veľkú časť svojich financií Európskej Únii. Ako silná a sebestačná krajina by mala väčšiu voľnosť bez zásahu Európskej Únie. Taktiež problémy s migračnou politikou môžu donútiť Dánsko opustiť Európsku Úniu. Podobná situácia platí aj pre Fínsko. Ako ekonomicky sebestačná krajina by mohla opustiť Európsku Úniu.

Odpovede od opýtaných respondentov aj odborníkov sa prevažne zhodujú. Tak ako aj odborníci, tak aj väčšia časť respondentov si myslí, že trend podobný Brexitu pravdepodobne nenastane. Európa v súčasnosti ponúka stabilné zázemie a veľkú pomoc pri boji so súčasnou pandémiou. Všetky strany si uvedomujú, že podobné kroky by momentálne priniesli veľký zmätok, ktorý by ekonomike danej krajiny mohol ešte viac uškodiť. Napriek tomu sa však časť verejnosti obáva, že v budúcnosti nejaká krajina predsa len vystúpi. Podobne, ako časť odborníkov, tak aj verejnosť vidí riziko v ultrapravicových stranách, ktoré sa v niektorých krajinách dostávajú do popredia. Verejnosť sa vo veľkej miere zhodla s odborníkmi pri prípadoch ako Maďarsko pod vedením Viktora Orbána, ktorý v súčasnosti schvaľuje kroky, ktoré sú v rozpore s agendou Európskej Únie. Jeho proti európske vystupovanie môže mať v budúcnosti nežiadúce následky. Ďalej, tak ako aj odborníci, tak aj verejnosť vníma vyjadrenia Marine Le Pen ako prípadné ohrozenie Európskej Únie a postavenia Francúzska v nej. Jej silné nacionalistické vystupovanie v súčasnej nezvládnutej migračnej kríze môže priviesť Francúzsko k referendu, v ktorom, podobne ako v prípade Spojeného Kráľovstva, rozhodne o aktivovaní článku 50 a vystúpení z Európskej Únie. To by mohlo mať katastrofálny dopad na Európsku Úniu tak, ako ju poznáme dnes. Viac krajín by mohlo stratiť dôveru v Úniu a rozhodnúť sa pre jej opustenie. Podobný prípad sa môže stať aj v Taliansku, kde by podobný scenár mohol nastať ak vyhrá voľby Matteo Salvini. Ďalšia krajina, pri ktorej sa verejnosť zhodla s odborníkmi je Poľsko, ktoré v súčasnej dobe vydáva viaceré otázne nariadenia. Viacero z nich bolo ostro kritizovaných Európskou Úniou. LGBT no-go zóny, zákazy interrupcií a prísne postihy vyvolali v krajine množstvá protestov, ktoré Európska Únia podporuje, čo

v konečnom dôsledku môže viesť až k referendu a vystúpeniu Poľska z Európskej Únie. V prípade ostatných štátov by sa scenár podobný Brexitu mohol opakovať, ak by sa na čelo dostala ultra pravicová strana a národ by sa rozhodol o vystúpenie v referende, poprípade ak by pri odchode silnejšieho štátu spustila reťazová reakcia.

4.3 Eurozóna

Čo sa týka integrácie v oblasti eurozóny, tak všetky členské krajiny, s výnimkou Dánska, sa zaviazali prijať euro za svoju národnú menu. Každá krajina musí pred prijatím eura splniť konvergenčné kritéria. Prijatie eura je ďalším stupňom európskej integrácie.

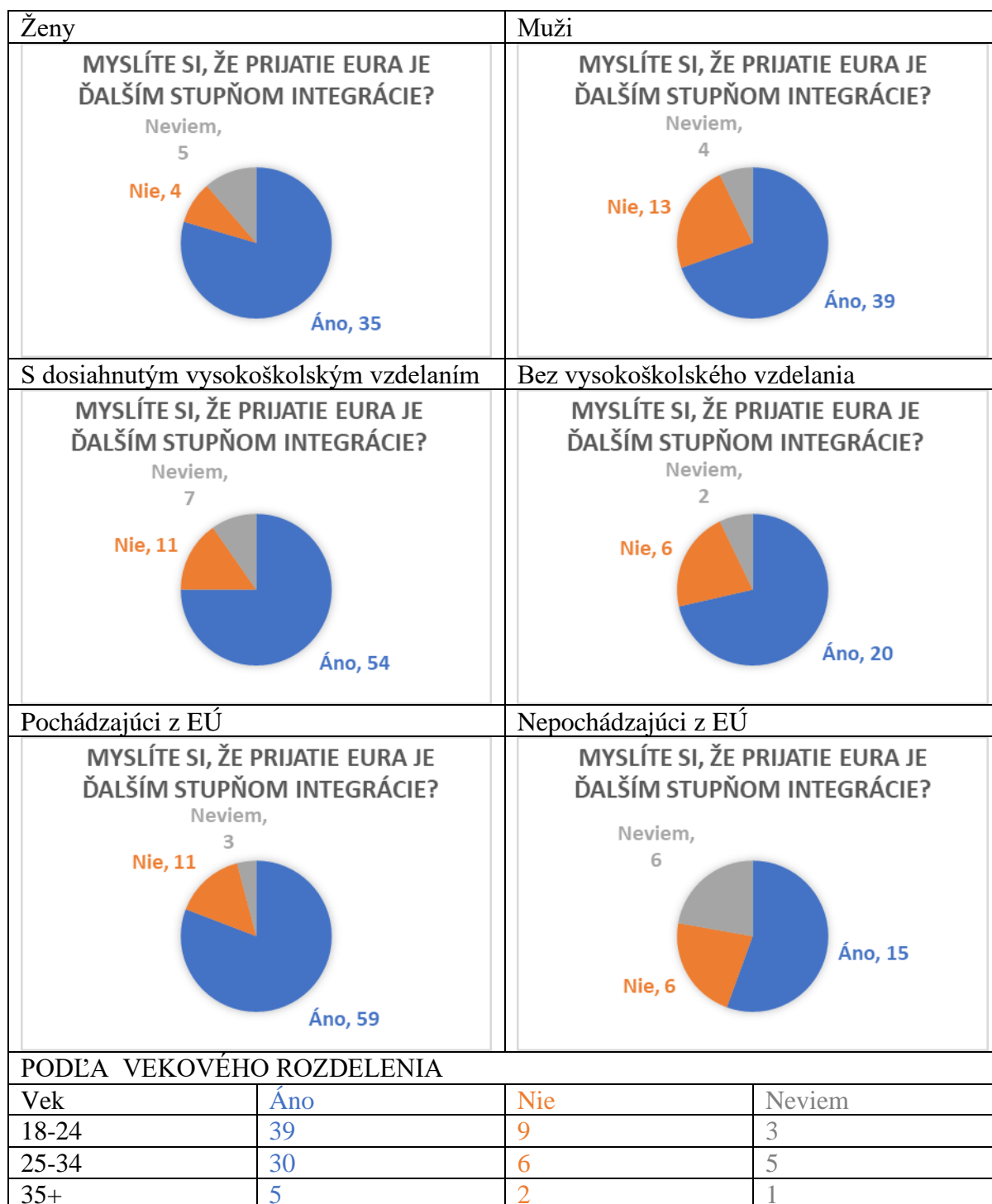
Podľa opýtaných odborníkov, prijatie eura je významný krok, bez ktorého nebude možné úplne dokončiť hospodársku a menovú úniu. Následne bude taktiež dôležité dokončenie bankovníckej a kapitálovej únie. V prípade, že chce Európska Únia rozšíriť postavenie Eurozóny, musí vytvoriť atraktívnejšie podmienky pre vstup, jednoznačne zaujať a presadzovať postoj otvorených dverí pre nových členov. Únia by mala prehodnotiť prijímací proces do eurozóny. Pravidla by mali byť prísne, no zároveň musia byť spravodlivé pre všetky strany. So žiadateľmi by malo byť zaobchádzané rovnako, proces by nemali ovplyvňovať politické faktory. Posilnenie globálneho postavenia eura oproti doláru je ďalší z krokov posilnenia eurozóny a celej hospodárskej a menovej únie v rámci Európskej Únie a zároveň v globálnom postavení.

Opýtaní odborníci hodnotia mechanizmus stability, vytvorený okolo krízy eura, za záruku, ktorú poskytuje Európska Únia členom eurozóny. Napriek tomu viacero odborníkov hodnotí prijímanie výnimiek na podmienky, ako je pomer dlhu k HDP, za nebezpečnú z dlhodobého hľadiska. Je potrebné, aby bola táto výnimka včas odstránená a taktiež aby členské štáty eurozóny zodpovedne investovali do svojich ekonomík, aby sa zabránilo bolestivým finančným výpomociam, ako bol prípad v Grécku

V súčasnosti sú k splneniu svojho záväzku, vstúpiť do eurozóny, najbližšie dve krajiny Európskej Únie a to Chorvátsko a Bulharsko. Obidve krajiny boli prijaté do procesu pre prijatie eura ERM II. Obidve krajiny majú za sebou absolvovanie viacerých testov, či už bežných alebo mimoriadnych, ako napríklad testy svojich bankových systémov, alebo testovanie celkových finančných systémov. Proces pre prijatie eura ERM II musí v krajine prebiehať minimálne 2 roky, no v súčasnej pandemickej kríze sa Európska Únia, spolu so všetkými členskými štátmi eurozóny, snaží pracovať na prednostnom oživovaní ekonomiky eurozóny, čo môže mať za následok že si tieto krajiny

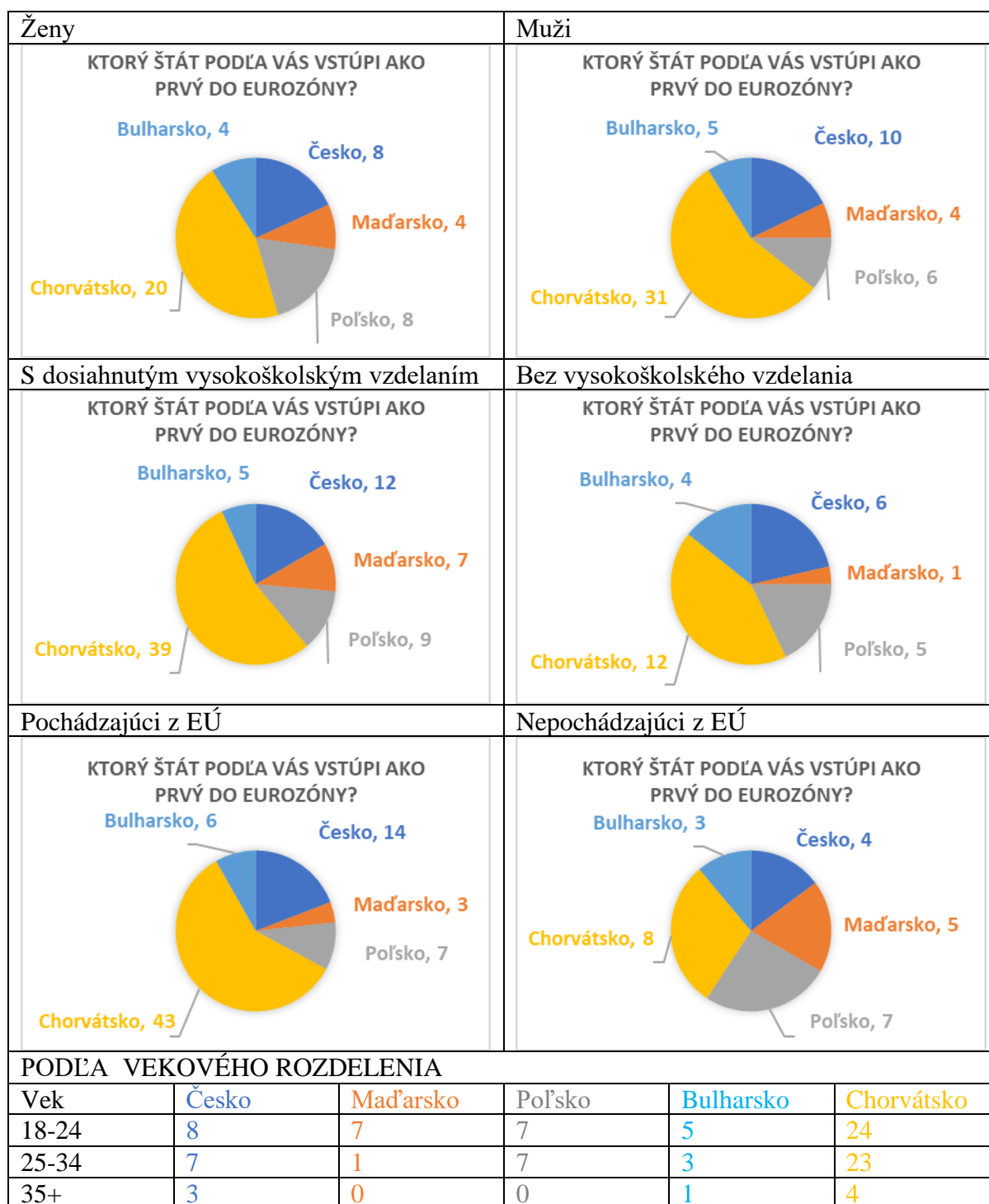
budú musieť počkať na prijatie eura dlhšie. V prípade, že by preukázali, že ich finančný systém je skutočne schopný fungovať stabilne a dokončia všetky ďalšie kroky transformácie smerom k prijatiu eura, je možné že tak nastane po uplynutí dvoch rokov od vstupu do procesu pre prijatie eura ERM II.

Obrázok 9 - Významnosť eura pri procese integrácie podľa respondentov

Väčšina opýtaných sa zhoduje, že prijatie eura je ďalším stupňom integrácie. Minimum respondentov sa nevie rozhodnúť, taktiež malá časť z nich si myslí, že prijatie eura nie je ďalším stupňom integrácie. Euro, ako ďalší stupeň integrácie nepovažujú hlavne muži, u žien sa väčšia časť nevedela rozhodnúť, než časť, ktorá ho nepovažuje za ďalší stupeň. Podobné rozdelenie bolo aj pri rozdelení podľa vzdelania, kde väčšia časť bez dosiahnutého vysokoškolského vzdelania nepovažovala euro za stupeň integrácie. Zaujímavé je znovu porovnanie občanov z Európskej únie a občanov mimo nej. Väčšina občanov EÚ považuje euro za ďalší stupeň integrácie, pri občanoch mimo EÚ sa takmer polovica vyjadrila, že buď nevie na otázku odpovedať, alebo euro nepovažuje za stupeň integrácie.

Obrázok 10 - Krajina, ktorá pravdepodobne prijme euro podľa respondentov

Polovica opýtaných sa zhodla, že štát, ktorý ako prvý prijme euro za svoju národnú menu bude Chorvátsko. Druhá najpočetnejšia skupina si myslí, že to bude Česko, za ňou nasleduje Poľsko a na záver, s tesným rozdielom Bulharsko a Maďarsko. Viac mužov sa prikláňalo k Chorvátsku ako prvej krajine, ktorá si osvojí euro, než žien. Chorvátsko taktiež považuje za najsilnejšieho adepta viac osôb s vysokoškolským vzdelaním, než bez neho. Občania Európskej Únie taktiež považujú Chorvátsko za najsilnejšieho kandidáta na

prijatie eura. Zaujímavý je práve pohľad občanov z krajín mimo EÚ. Tí síce stále považujú Chorvátsko za najsilnejšieho adepta na prijatie eura, rozdiely medzi ostatnými krajinami sú však výrazne nižšie, než u ostatných skupín. Taktiež je zaujímavé hodnotenie vekovej skupiny 35+, v ktorej si ani jeden respondent nemyslí, že Poľsko alebo Maďarsko prijmu euro ako prvá krajina z vymenovaných.

Pohľad opýtaných odborníkov sa zhoduje s názormi väčšiny respondentov. Euro, ako ďalší stupeň integrácie je dôležité, ak bude mať Európska Únia v budúcnosti cieľ dokončiť hospodársku, menovú a vytvoriť bankovnícku úniu. Keďže sa každá krajina zaviazala prijať euro (okrem Dánska, ktoré má výnimku opt-out), je prijatie eura nevyhnutnou súčasťou európskej integrácie. Časť opýtaných si myslí, že prijatie eura nie je ďalší krok integrácie, čo môže reflektovať názory skupiny euroskeptikov. V Európskej Únii sa nachádzajú krajiny ktoré, aj napriek svojmu záväzku prijať euro, stále tento proces odďaľujú. Väčšina opýtaných sa zhoduje, že najpravdepodobnejším kandidátom na prijatie eura je Chorvátsko. S tým sa zhoduje aj stanovisko odborníkov, keďže hodnotia Chorvátsko ako ekonomicky silný štát Balkánu, a zároveň je v súčasnosti v procese ERM II. Zaujímavé sú však ďalšie odpovede, kedy ako druhá najčastejšia odpoveď prišlo Česko. To zrovna zastáva pozíciu silného euroskeptika a odporcu eura. Česko už dlhú dobu brzdí proces prijatia eura, keďže dlhodobo odmieta vstup do mechanizmu ERM II. Poľsko, ktoré sa umiestnilo na treťom mieste podobne ako Česko dlhodobo odmieta prijatie eura. Vlastnú menu považujú za vhodnejšiu pre svoju krajinu. Súčasnú nezhodu s Európskou Úniou môžu posilniť negatívny postoj verejnosti proti euru. Štvrtá krajina v poradí, Bulharsko, je momentálne spolu s Chorvátskom jediná v procese ERM II. Bulharská ekonomika však nie je považovaná za tak silnú ako v prípade Chorvátska, čo môže proces prijatia eura pre Bulharsko kvôli súčasnej pandémie predĺžiť. Každopádne v tejto chvíli je Bulharsko považované za druhého najsilnejšieho kandidáta pre prijatie eura. Na poslednej priečke sa umiestnilo Maďarsko, ktoré so svojim silným protieurópskym postojom veľmi nepravdepodobne bude uvažovať nad prijatím eura. Zaujímavý je aj pohľad respondentov z krajín mimo EÚ. Aj napriek tomu, že najviac z opýtaných sa zhodlo na Chorvátsku, celkové rozdiely v hlasoch nie sú veľké a Bulharsko ako druhý najsilnejší kandidát skončilo posledné.

4.4 Strategická autonómia

V otázkach strategickej autonómie sa opýtaní odborníci rozchádzajú, keďže pojem strategická autonómia nie je presne definovaný. Všeobecne sa však dá povedať, že sa jedná o vybudovanie schopnosti Európskej Únie rozhodovať sa v nezávisle v oblastiach, napríklad technológie, zdravotníctvo a geopolitické oblasti.

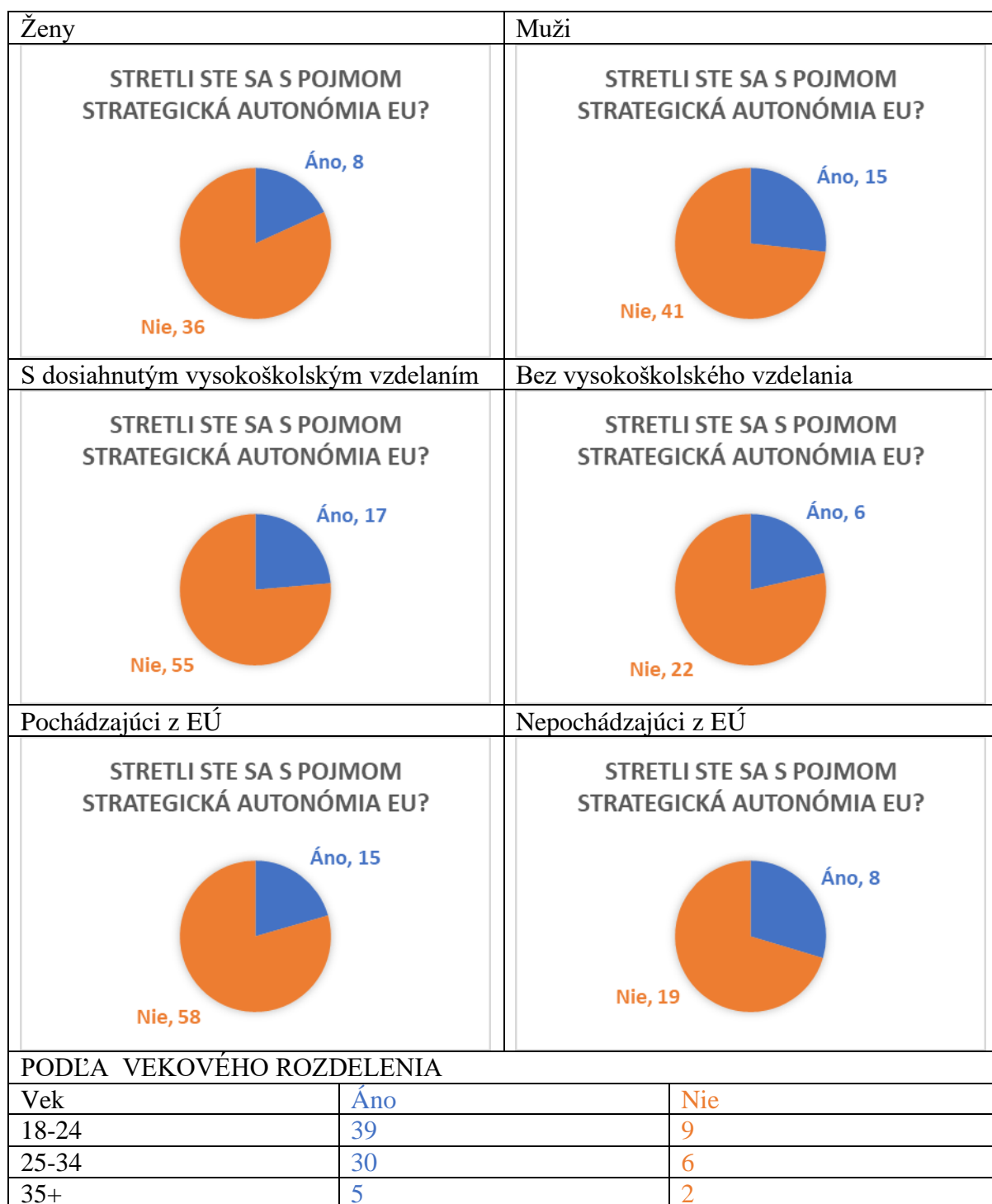
Nejednoznačnosť pojmu strategická autonómia vyvoláva otázky predovšetkým u členských štátov, z čoho vznikajú aj rôzne obavy. Európska Únia ma pred sebou ťažkú úlohu, kedy bude musieť nastaviť budúce smerovanie v tejto otázke smerom, ktorý neohrozí národnú suverenitu členských štátov, a zároveň spraviť kroky, ktoré nebudú zasahovať a ohrozovať NATO. Tento tlak, vyvíjaný na Európsku Úniu nesmie negatívne ovplyvniť dobré transatlantické vzťahy. Napriek tomu je otázka európskej strategickej autonómie veľmi dôležitá pre budúce posilnenie úlohy Európskej Únie v medzinárodnom prostredí.

Pôvodne sa otázka strategickej autonómie spájala s pojmami ako európska armáda a spoločná európska strategická kultúra, ale počas súčasnej globálnej pandémie sa čoraz väčšie množstvo opýtaných odborníkov vyjadruje k strategickej autonómii ako ku kroku, ktorý dokáže navýšiť kapacity Európskej Únie v oblastiach, ako sú obrana a bezpečnosť, zdravotníctvo, energetika, medzinárodný obchod, zahraničná politika, atď.

Pojem strategická autonómia sa objavuje častejšie v diskusiách Európskej rady, Európskeho parlamentu, v Európskej službe pre vonkajšiu činnosť EEAS a v globálnej stratégii Európskej Únie sa téma európskej strategickej autonómie považovala za najvýznamnejšiu v rámci budúceho smerovania celej organizácie.

Problém strategickej autonómie v Európskej Únii je aj rozdielny prístup členských štátov. Aj napriek tomu, že väčšina štátov považuje túto otázku za nesmierne dôležitú, nájdu sa aj štáty, ktoré v súčasnej dobe neprejavujú záujem o prehlbovanie vzťahov s Európskou Úniou. Strategická autonómia sa stala aj predmetom kritiky zo strany Spojených Štátov Amerických z dôvodu, že podobná snaha by mohla ohroziť transatlantické vzťahy.

Obrázok 11 - Povedomie o pojme Strategická Autonómia EÚ medzi respondentmi

Pojem strategická autonómia bol pre väčšinu opýtaných niečo nové, s čím sa ešte nestretli. Zo skupiny opýtaných sa s ním stretlo viac mužov než žien. Veľmi podobné výsledky dosiahli ľudia s vysokoškolským vzdelaním a bez vysokoškolského vzdelania. Prekvapivý výsledok bol však u skupiny osôb nepochádzajúcich z EÚ, keďže väčšie

percento opýtaných sa s týmto pojmom stretlo, než u skupiny pochádzajúcej z Európskej Únie. Z odpovedí od respondentov je viditeľné, že veľké množstvo z nich sa s pojmom Strategickú autonómiu ani nestretlo. To môže byť zapríčinené aj nejasnou definíciou pojmu, poprípade jeho spájaním s inými termínmi, ako napríklad európska armáda. Zaujímavé je však, že medzi respondentmi zo štátom mimo EÚ sa objavilo pomerne viac osôb, ktoré sa s pojmom stretli. Dôvodom môže byť aj väčší vplyv zahraničných veľmocí, ktoré v tejto oblasti kritizovali Európsku Úniu.

4.5 Súčasné problémy dotýkajúce sa integrácie

Opýtaní odborníci sa zhodujú, že politika rozširovania priniesla významne posilnenie spolupráce a stability v Európe. Hodnoty a normy, ktoré Európska únia považuje za dôležité, prijalo viacero Európskych krajín za svoje, vďaka čomu je politika rozširovania považovaná za jednu z najpozitívnejších zahraničných politík v Európskej Únii.

Aj napriek pozitívam prináša politika rozširovania veľa tlakov na inštitucionálne usporiadanie Európskej Únie. Práve veľké rozšírenie z roku 2004 významne ovplyvnilo chuť Európskej Únie prijímať nové krajiny takým tempom, akým to bolo do vtedy. Viacero členských krajín zastáva odlišný názor o budúcom rozširovaní Európskej Únie. Medzi hlavné dôvody odmietavého prístupu k budúcemu rozširovaniu patrí rozdielny národný záujem a bezpečnostná hrozba prístupujúcich krajín.

Európska Únia má ťažkosti s presadením ekonomických záujmov v zahraničnej politike. Jej zámer ponechať proaktívne štáty ako Spojené Kráľovstvo a Francúzsko posilniť ekonomické záujmy Európskej Únie v zahraničnej politike nevyšiel, k čomu výrazne prispel Brexit. To v budúcnosti negatívne ovplyvní obidve strany. Británia bude mať väčšiu autonómiu, no jej politická sila v zahraničnej politike bude výrazne oslabená. Európska Únia bude mať po odchode Británie jednoduchšiu cestu k hľadaniu spoločného konsenzu, no stratila aktívneho člena zahraničnej politiky.

Ďalší problém zahraničnej politiky je neschopnosť rýchleho a jednohlasného reagovania na globálne problémy, keďže členské štáty môžu mať iné stanovisko voči globálnym problémom. Problém rýchleho jednohlasného reagovania a zachovania si štátnej suverenity sa v Európskej Únii vyskytuje už od jej založenia. To bolo napríklad viditeľné pri neschopnosti zaujať stanovisko voči konfliktu v Kosove.

Ďalším problémom je nechcuť členských štátov podieľať sa na spoločnej zahraničnej politike. Napríklad krajiny centrálnej a východnej Európy sú ochotné venovať sa spoločnej zahraničnej politike týkajúcej sa Ruska a balkánskych štátov, no zahraničná politika blízkeho východu, severnej Afriky a iných oblastí ich až tak nezaujíma a k riešeniu tejto otázky neprispievajú.

Európska Únia je po veľkom rozšírení odmietavá voči ďalšiemu rozširovaní. Výzvy, ktoré prinieslo veľké rozšírenie neboli ešte stále vyriešené. Niektoré uchádzačské krajiny čakajú už 2 desaťročia na prijatie do Európskej Únie, čo vyvoláva frustráciu a odmietavý postoj voči Únii.

Obrázok 12 - Podpora vstupu štátov neležiacich v Európe do EÚ podľa respondentov

Ženy		Muži	
<p>MALO BY BYŤ UMOŽNENÉ ŠTÁTOM, KTORÉ SA GEOGRAFICKY NENACHÁDZAJÚ V EURÓPE (NAPR. GRUZÍNSKO) OTVÁRAŤ PRÍSTUPOVÉ ROKOVANIA O VSTUPE DO ÚNIE?</p> <p>Neviem, 9</p> <p>Áno, 13</p> <p>Nie, 22</p>		<p>MALO BY BYŤ UMOŽNENÉ ŠTÁTOM, KTORÉ SA GEOGRAFICKY NENACHÁDZAJÚ V EURÓPE (NAPR. GRUZÍNSKO) OTVÁRAŤ PRÍSTUPOVÉ ROKOVANIA O VSTUPE DO ÚNIE?</p> <p>Neviem, 10</p> <p>Áno, 15</p> <p>Nie, 31</p>	
S dosiahnutým vysokoškolským vzdelaním		Bez vysokoškolského vzdelania	
<p>MALO BY BYŤ UMOŽNENÉ ŠTÁTOM, KTORÉ SA GEOGRAFICKY NENACHÁDZAJÚ V EURÓPE (NAPR. GRUZÍNSKO) OTVÁRAŤ PRÍSTUPOVÉ ROKOVANIA O VSTUPE DO ÚNIE?</p> <p>Neviem, 16</p> <p>Áno, 18</p> <p>Nie, 38</p>		<p>MALO BY BYŤ UMOŽNENÉ ŠTÁTOM, KTORÉ SA GEOGRAFICKY NENACHÁDZAJÚ V EURÓPE (NAPR. GRUZÍNSKO) OTVÁRAŤ PRÍSTUPOVÉ ROKOVANIA O VSTUPE DO ÚNIE?</p> <p>Neviem, 3</p> <p>Áno, 10</p> <p>Nie, 15</p>	
Pochádzajúci z EÚ		Nepochádzajúci z EÚ	
<p>MALO BY BYŤ UMOŽNENÉ ŠTÁTOM, KTORÉ SA GEOGRAFICKY NENACHÁDZAJÚ V EURÓPE (NAPR. GRUZÍNSKO) OTVÁRAŤ PRÍSTUPOVÉ ROKOVANIA O VSTUPE DO ÚNIE?</p> <p>Neviem, 15</p> <p>Áno, 19</p> <p>Nie, 39</p>		<p>MALO BY BYŤ UMOŽNENÉ ŠTÁTOM, KTORÉ SA GEOGRAFICKY NENACHÁDZAJÚ V EURÓPE (NAPR. GRUZÍNSKO) OTVÁRAŤ PRÍSTUPOVÉ ROKOVANIA O VSTUPE DO ÚNIE?</p> <p>Neviem, 4</p> <p>Áno, 9</p> <p>Nie, 14</p>	
PODĽA VEKOVÉHO ROZDELENIA			
Vek	Áno	Nie	Neviem
18-24	16	27	8
25-34	11	21	9
35+	1	5	2

Čo sa týka otázky vstupu krajín neležiacich v Európe, viac než polovica opýtaných zhodnotila, že by nesúhlasila so vstupom takej krajiny do Európskej Únie. Dôvody môžu byť rôzne, napríklad kultúrne a náboženské rozdiely, strach z krajín, ktoré môžu predstavovať bezpečnostné hrozby, politické rozdiely, či nespokojnosť s rozširovaním

Európskej Únie mimo Európy. Viac, než štvrtina by súhlasila so vstupom takej krajiny do Európskej Únie a menej než štvrtina by sa v túto chvíľu nevedela rozhodnúť. Muži odpovedali v tejto otázke prísnejšie než ženy. Väčšie množstvo mužov nesúhlasilo so vstupom takejto krajiny do Európskej Únie. Zároveň menej mužov by podporilo vstup takejto krajiny do Únie. V skupine opýtaných bez vysokoškolského vzdelania prevládal názor, že takáto krajina by nemala vstúpiť do Európskej Únie. Zaujímavé je však, že minimum opýtaných by sa k otázke nevedelo vyjadriť. U osôb s vysokoškolským titulom taktiež prevláda názor, že by sa taký štát nemal stať súčasťou Európskej Únie. Prekvapivo však pomer osôb, ktoré by túto možnosť podporili a počet osôb, ktoré sa k otázke nevedia vyjadriť je veľmi podobný. V tejto otázke sa osoby z EÚ pomerne zhodli s osobami mimo EÚ. V obidvoch kategóriách prevláda názor, že by vstup takejto krajiny do Európskej Únie nepodporili. Vo vekovej skupine nad 35+ rokov sa najväčšie percento opýtaných zhodlo, že by taká krajina do Európskej Únie vstúpiť nemala.

Názor opýtanej verejnosti sa pomerne zhoduje s názorom opýtaných odborníkov. Európska Únia sa momentálne zdráha prijímať nových členov. Veľa členských krajín má v súčasnosti nechúť prijímať nové krajiny. Problémy s pandemiou, nevyriešené otázky ohľadom krajín Balkánu, Brexit, migračná kríza a vonkajšie bezpečnostné hrozby, to všetko sú faktory, ktoré ovplyvňujú súčasne vnímanie Európskej Únie prijímať nových členov. Tieto názory zastáva aj verejnosť. Európska Únia momentálne potrebuje posilniť svoje postavenie v Európe a zosúladiť spoluprácu krajín, než bude plne schopná prijímať krajiny, ktoré ležia mimo Európu. Taktiež obavy z vonkajších bezpečnostných hrozieb budú veľmi intenzívne, čo možno bude mať za následok, že Európska Únia nebude mať záujem prijímať krajiny z mimo Európskeho regiónu. Posun v tejto oblasti bude trvať ešte desaťročia a verejnosť aj odborníci sa zhodujú, že to nebude skôr, než sa vyriešia súčasné otázky vznikajúce v oblasti Európy.

5 Záver

Primárnym cieľom diplomovej práce je nájsť odpovede a zhodnotiť nálady opýtaných odborníkov a laikov v otázkach týkajúcich sa európskej integrácie.

Rozhovor s odborníkmi a dotazník od laickej verejnosti ukázal, že v súčasnosti prevláda skepticizmus voči prijímaniu nových štátov do Európskej Únie. Súčasná integrácia Západného Balkánu je z pohľadu odborníkov veľmi komplikovaná. Politická, kultúrna, náboženská či historická diverzita v regióne zapríčinila, že nie je možné posudzovať Západný Balkán ako celok. Štáty ako Slovinsko a Chorvátsko ukázali, že dokážu zodpovedne plniť svoje záväzky voči Európskej únii, ostatné štáty Západného Balkánu nie sú pripravené. Stanovisko, ktoré poskytli odborníci jasne hovorí, že hlavnými problémami regiónu sú nevyriešené a v mnohých prípadoch pretrvávajúce etnické, náboženské či kultúrne konflikty, vysoká miera zahraničného vplyvu najmä zo strany Ruska, Číny ale aj Turecka a v neposlednom rade korupcia či organizovaný zločin. Významnú úlohu v budúcom integračnom procese je vyriešenie sporu Srbska a Kosova, čo odborníci aj laická verejnosť považujú za prekážku v integrácii do EÚ. Viacero členských štátov taktiež stále neuznáva autonómiu Kosova. Severné Macedónsko vyriešilo spor s Gréckom sporného názvu štátu a regiónu v Grécku, no v súčasnosti sa objavil ďalší konflikt s Bulharskom, ktoré neuznáva macedónčinu ako samostatný jazyk a považuje ju za dialekt bulharčiny. Odborníci v rozhovore kritizovali situáciu okolo Turecka. Politické smerovanie, akým sa teraz štát uberá, podľa odborníkov porušuje ľudské práva, čo je proti hodnotám Európskej Únie. Odborníci sa vyjadrili, že Turecko sa snaží získať vplyv v Európe cez podporovanie moslimských komunit, čo môže vytvoriť náboženské konflikty na území Európy. Laická verejnosť si situáciu v Turecku uvedomuje a vstup do EÚ nepodporuje. Medzi potencionálnych žiadateľov o vstup do EÚ je možné označiť Ukrajinu a Bielorusko. Obidva prípady sú však odlišné. V Ukrajine vidia odborníci snahu novej proeurópskej politickej garnitúry o očistu krajiny od korupcie, rozsiahle reformy súdnictva a priblíženie štátu k európskym štandardom. Odborníci však nevidia integráciu Ukrajiny k EÚ ako možnosť, kvôli nevyriešeným sporom o Krym s Ruskom. Laická verejnosť nevidí úžitok v pripojení Ukrajiny do Európskej Únie. V Bielorusku v súčasnosti vládne totalitný režim prezidenta Lukašenka, ktorý je naklonený na stranu Ruska, odborníci sa zhodujú, že aj napriek zmene politickej garnitúry by skôr nastúpila prodemokratická opozícia, ktorá by nevystupovala proeurópsky. Bielorusko je závislé na partnerovi Rusku.

Laická verejnosť sa však domnieva, že pri výmene vládnej garnitúry by sa Bielorusko snažilo stať členom Európskej Únie. Ďalšími adeptami by mohli byť krajiny ležiace mimo Európy, no ako medzi odborníkmi, tak aj v laickej verejnosti prevláda voči takému rozhodnutiu skepticizmus. Odborníci tvrdia, že Európska Únia nevie odpovedať jednotne na globálne otázky, čo v prípade vstupu štátov neležiacich v Európe by situáciu iba zhoršilo. Európska Únia podľa odborníkov musí prejsť reformou, ktorá jasne stanoví spoločnú zahraničnú politiku Únie. Čo sa týka trendu Brexitu, odborníci nepredpokladajú opakovanie podobného scenára, aký sa udial vo Veľkej Británii. Členské štáty si uvedomujú významnú úlohu Európskej Únie a prejavujú snahu nájsť spoločné riešenie súčasných otázok smerovania Únie. Aj napriek tomu však vidia odborníci možné riziká v ultra pravicových stranách a ich politických predstaviteľoch, ako napríklad Marine Le Pen vo Francúzsku. Ďalšie spory však vznikajú aj v kresťansky orientovaných konzervatívnych štátoch, ako napríklad Poľsko, či Maďarsko. Odborníci kritizovali viaceré kroky Maďarského premiéra Viktora Orbána, ktorý podľa nich sústavne porušuje dohody prijaté v Európskej Únii. Podobná situácia je aj v Poľsku, ktoré prijalo viacero krokov porušujúcich práva skupiny LGBT, alebo práva žien. Laická verejnosť vyjadrila podobnú kritiku voči týmto krajinám ako odborníci. Väčšina nepredpokladá vystúpenie štátov z Európskej Únie, túto možnosť však nevyklučuje. Čo sa týka eurozóny, väčšina respondentov sa zhoduje na tom, že prijatie eura je nezbitou súčasťou pre silnejšiu integráciu do Európskej Únie. To potvrdzujú aj odborníci, keďže každá členská krajina s výnimkou Dánska sa zaviazala prijať euro ako svoju národnú menu. V súčasnosti považujú ako odborníci, tak aj laická verejnosť za najsilnejšieho adepta pre prijatie eura Chorvátsko. Otázka strategickej autonómie je verejnosti stále veľmi neznáma, čo nie je vôbec prekvapivé, keďže na jednotnej definícii sa nemôžu zhodnúť ani odborníci. Napriek tomu vidia odborníci túto otázku ako vysoko dôležitú pre ďalšie smerovanie vývoja Európskej Únie.

Sekundárny cieľ práce má odpovedať predovšetkým na otázky týkajúce sa európskej integrácie, trendu Brexitu, integrácie v oblasti eurozóny a strategickej autonómie.

V súčasnosti majú status kandidáta 5 štátov, a to Albánsko, Severné Macedónsko, Čierna Hora, Srbsko a Turecko. Albánsko má za sebou viacero reforiem, ktoré ho približujú k Európskej Únii, na druhu stranu politické prostredie Albánska zažíva pomerne silnú polarizáciu. V krajine stále prevláda organizovaný zločin, proti ktorému sa štát snaží

intenzívne bojovať. Albánsko je členom NATO, čo posilňuje jeho bezpečnostnú politiku a predpokladá sa že čoskoro sa otvoria prístupové rokovania. Severné Macedónsko je v súčasnosti najkladnejšie hodnotený kandidátsky štát. Severné Macedónsko v záujme o otvorenie prístupových rokovaní zmenilo svoj názov z pôvodného Macedónsko. Dôvodom bol dlho trvajúci spor s Gréckom, ktoré má región s rovnakým pomenovaním. Prístupové rokovania však neboli otvorené kvôli Bulharsku, ktoré má so Severným Macedónskom spor o jazyk. Bulharsko totiž považuje macedónčinu za dialekt bulharčiny a odmieta otvoriť rokovania, kým sa tento spor neuzavrie. Čierna Hora má v súčasnosti stále problémy so slobodou prejavu, na čom bude musieť v budúcich rokoch zapracovať. Na druhú stranu nemá Čierna Hora žiadne spory so susednými štátmi, čo pre ňu môže byť veľkou výhodou pri zahájení prístupových rokovaní. Srbsko stále neuzavrelo svoj spor s Kosovom, čo blokuje akékoľvek snahy Srbska otvoriť prístupové rokovania. Politická Situácia okolo Turecka v súčasnosti nie je zlučiteľná s hodnotami Európskej Únie. V štáte dochádza k silnému porušovaniu ľudských práv a politická garnitúra okolo prezidenta Erdoğana má protieurópsky postoj.

O vstup do Európskej Únie požiadala taktiež Bosna a Hercegovina, ktorá má v súčasnosti status žiadateľa. V krajine však prevláda silná korupcia na najvyšších úrovniach politiky. Bosna a Hercegovina taktiež musí vyriešiť otázku etnických menšín, ktorá je v krajine veľkým problémom. Potencionálnym kandidátom by sa mohlo stať Kosovo. Jeho autonómiu však ešte stále neprijalo viacero členských štátov Európskej Únie, čo je obrovskou prekážkou v budúcich rokovaniach. Ďalšou vážnou obavou zostáva silná korupcia na vysokej úrovni. Ukrajina má v súčasnosti vo vedení štátu proeurópsky orientovanú garnitúru, a jej ciele priblížiť sa Európskej Únii sú nespochybniteľné. Ukrajina je taktiež členom východného partnerstva s Európskou Úniou. Súčasný spor s Ruskom ohľadom Krymu však blokuje akékoľvek snahy Ukrajiny o vstup do Európskej Únie. Bieloruský politický režim v súčasnosti viac pripomína totalitný režim, čo je v rozpore s hodnotami Európskej Únie. Snahy o prevrat v Bielorusku a zmenu politického režimu sú zjavné, no aj v prípade takejto zmeny nie je jasné budúce politické smerovanie novej. Predpokladá sa, že by politická garnitúra bola prodemokratická, no ťažko povedať, či by bola proeurópska, alebo proruská. Cesta k fungujúcej demokracii by však bola zdĺhavá a náročná, preto je členstvo Bieloruska v Európskej Únii nepravdepodobné.

Na vstupe do eurozóny v súčasnosti pracuje 7 krajín, medzi ktoré patrí Česko, Maďarsko, Poľsko, Švédsko, Rumunsko, Bulharsko a Chorvátsko. V súčasnosti sú

k vstupu do eurozóny najbližšie Chorváti a Bulhari. Iba tieto dva štáty sú v súčasnosti v európskom mechanizme výmenných kurzov ERM II. U ostatných členských štátov panuje silný skepticizmus a je otázne, kedy sa rozhodnú splniť svoj záväzok voči Európskej Únii a prijať euro.

Vystúpenie Veľkej Británie z Európskej Únie posilnilo dva tábory. Proeurópsky orientovaný tábor vníma vystúpenie Veľkej Británie z EÚ ako odstrašujúci príklad, keďže Veľká Británia musela čeliť viacerým komplikáciám po opustení EÚ. Tábor euroskeptikov vníma vystúpenie Veľkej Británie ako odvážny krok, ktorý jej priniesol silnejšiu suverenitu. Štáty ako Maďarsko sa rozhodujú v európskych otázkach často podľa vlastného uváženia a nerešpektujú spoločné hodnoty Európskej Únie.

Súčasná pandémia ukazuje, aká je spolupráca v Európskej Únii dôležitá a je veľmi malá šanca, že v súčasnom stave by sa akákoľvek krajina rozhodla opustiť Európsku Úniu. V budúcnosti sa taký scenár môže objaviť, no je to veľmi nepravdepodobné.

Definícia strategickej autonómie je nejednoznačná. Časť členských štátov ju vníma ako posilnenie schopnosti reagovať na bezpečnostné hrozby a mať vlastnú armádu, nezávislú od NATO, časť štátov ju zas vníma ako prijatie spoločných politík, posilnenie spolupráce a zvýšenie schopnosti rýchlejšie reagovať na svetové udalosti jednohlasne. Strategická autonómia môže ponúknuť množstvo výhod pre všetky členské krajiny, posilniť spoluprácu, to znamená, že sa bude jednať o významnú otázku v budúcom smerovaní Európskej Únie.

Európska Únia čelí v súčasnosti obrovskej prekážke. Členské štáty a ich občania si uvedomujú významnosť Európskej Únie, napriek tomu prevláda skepticizmus voči súčasnému nastaveniu Únie. Pre ďalšiu integráciu bude potrebné nájsť spoločný konsenzus medzi členskými štátmi a nastoliť jednotnú a efektívnu stratégiu pre budúce riešenie spoločných otázok. Taktiež všetky štáty budú musieť splniť svoje záväzky, ako je prijatie eura. Európska Únia im musí na oplátku poskytnúť záruku, že ich štátna integrita ostane neohrozená. Až vtedy sa bude môcť Európska Únia ďalej rozširovať a upevňovať svoje postavenie vo svete.

6 Zoznam použitých zdrojov

6.1 Knižné zdroje

1. Young, J. W., Britain and European Unity 1945-1999, 2. vyd., British History in Perspective, Basingstoke: Macmillan, 2000, s. 31, ISBN: 9780333741122
2. Bracjun, A., Hospodárska politika Európskej únie, 1. vyd. Bratislava: Sprint dva, 2008, 221 s., ISBN 978-80-969927-8-2
3. Outlá a kol., Právo Evropské Unie, Praha: Aleš Čeněk, 2007, s. 28, ISBN FPR0735
4. Schelle, K., Historie integračních koncepcí a jejich vyústění v realitě EU. Ostrava: Key Publishing, 2007, s. 214, ISBN 978-80-87071-53-3
5. Horeháj, J., Kolláriková, M., Európska Únia, Banská Bystrica: Univerzita Mateja Bela, 2002, s. 97, ISBN 80-8055-714-4
6. Lipková, Ľ. A kol., Európska únia, Bratislava: Sprint dva, 2011, s. 29, ISBN 978-80-89393-33-6
7. Kotlowski J., Dean. The European Union. From the Jean Monnet to the Euro, USA: Ohio University Press, 2000, s. 7, ISBN 0-8214-1331-7
8. Lipková, Ľ., a kol, Európska Únia 1. vyd. Bratislava: SPRINT, 2004, s. 141, ISBN 80-89085-65-2
9. Čihovská, V. – Čihovský, M., Európsky marketing, 1. vyd. Bratislava: Sprint dva, 2011, 204s. ISBN 978-80-89393-36-7
10. Treumerová, M., 101 Otázok a odpovedí o EÚ, Informačná kancelária Európskeho parlamentu, 2005, s. 16, ISBN 80-969241-1-7
11. Kučera, Z. a kol., Právo mezinárodního obchodu, Plzeň, 2008, s. 128, ISBN pf0283
12. Lipková, Ľ., Medzinárodné hospodárske vzťahy, Bratislava: Sprint, 2006, s. 209, ISBN 80-89085-55-5
13. Baláž, P. a kol., Alternatívy vývoja európskej integrácie, Bratislava: Ekonóm, 2008, s. 453, ISBN 978-80-225-2657-9
14. Lipková, Ľ., Svetové hospodárstvo, 1. vyd. Bratislava: Sprint vfra, 2000, 204 s. ISBN 80-88848-35-0
15. Nováčková a kol. Európské právo – materiály a texty, Bratislava: EUROUNION, 1997, s. 34, ISBN - 80-85568-73-X

16. Plechanovová, B., *Institucionální vývoj Evropské unie od Maastrichtské smlouvy k východnímu rozšíření*, Praha: Karolinum, Praha, 2004, s. 102, ISBN:80-246-0800-6
17. Lipková, Ľ. A kol., *Európska únia*, Bratislava: Sprint dva, 2011, s. 42-43, ISBN 978-80-89393-33-6
18. Lipková, Ľ.: *Svetové hospodárstvo*, Bratislava SPRINT, 2000, s. 52, ISBN 80-88848-35-0
19. Tomášek, M., *Evropské měnové právo*, Praha: C.H. Beck, 2007, s. 6, ISBN 9788071799405
20. Karas, V., Králik, A.: *Európske právo*, Bratislava-Trnava: IURA EDITION, 2004, s. 319, ISBN 8080780013
21. Tomášek, M., *Evropské měnové právo*, Praha: C.H. Beck, 2007, s. 50, ISBN 9788071799405
22. Siman, M., Slašťan, M., *Právo Európskej Únie*, Bratislava: EUROIURIS, 2012, s. 70, ISBN 9788089406128
23. Hurná, L., Rusiňák, P., *Právo Európskej Únie*, Vyd. Ekonóm: Bratislava, 2010, str. 52, ISBN 978-80-225-3048-4
24. Reichbauer, O., *Európska únia pre každého*, Eurolitera: Bratislava, 2004, s. 61, ISBN 80-968520-8-6
25. Ivantyšyn, M., Mesežnikov, G., *Slovensko 1998-1999*, Bratislava: Ivo, 1999, s. 59, ISBN-80-88935-09-1
26. Kopeček, Ľ., a kol., *Od Mečiara k Dzurindovi*, Brno: Masaryková univerzita, 2003, s. 142 ISBN 80-210-3136-0
27. Adamiš, M., Fígeľ, J., *Slovensko na ceste do Európskej únie*, Bratislava : Audiovizuálna knižnica EK, 2004, s. 14, ISBN 80-89102-07-7
28. Šikulová, I. a kol., *Slovenská ekonomika: desať rokov členstva v Európskej únii* Vybrané témy a problémy, Bratislava: VEDA, vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 2014, s. 23, ISBN: 978-80-7144-229-5
29. BÁRKOVÁ, D., *Euro – jednotná měna pro nejednotnou Evropu*, Ostrava: Key publishing s.r.o., 2014, s. 105, ISBN 978-80-7418-217-4

6.2 Internetové zdroje

1. Colná únia. Euractiv [online]. 2020 [cit. 2021-03-08]. Dostupné z: <https://www.europskaunia.sk/colna-unia>
2. Rímské zmluvy: Zmluva o založení európskeho hospodárskeho spoločenstva [online]. 1957 [cit. 2021-03-08]. Dostupné z: <https://www.nrsr.sk/web/Static/sk-SK/EU/Doc/zmluva-o-auratome.pdf>
3. FONTAINE, Pascal. EURÓPA V 12 LEKCIÁCH [online]. Brusel: Úrad pre publikácie, 2017, 2017 [cit. 2021-03-08]. s. 49-55, Dostupné z: <https://op.europa.eu/webpub/com/eu-in-12-lessons/sk/>
4. Schengenský dohovor [online]. 1990 [cit. 2021-03-08]. Dostupné z: <https://www.minv.sk/?dokumenty-na-stiahnutie-2&subor=90629>
5. AMSTERDAMSKÁ ZMLUVA [online]. 1997 [cit. 2021-03-08]. Dostupné z: <https://www.nrsr.sk/web/Static/sk-SK/EU/Doc/amsterdamska-zmluva.pdf>
6. BUZEK, J. Vyhlásenie predsedu EP Jerzyho Buzeka pri príležitosti nadobudnutia platnosti Lisabonskej zmluvy. European Parliament [online]. 2009 [cit. 2021-03-08]. Dostupné z: https://www.europarl.europa.eu/pdf/lisbon_treaty/statement_ep_president_sk.pdf
7. Kodanské kritéria. Encyclopedia Beliana [online]. 2017 [cit. 2021-03-08]. Dostupné z: https://www.pana.ie/download/10_lisbon_treaty.pdf
8. Kandidátska krajina. Eur-Lex [online]. 2020 [cit. 2021-03-08]. Dostupné z: https://eur-lex.europa.eu/summary/glossary/applicant_countries.html?fbclid=IwAR2Zulyx0T00iWWE2hYBi4PIS5DxrUf-Wn3VGdrj2BE0AyzQALpbcBUBClk
9. Rozširovanie EÚ. Európska Rada [online]. 2020 [cit. 2021-03-08]. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/sk/policies/enlargement/>
10. Predvstupová stratégia. Eur-Lex [online]. 2020 [cit. 2021-03-08]. Dostupné z: https://eur-lex.europa.eu/summary/glossary/preaccession_strategy.html?fbclid=IwAR3Z9qKBH_ilQOdCdu7NXLr4hG6-r2Ny4-IUwo3WbSyWOIuP2qb9xlx6p4g

11. Preverovanie. Eur-Lex [online]. 2020 [cit. 2021-03-08]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/summary/glossary/screening.html?fbclid=IwAR1EAFouneGllh3YsOdRL8NamSEh0tzbsSxq8KnoTQykmWPIj6yvrUXTIOM>
12. Copenhagen Criteria. EUABC.com [online]. 2020 [cit. 2021-03-08]. Dostupné z: <http://en.euabc.com/word/230>
13. Prístupové rokovania. Európska Komisia [online]. 2021 [cit. 2021-03-08]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/regional_policy/sk/policy/what/glossary/a/accession-negotiations?fbclid=IwAR3F2KC9OUNKG_3yFCwNTokkVM757lMs9kMgxB9aHZ3aGQhklxCXwc4K_g
14. Chapters of the acquis. Európska Komisia [online]. 2019 [cit. 2021-03-08]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/policy/conditions-membership/chapters-of-the-acquis_en
15. Předvstupní pomoc. Euroskop [online]. 2020 [cit. 2021-03-08]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/168/sekce/predvstupni-pomoc/>
16. How IPA works. Európska Komisia [online]. 2020 [cit. 2021-03-08]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/regional_policy/cs/funding/ipa/how/
17. Overview - Instrument for Pre-accession Assistance. Európska Komisia [online]. 2020 [cit. 2021-03-08]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/instruments/overview_en
18. BRZOZOWSKI, Alexandra a Lucia YAR. Eurokomisia zverejnila správy o progrese na západnom Balkáne a Turecku, verí v oživenie procesu rozširovania. Euractiv [online]. 2020 [cit. 2021-03-08]. Dostupné z: <https://euractiv.sk/section/rozsirovanie/news/eurokomisia-zverejnila-spravy-o-progrese-na-zapadnom-balkane-a-turecku-veri-v-ozivenie-procesu-rozsirovania/>
19. Candidate countries: Countries negotiating their EU membership. Európska Komisia [online]. 2020 [cit. 2021-03-08]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/countries/check-current-status_en
20. MORGAN, Sam. Kandidáti na vstup do EÚ potrebujú ešte desaťročia príprav, ukazuje štúdia. Euractiv [online]. 2017 [cit. 2021-03-08]. Dostupné z: <https://euractiv.sk/section/buducnost-eu/news/kandidati-na-vstup-eu-potrebuju-este-desatrocia-priprav-ukazuje->

studia/?fbclid=IwAR3aRJdfb0EWTdLqga3ra6fH2t6UMkkjHGr2yJbbYzsa1imJHG
KOUUWVfE

21. VASILKO, Tomáš. Island'ania stiahli kandidatúru do Únie. Prečo chcú radšej zostať sami? DenníkN [online]. 2015 [cit. 2021-03-08]. Dostupné z: <https://dennikn.sk/70905/island-stiahol-kandidaturu-europskej-unie-preco-chcu-radsej-zostat-sami/>
22. Další rozšíření. Evropská Únie [online]. 2020 [cit. 2021-03-08]. Dostupné z: https://europa.eu/european-union/about-eu/history/2000-2009_cs?fbclid=IwAR2CFJ0yisKuAVd88_Vhzb4-nqFJQUe0UK-wP74TWrQZR86JNTZwSCBGOA
23. Historie rozšiřování Evropské unie. Epravo.cz [online]. 2000 [cit. 2021-03-08]. Dostupné z: https://www.epravo.cz/top/clanky/historierozsirovani-evropske-unie-282.html?mail&fbclid=IwAR2wXPax42M3j0dsiQqLPdg5sLZokWx7nDvCWke6oQAtGd1_Yh3PegcNEyU
24. Enlargement of the European Union: An historic opportunity. Európska Komisia [online]. 2001 [cit. 2021-03-08]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/archives/pdf/press_corner/publications/corpus_en.pdf
25. Jednotlivé země. Európska Komisia [online]. 2021 [cit. 2021-03-08]. Dostupné z: https://europa.eu/european-union/about-eu/countries_cs#tab-0-1
26. SULÍK, Richard. Slovensko v EÚ. Sulik.sk [online]. 2018 [cit. 2021-03-08]. Dostupné z: http://europskaunia.oldweb-sulik.sk/slovensko-eu/vstup-slovenska-do-eu/?fbclid=IwAR0NQ1UZzi7OBpEQN4C0hCT67JSYiwPbykXV_EsW8kDEgKv7iMmWBKSNYu0#vstupslovenskadoeu
27. Slovenské predsedníctvo v Rade EÚ (2016). Ministerstvo Životného Prostredia Slovenskej Republiky [online]. 2020 [cit. 2021-03-08]. Dostupné z: <https://www.minzp.sk/eu-predsednictvo/eu-sk/?fbclid=IwAR3DpNJGGco8UnTR5NZ3sH4ztGjOpGb5-MknIDYAd1HGmSy06Av48PDCRzs>
28. Slovensko: Prehľad. Európska Únia [online]. 2020 [cit. 2021-03-08]. Dostupné z: https://europa.eu/european-union/about-eu/countries/member-countries/slovakia_sk?fbclid=IwAR3KquVCFIVj_Np8hnOsJk9mhUko8FVv5HAIu23PM2DoqgGSyKa5UB2sCw

29. Míľníky prístupového procesu Slovenska k Schengenskej dohode. Teraz.sk [online]. 2017 [cit. 2021-03-08]. Dostupné z: <https://www.teraz.sk/slovensko/chronologia-pristupovy-proces-sloven/252091-clanok.html>
30. Maastrichtské kritériá: Plnenie maastrichtských kritérií. Úrad Vlády SR [online]. 2011 [cit. 2021-03-08]. Dostupné z: https://archiv.vlada.gov.sk/euro/index1e6f.html?ID=4263&fbclid=IwAR3KrBsTDGjmFtwi5K_36UXdZbXaYbR87c8a8rEbdTSSoXjaSBUfZ1HVSRk
31. DĚDEK, Oldřich. Scénář přijetí eura. Zavedenieura [online]. 2013 [cit. 2021-03-08]. Dostupné z: <https://www.zavedenieura.cz/cs/euro-a-ceska-republika/narodni-plan-zavedeni-eura/scenar-prijeti-eura>
32. Harmonogram zavedenia eura v SR. Národná banka Slovenska [online]. 2020 [cit. 2021-03-08]. Dostupné z: https://www.nbs.sk/sk/o-narodnej-banke/nbs-v-eurosysteme/euro-na-slovensku/zavedenie-eura-v-sr/harmonogram-zavedenia-eura-v-sr?fbclid=IwAR2CFJ0yisKuAVd88_Vhzbk4-nqFJQUe0UK-wP74TWrQZR86JNTZwSCBGOA
33. SULÍK, Richard. Zavedenie eura na Slovensku. Sulík.sk [online]. 2018 [cit. 2021-03-08]. Dostupné z: <http://europskaunia.oldweb-sulik.sk/slovensko-eu/zavedenia-eura-na-slovensku/>
34. Výhody a nevýhody vstupu krajiny do Európskej únie [online]. 2008 [cit. 2021-03-08]. Dostupné z: <https://www.euroekonom.sk/obchod/zahranicny-obchod/vyhody-a-nevyhody-vstupu-krajiny-do-europskej-unie/>
35. 15 rokov Slovenska v Európskej únii. Európska Komisia [online]. 2021 [cit. 2021-03-08]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/slovakia/news/15_rokov_sr_v_eu_sk?fbclid=IwAR2CQBvixJI4yrSrAU9O3aTzgXjwBe9bkhkxPDxryFEi114C7MlO4xWswdQ
36. MACHOTKOVÁ, Šárka. Vstup ČR do Schengenu. Euroskop [online]. 2020 [cit. 2021-03-08]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8750/sekce/vstup-cr-do-schengenu/>
37. PALATA, Luboš. K čemu je Česku „dobré“ nemít euro? Deník.cz [online]. 2020 [cit. 2021-03-08]. Dostupné z: <https://www.denik.cz/evropa-pro-cechy/k-cemu-je-cesku-dobre-nemit-euro-koronavirus-20200428.html>

38. 15 let ČR v EU: Členství není výhodné jen z ekonomického pohledu. Euractiv [online]. 2019 [cit. 2021-03-08]. Dostupné z: https://euractiv.cz/section/cr-v-evropske-unii/news/15-let-cr-v-eu-clenstvi-neni-vyhodne-jen-z-ekonomickeho-pohledu/?fbclid=IwAR3KquVCFIVj_Np8hnOsJk9mhUko8FVv5HAIu23PM2DoqgGSyKa5UB2sCw
39. Bulharsko. Euroskop [online]. 2020 [cit. 2021-03-08]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/388/sekce/bulharsko/>
40. Rumunsko. Euroskop [online]. 2020 [cit. 2021-03-08]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/462/sekce/rumunsko>
41. NOUTCHEVA, Gergana. Vstup Bulharska a Rumunska do EÚ. Euractiv [online]. 2006 [cit. 2021-03-08]. Dostupné z: <https://euractiv.sk/section/all/opinion/vstup-bulharska-a-rumunska-do-eu/?fbclid=IwAR1wNFYHBHUKnaw3sQU5OHXRWIS7Z-f7uU0I1I70sQUrXl2KitxTWUudHPs>
42. Proti vstupu Rumunska a Bulharska do Schengenu je už i Finsko. Euractiv [online]. 2011 [cit. 2021-03-08]. Dostupné z: <https://euractiv.cz/section/vnitro-a-spravedlnost/news/proti-vstupu-rumunska-a-bulharska-do-schengenu-je-uz-i-finsko-008373/?fbclid=IwAR3kPIKebgnMaT-KP6PUPDP4yjTxUWr9uYQ4ar-krdKxeHPVjlmn2eVsY2Q>
43. VLASÁK, Oldřich. Pozitiva a negativa vstupu Bulharska a Rumunska do EÚ. Cevro [online]. 2006 [cit. 2021-03-08]. Dostupné z: <http://www.cevro.cz/cs/194016-pozitiva-negativa-vstupu-bulharska-rumunska?fbclid=IwAR0gDM8pON4ioZRv7uL8lNyqLqk5dWnLIxXo0LTfNCCD60IUSIENDwyhkN8>
44. ZENKNER, Petr. Chorvatsko. Euroskop [online]. 2020 [cit. 2021-03-08]. Dostupné z: https://www.euroskop.cz/9146/sekce/chorvatsko/?fbclid=IwAR2PVOFR6ARs2tNgXb_lsb0cpn2MiPZCnt0wU9vc59dShuUetAve4rVMdQ
45. Croatia and the euro. Európska Komisia [online]. 2020 [cit. 2021-03-08]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/euro-area/euro/eu-countries-and-euro/croatia-and-euro_en

46. Schengen accession: Croatia on the way to join the Schengen Area. Európska Komisia [online]. 2020 [cit. 2021-03-08]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_19_6140
47. Rozhovor s europoslancem Liborem Roučkem (S&D, ČSSD) o vstupu Chorvatska do EU. Európsky Parlament [online]. 2013 [cit. 2021-03-08]. Dostupné z: <https://www.europarl.europa.eu/czechia/cs/rozhovor-s-europoslancem-liborem-rou%C4%8Dkem-s-d-%C4%8Dssd-o-vstupu-chorvatska-do-eu?fbclid=IwAR1wNFYHBHUKnaw3sQU5OHXRWIS7Z-f7uU0I1I70sQUrXl2KitxTWUudHPs>
48. Vzťahy EU a Chorvatska. Euractiv [online]. 2013 [cit. 2021-03-08]. Dostupné z: <https://euractiv.cz/section/rozsireni-eu/linksdossier/vztahy-eu-a-chorvatska-000070/?fbclid=IwAR2acfAKWjd4f6yZZeVlljYIdESwEzYEHVUvqDR-WhoyFJ-w3iFOG-tN07A>
49. Co je to "brexit?" Vláda České Republiky [online]. 2018 [cit. 2021-03-08]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/evropske-zalezitosti/brexit/casto-kladene-dotazy-167933/>
50. PRUITT, Sarah. The History Behind Brexit. History [online]. 2019 [cit. 2021-03-08]. Dostupné z: <https://www.history.com/news/the-history-behind-brexit>
51. <https://www.consilium.europa.eu/sk/policies/eu-uk-after-referendum/2016-uk-settlement-process-timeline/>
52. Brexit. Európska Rada [online]. 2021 [cit. 2021-03-08]. Dostupné z: https://www.consilium.europa.eu/sk/policies/eu-uk-after-referendum/?fbclid=IwAR0JkW7PgjzoTHKaiTwjcTpgZGC__E2pECNPV_Ko6VeU6SGEGIEPm4WXKXM
53. CO JE BREXIT? BREXITinfo [online]. 2020 [cit. 2021-03-08]. Dostupné z: https://www.brexitinfo.cz/cs_cz/vystoupeni-velke-britanie-z-eu/?fbclid=IwAR29EuYAYDOS6ujVfM_Dp0zFrjxmUqNMH8kBSffWrR-BMwl91kwqKCTrz1s
54. DRAPÁKOVÁ, Dáša a Marián KOREŇ. Tvrdý či mäkký brexit. Aké možnosti má Británia? (INFOGRAFIKA). Euractiv [online]. 2018 [cit. 2021-03-08]. Dostupné z: https://www.brexitinfo.cz/cs_cz/vystoupeni-velke-britanie-z-eu/?fbclid=IwAR29EuYAYDOS6ujVfM_Dp0zFrjxmUqNMH8kBSffWrR-BMwl91kwqKCTrz1s

55. Britská ekonomika se propadla do historické recese, klesla o 20 procent. Novinky [online]. 2020 [cit. 2021-03-08]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/ekonomika/clanek/britska-ekonomika-se-propadla-do-historicke-recese-klesla-o-20-procent-40333139>
56. Milníky EÚ. Zafenix [online]. 2019 [cit. 2021-03-08]. Dostupné z: <http://zafenix.com/dokumenty/2019/EU/PREZENTACIA-MilnikyEU.pdf>
57. Zmluva o založení ESUO. Eur-Lex [online]. 2017 [cit. 2021-03-08]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/HTML/?uri=LEGISSUM:xy0022&from=SK>
58. Parížska zmluva. Európsky Parlament [online]. 2020 [cit. 2021-03-08]. Dostupné z: <https://www.europarl.europa.eu/about-parliament/sk/in-the-past/the-parliament-and-the-treaties/treaty-of-paris>
59. Zmluvy EÚ. Európska Únia [online]. 2021 [cit. 2021-03-08]. Dostupné z: https://europa.eu/european-union/law/treaties_sk
60. Rímska zmluva (EHS). Eur-Lex [online]. 2020 [cit. 2021-03-08]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=legissum%3Axy0023>
61. Zmluva o Európskom spoločenstve pre atómovú energiu (Euratom). Eur-Lex [online]. 2018 [cit. 2021-03-08]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=LEGISSUM:4301853>
62. Euratom. Euractiv [online]. 2019 [cit. 2021-03-08]. Dostupné z: <https://www.europskaunia.sk/euratom>
63. Bruselská zmluva: Zlučujúca zmluva. Eur-Lex [online]. 2018 [cit. 2021-03-08]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/LSU/?uri=CELEX:11965F/TXT>
64. Colná únia EÚ v praxi. Európska Únia [online]. 2020 [cit. 2021-03-08]. Dostupné z: https://europa.eu/european-union/topics/customs_sk
65. JEDNOTNÝ EURÓPSKY AKT. Národná Rada Slovenskej Republiky [online]. 1986 [cit. 2021-03-08]. Dostupné z: <https://www.nrsr.sk/web/Static/sk-SK/EU/Doc/jednotny-europsky-akt.pdf>
66. Jednotný trh. Euractiv [online]. 2020 [cit. 2021-03-08]. Dostupné z: <https://europskaunia.sk/jednotny-trh>
67. Schengenská dohoda. Ministerstvo Vnútra Slovenskej Republiky [online]. 1985 [cit. 2021-03-08]. Dostupné z:

https://www.minv.sk/swift_data/source/policia/schengen/Schengenska%20dohoda.pdf

68. Zmluva o Európskej únii (ZEÚ) / Maastrichtská zmluva. Európsky Parlament [online]. 2020 [cit. 2021-03-08]. Dostupné z: <https://www.europarl.europa.eu/about-parliament/sk/in-the-past/the-parliament-and-the-treaties/maastricht-treaty>
69. SOKOLSKÁ, Ina. Maastrichtská a Amsterdamská zmluva. Európsky Parlament [online]. 2020 [cit. 2021-03-08]. Dostupné z: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/sk/sheet/3/maastrichtska-a-amsterdamska-zmluva>
70. História Európskej únie. Európska Únia [online]. 2020 [cit. 2021-03-08]. Dostupné z: https://europa.eu/european-union/about-eu/history_sk
71. Zmluva z Nice. Európsky Parlament [online]. 2021 [cit. 2021-03-08]. Dostupné z: <https://www.europarl.europa.eu/about-parliament/sk/in-the-past/the-parliament-and-the-treaties/treaty-of-nice>
72. Čo je to eurozóna? Európska Komisia [online]. 2020 [cit. 2021-03-08]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/euro-area/what-euro-area_sk
73. Hospodárska a menová únia (HMÚ). Európska Centrálna Banka [online]. 2020 [cit. 2021-03-08]. Dostupné z: <https://www.ecb.europa.eu/ecb/history/emu/html/index.sk.html>
74. DĚDEK, Oldřich. Maastrichtská kritéria. Zavedenieura [online]. 2013 [cit. 2021-03-08]. Dostupné z: <https://www.zavedenieura.cz/cs/euro/eurozona/maastrichtska-kriteria>
75. Lisabonská zmluva. Eur-Lex [online]. 2017 [cit. 2021-03-08]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=LEGISSUM%3Aai0033>

7 Prílohy

Príloha 1 – Otázky z interview

Politika rozširovania

- Ako sa bude vyvíjať proces integrácie na Západnom Balkáne ?
- Poslednou krajinou, ktorá rozšírila počet členov EÚ bolo Chorvátsko, ktorá krajina na Balkáne, je v súčasnej situácii tou, ktorá by mohla byť ďalšou prístupujúcou krajinou?
- Nebol by komplikovaný vzťah Srbska a Kosova, problémom členstva oboch krajín v budúcnosti?
- Kroky v rámci integračného procesu pre Ukrajinu posledné roky stagnujú. Čo spôsobuje túto situáciu a aké sú predpokladané ďalšie kroky zo strany Ukrajiny a EÚ?
- Ak by sa v Bielorusku zmenil režim a vládla by pro-európska opozícia, v akom horizonte by požiadalo Bielorusko o členstvo a takisto aké následné kroky by Bielorusko muselo podstúpiť ?
- Môžeme predpokladať, že by sa o členstvo v Únii mohli v budúcnosti zaujímať aj krajiny Kaukazského regiónu, bývalé sovietske republiky, ako napr. Gruzínsko ?
- Je možné, aby integračný proces Turecka, ktorý započal už v roku 2005, skončil pre Turecko členstvom v Únii ?

Strategická Autonómia

- V čom spočíva politika Strategickej Autonómie EU?

Eurozóna

- Ako fungujú v súčasnosti integračné procesy rámci Eurozóny ?
- Ako ovplyvní tieto procesy súčasná kríza spôsobená pandemiou ?
- Kedy sa bude konať najbližšie rozširovanie v rámci Eurozóny ?

Brexit

- V akom čase je predpoklad formálneho nastavenia vzťahov medzi EÚ a Spojeným kráľovstvom ?

- Aké bude toto nastavenie vo viacerých oblastiach fungovať v praxi (obchod, pohyb tovaru, služieb a osôb) ?
- Po tom ako bol už raz aktivovaný článok 50, je predpoklad, že by aj iná krajina chcela vystúpiť z Únie, prípadne by mali na to dôvod aj viaceré krajiny ?

Príloha 2 – Interview - Vladislava Gubalova, Research fellow, GLOBSEC Policy Institute

Enlargement policy

How will the integration process in the Western Balkans develop?

There is a renewed push on the side of the EU. Montenegro (33 open and 3 closed) and Serbia (17 open and 2 closed) have begun the accession process and N. Macedonia and Albania close to opening (once Bulgaria stops vetoes the next step in the process). In the meantime, the EU has introduced a healthy financial package to the region (9 bln), hoping to help boosting its economy and thus, put the region on somewhat better footing economically. But it is also intended to indirectly help the societies towards a desire for democratic rule, increase the human capital, etc. So, while, in my opinion, we would not see very soon a new EU member to emerge from the WB, at least the EU has re-committed to the region.

The last country that increased the number of EU members was Croatia. Which country in the Balkans is, in the current situation, the one that could be another accession country?

Hard to know. Maybe Montenegro, but still, I think that the EU and the member states (MS) will be very careful to give any green light. Simply, the WB are still rather unstable (politically and economically).

Wouldn't the complicated relationship between Serbia and Kosovo be a problem for the potential membership of both countries in the future?

Indeed. This is why the EU created a new position, currently held by Miroslav Lajcak, former foreign minister of Slovakia. The intention is to bring both sides on the

table for hammering down a stable agreement that would be accepted and implemented by Serbia and Kosovo. I suspect that this process will be lengthy.

Integration process in case of Ukraine have stagnated in the recent years. What is causing this situation and what are the next steps expected by Ukraine and the EU?

I'm not very familiar with the case of Ukraine.

If the regime in Belarus changed and the pro-European opposition would ruled, at what horizon would Belarus apply for the membership and also what follow-up steps would Belarus have to take?

It is my understanding that the Belarusian opposition movement is not necessarily pro-European but rather pro-democracy. This means, that they are not jumping with demands to join the EU. If anything they have been very careful to say that their movement is not anti-Russian or pro-European. To build democracy will take time. We see that even CEE MS 30 years after the change of the socialist system are still struggling (e.g. Slovakia, Hungary, Bulgaria, etc.). So, I wouldn't expect any signs of membership application any time soon.

Can we assume that the countries of the Caucasus region, the former Soviet republics, such as Georgia, could also be interested in membership in the future?

Some, like Georgia are interested but the way the framework is set up currently with the Eastern Partnership, in a sense makes it harder for them to have an accession chance. Many MS are wary of enlargement and having this partnership as something in between works for most MS. Perhaps, the question is if the partnership should be updated/transformed to give more to those motivated countries and to the EU.

Is it possible that Turkey's integration process will be terminated or that Turks will join EU one day?

It is possible but highly unlikely that Turkey will be removed as an accession country. Even recently, in the EU Council (10-11 Dec 2020), we saw that some MS are reluctant to apply sanctions (e.g. Germany and Bulgaria). There is a hope that in time

Turkey will regain its commitment to join the EU and apply the necessary, especially, political conditions.

Strategic Autonomy

What is the EU's Strategic Autonomy policy?

There is no such policy, per se. However, this is a hot topic, with somewhat unclear definition and concerns from MS. While it started as part of the defence and security area, the pandemic show that the idea of building own capabilities is cross-cutting to other areas: health, energy, trade, foreign policy, etc). On the one hand, the EU will need to resolve how this push is not redundant to NATO, how it is complimentary to good/renewed transatlantic relations and how it doesn't threaten national sovereignty of MS. On the other, there is a potential, with building capabilities (in different areas), to strengthen EU's role in the international environment.

Eurozone

How do the integration processes within the Eurozone currently work?

There is still lack of completion of the Banking and the Capital Union.

How will the current pandemic crisis affect these processes?

The Stability mechanism created around the euro crisis is providing an extra assurance for the eurozone members. However, some of the conditions such as debt to GDP ratio has been for the time being foregone, in order for MS to inject cash into their economies. In the long-term, this exception will have to be removed, to avoid painful bailouts like the one in Greece.

When will the next enlargement take place within the Eurozone?

Both, Bulgaria and Croatia were accepted into ERM II, the waiting room for the euro. They have passed the usual and extra tests on their banking systems and overall financial systems. The minimum wait is 2 years, but I expect that with the preoccupation of recovering the euro economy, these countries will have to wait longer. Unless, they are truly able to stabilize and sustain their financial systems, and check all additional boxes of transforming towards euro adoption.

Brexit

When we can expect a formal set-up of EU-UK relations?

Not a very clear question... There is already a certain 'set-up' reached last year. Now, we wait to see if there can be a trade deal. This will matter a lot to those MS that have close economic ties with the UK. E.g. UK is the 5th most important partner for SK. So, even CEE MS will be hit. Not to mention the fisheries sector. There is also the question about how UK and the EU will work when it comes to foreign and security policies. More and more looks that after an initial desire to stay close, maybe have some sort of unified responses, UK is too silent on the issue. Drifting apart...

What conditions will work in practice in several areas (trade, movement of goods, services and people)?

Depends on the deal or no deal on trade. But as far as movement of people, there will be restrictions and much less opportunities to take advantage of long stays, rebates on tuition, entering the job market, etc.

Once Article 50 has been activated, is there a presumption that another country would like to withdraw from the Union, or that more countries would have a reason to do so?

If anything, after the initial fear that Brexit will bring a snowball effect, today it looks that the EU members are very much inclined to stay in. Regardless of some rhetoric in Poland or Hungary—the notion that the EU membership is helping rather than obstructing is prevalent.

Politika rozširovania

Ako sa bude vyvíjať proces integrácie na Západnom Balkáne ?

V tomto regióne sa nachádzajú veľkí strategickí partneri pre EÚ. Snahy o integračné procesy tu prebiehajú už od 90. rokov minulého storočia, ich začiatok môžeme označiť ako obdobie po ukončení vojnového konfliktu v krajinách bývalej Juhoslávie. V porovnaní s krajinami strednej Európy môžeme vidieť veľké rozdiely či už v oblasti kultúry alebo v náboženskej otázke, ktorá polarizuje jednotlivé krajiny Balkánu. EÚ v roku 1999 spustila program SAP (Stabilisation and Association Program), ktorý má pomáhať krajinám tohto regiónu. V súčasnosti tu nájdeme rôzne úrovne integračných procesov, pričom prvou krajinou zo západného Balkánu, ktorá vstúpila medzi členské krajiny EÚ bolo v roku 2013 Chorvátsko.

Poslednou krajinou, ktorá rozšírila počet členov EÚ bolo Chorvátsko, ktorá krajina na Balkáne, je v súčasnej situácii tou, ktorá by mohla byť ďalšou prístupujúcou krajinou?

V súčasnosti sú aj ďalšie krajiny z tohto regiónu, ktoré majú rozbehnuté prístupové rokovania. Týmito krajinami sú Srbsko a Čierna hora, ktoré sú oficiálnymi kandidátmi. Medzi potencionálnych kandidátov patria Kosovo a Bosna a Hercegovina. Veľkú snahu o vstup do EÚ vyvíja aj Severné Macedónsko. V súčasnosti sú nastavené rôzne vzťahy a spolupráca krajinami EÚ, ktoré by mohli zrýchliť alebo naopak brzdiť niektoré z týchto procesov. Ako príklad môžeme uviesť Bulharsko a jeho negatívny postoj k integrácii do európskych štruktúr zo strany krajín západného Balkánu. Za ďalší problém môžeme označiť bývalý spor medzi Gréckom a Severným Macedónskom. Situácia Severného Macedónska sa výrazne zmenila až potom ako ich vzťah a spor s Gréckom bol urovnaný. Problém medzi krajinami bol zapríčinený pre zhodný názov oblasti Grécka a samotného názvu štátu Macedónsko, čo výrazne posunulo pozíciu Severného Macedónska, ktoré by sa mohlo stať jednou z krajín zo západného Balkánu, ktorá vstúpi do spoločenstva krajín EU v horizonte najbližších rokov. Ak by sa mala EU v najbližšom období rozširovať o nového člena, predpokladám, že by ním mohla byť Čierna Hora, ktorá má najvyššiu šancu, či už beriem do úvahy tempo akým sa posúva v jednotlivých prístupových procesoch alebo vyjadrenie Európskej komisie, ktorá uviedla že by sa Čierna Hora mohla do roku 2025 stať

novým členom a však stále je to veľmi predbežné a je potrebné si počkať na to ako sa situácia bude vyvíjať.

Nebol by komplikovaný vzťah Srbska a Kosova, problémom členstva oboch krajín v budúcnosti?

V prípade Srbska vidíme taktiež veľmi rýchly posun medzi jednotlivými procesmi integrácie v tomto prípade však EU vyžaduje vyriešenie konfliktu medzi Srbskom a Kosovom, keď sa tento spor vyrieši tak by mohol integračný proces pokračovať.

Kroky v rámci integračného procesu pre Ukrajinu posledné roky stagnujú. Čo spôsobuje túto situáciu a aké sú predpokladané ďalšie kroky zo strany Ukrajiny a EÚ?

Medzi Ukrajinou a EÚ je značné množstvo zmlúv či už sa jedná o Asociačnú zmluvu alebo veľmi komplexnú zmluva o zóne voľného obchodu DCFTA. Ukrajina patrí medzi 6 post-sovietskych krajín, ktoré tvoria skupinu partnerov EÚ v takzvanom Východnom partnerstve „Eastern Partnership“, ďalšími krajinami sú Arménsko, Azerbajdžan, Bielorusko, Gruzínsko a Moldavská republika. Ukrajina napriek tomu, že je veľmi dôležitým a strategickým partnerom EÚ, tak jej prístupové rokovania sú komplikované a spomalené tým v akej situácii sa Ukrajina nachádza. Odhliadnuc od geopolitickej situácie a toho, že počas úsilia Ukrajiny o vstup do Únie prebehla anexia Krymu. Vzťahy s Ruskom stále nie sú vysporiadané. V poslednej dobe navyše nie sú optimálne ani vzťahy samotnej EÚ a Ruska. Ukrajina je špecifická tým že má spoločnú hranicu a pri prípadnom vstupe Ukrajiny do EÚ by tam končila hranica Európskej únie. Ďalším dôvodom prečo sú tieto rokovania komplikované je vnútropolitická situácia samotnej Ukrajiny, keďže na tom krajina nie je dobre ani ekonomicky a ani z hľadiska právneho štátu. Prekvitá vysoká miera korupcie na najvyšších pozíciách či už v oblasti súdnictva, vlády prípadne legislatívnych orgánov. Takisto transparentnosť v krajine sa nachádza na nízkej úrovni. Veľkým problémom je aj životná úroveň občanov. Čo vytvára markantný problém pre Ukrajinu aby splnila ciele na vstup do EÚ najme z hľadiska

demokracie a ekonomiky. Ak bude mať Ukrajina pretrvávajúci záujem o vstup do EU má pred sebou ešte dlhú a náročnú cestu.

Ak by sa v Bielorusku zmenil režim a vládla by pro-európska opozícia, v akom horizonte by požiadalo Bielorusko o členstvo a takisto aké následné kroky by Bielorusko muselo podstúpiť?

V súčasnosti je Bielorusko stále súčasťou Východného partnerstva. Avšak po udalostiach v posledných rokoch, špeciálne volebného roku 2020, sa situácia a takisto aj vzťahy medzi členskými štátmi a vládnuou stranou vyostri. Napriek tomu, že vždy existovali výhrady k režimu zo strany EÚ, najmä čo sa týkalo porušovania ľudských práv. V roku 2016 došlo k výraznému zlepšeniu vzťahov a prehĺbeniu spolupráce medzi Európskou úniou a Bieloruskom. No približne o rok a pol neskôr došlo k opätovnému zhoršeniu vzťahov. Napriek tomu, že by Bielorusko a Európska únia chceli spolupracovať, vývoj posledných mesiacov nasvedčuje skôr tomu že situácia v Bielorusku je veľmi dramatická. Je pravdepodobné, že pokiaľ bude režim rovnaký a demokratická opozícia nepreberie moc, tieto vzťahy budú naďalej veľmi negatívne. Pokiaľ by aj došlo k vnútropolitickému upokojeniu situácie a krajina by sa nasmerovala k demokratickému riadeniu, sa Bielorusko stále nachádza vo veľmi zlom ekonomickom stave. Minimálne v najbližších 10 rokoch nie je schopné splniť ekonomické ciele, ktoré sú potrebné pre vstup do Európskej únie.

Je možné, aby integračný proces Turecka, ktorý započal už v roku 2005, skončil pre Turecko členstvom v Únii ?

Snahy o vstup Turecka do EÚ sú dlhodobé. Žiadosť o vstup do európskych štruktúr Turecko podalo ešte v roku 1987. Kandidátskou krajinou sa stalo v roku 1999. Samotné rokovania o vstupe boli otvorené v roku 2005. Mnohé časti tejto dohody sú blokové. Problémy vstupu sú z viacerých hľadísk. Na Cypre stále prebieha živý konflikt medzi gréckou a tureckou stranou ostrova. Od nástupu nového prezidenta Erdogana sa problémy prehĺbujú a vzťahy sa dostávajú na bod mrazu. Na základe domácej politickej situácie, voči ktorej sa EU ohradila, sa vzťahy Úniou a Tureckom opäť vyostri. Situácia by sa mohla zmeniť po výmene vládnej garnitúry, ktorá by mohla pomôcť naštartovaniu integračných procesov v rámci vstupu Turecka do EÚ.

Brexit

V akom čase je predpoklad formálneho nastavenia vzťahov medzi EÚ a Spojeným kráľovstvom ?

Brexit bol veľmi špecifický. Žiadna krajina, okrem Spojeného kráľovstva, doposiaľ nevystúpila z Európskej únie. Aj z toho dôvodu musel byť pre to aktivovaný článok 50 z Lisabonskej zmluvy. Vzťahy je potrebné upraviť veľmi dôsledne, avšak najrýchlejšie ako sa dá. Je to naozaj veľmi netradičná situácia, pretože aj časť krajiny leží na jednom ostrove spolu s Írskom, teda členskou krajinou EÚ. Ďalší problém predstavujú obrovské väzby, ktoré majú medzi sebou jednotlivé členské štáty Európskej únie, ktoré nie je možné zmeniť zo dňa na deň. Samotná dohoda o vystúpení bola veľmi komplikovaná. Negociovalo a pripravovalo ju veľké množstvo ľudí, nehovoriac o tom aké veľké finančné náklady s ňou boli spojené najmä pre Britániu. Viacerí odborníci a úradníci hovoria o roku 2023. Avšak ak pozorujeme len to ako dlho a komplikovane sa negociovala Obchodná dohoda, môžeme predpokladať, že úplne nastavenie vzťahov môže byť finálne až po roku 2025.

Aké bude toto nastavenie vo viacerých oblastiach fungovať v praxi(obchod, pohyb tovaru, služieb a osôb ?

Samotná obchodná dohoda bola po mnohých pokusoch uzavretá 24. decembra 2020 a do platnosti vstúpila 2. januára 2021. Rok 2020 bol takzvaným prechodným obdobím, avšak uzavretím tejto dohody sa prechodné obdobie končí. Od tohto momentu môžeme pozorovať problémy implementácie dohody. Z praktického hľadiska sa jedná napríklad o problémy na hraniciach. Konkrétne môžeme uviesť prepravu tovarov. Samozrejme obchodnou dohodou nie sú vzťahy EÚ a VB nastavené v plnej miere. Ďalšie zmeny sa dotknú voľného pohybu osôb. Nakoniec aj to bolo jedným z dôvodov prečo Briti súhlasili s Brexitom. Môžeme očakávať, že ten by mohol byť v budúcnosti regulovaný aj vízovou povinnosťou. Išlo by o zavedenie pracovných a študijných víz.

Enlargement policy

The last country that increased the number of EU members was Croatia. Which country in the Balkans is, in the current situation, the one that could be another accession country?

Among the six countries, four have candidate status (Montenegro, Albania, Serbia, and North Macedonia) and two (Bosnia and Herzegovina and Kosovo) are potential candidates.

While in the short term, we should not expect any country to join the EU, we could expect new members to join the EU in the medium term (2025). Those could be most probably Montenegro and maybe Serbia, provided it normalizes relations with Kosovo as requested by the Chapter 35 of the accession negotiations.

Integration process in case of Ukraine have stagnated in the recent years. What is causing this situation and what are the next steps expected by Ukraine and the EU?

As for Ukraine – it has a very close relation with the EU already and is a priority partner for the European Union (EU). However, its accession is still far away. The Association Agreement (AA), including its Deep and Comprehensive Free Trade Area (DCFTA) signed in 2014, is the main tool for bringing Ukraine and the EU closer together, promoting deeper political ties, stronger economic links, and respect for common values.

Can we assume that the countries of the Caucasus region, the former Soviet republics, such as Georgia, could also be interested in membership in the future?

Enlargement policy has been perhaps the EU's most positive foreign policy. There is no doubt that projection of the EU values and standards has led to stabilization of the situation in the old continent. If the EU wants to play an active role in shaping the rules of future global governance, respond timely to the crises in its neighborhood, project its values, promote multilateralism, or contribute to peace and prosperity in the world, the EU Member States should look for the policy areas which unite them and defend their success stories. The enlargement policy is one of the key policies regarding to the protection and

promotion of EU interests and values, closer cooperation with neighbours and an updating of the multilateral system.

The big bang accession that happened in 2004 together with further accession also brought a lot of pressures on the institutional set up of the Union. What is more due to divergent national interest and threat perceptions, Member States approach to future enlargement differs. There is no unified Central and Eastern Europe (CEE) perspective when it comes to the eurozone. Only five of 11 CEE countries in the EU, in fact, have adopted the euro. Among current non-members, Bulgaria, Croatia, and Romania are actively seeking membership, whereas Hungary, Poland and Czechia prefer their position outside the institution. The euro area is, consequently, a case illustrating that the CEE bloc does not always stick together.

Despite the fact that the EU has become a more active foreign policy player, it has, nevertheless consistently failed to turn its economic power into foreign policy influence and has relied on pro-active powers like the UK and France to increase its effectiveness as a global actor. Over the past 10 years, the EU's global influence has weakened due to competing national agendas and a lack of willingness to compromise. This situation has been further exacerbated by a post-Brexit EU that is now coming into shape.

The debate on EU foreign policy and the EU's role as a global actor has been an element of the EU integration process since the end of the Cold War, with flurries of interest always coinciding with crises. The result has been a heightened awareness of the inherent weakness of the EU to act as effectively, rapidly, precisely and with one voice as other actors amid crises.

Central and Eastern Europe are actively involved in shaping EU policy on, for example, relations with Russia, cooperation with Western Balkan countries and the Eastern Partnership. They have, however, offered minimal comment on EU efforts to improve ties with Latin America, East Asia and its southern flank, most notably the Mediterranean Union, or enhance mobility partnerships and civilian Common Security and Defence Policy missions in Africa.

Is it possible that Turkey's integration process will be terminated or that Turks will join EU one day?

Turkey won't become an EU Member soon as the negotiation are stalled. Belarus, Ukraine and Georgia are now part of Eastern Partnership, therefore they maintain close

relations with the EU. The partnership is aligned along the four key priority areas. These are Stronger economy, stronger governance, stronger connectivity, and stronger society. The Eastern Partnership contributes to the overall goal of increasing the stability, prosperity, and resilience of the EU's neighbours.

Strategic Autonomy

What is the EU's Strategic Autonomy policy?

“European strategic autonomy” (ESA) is one of those elusive phrases that float around in European politics, alongside terms such as “European army” and “common European strategic culture”. It has been used in European Council, European Parliament, and European External Action Service (EEAS) communications. It is mentioned, most importantly, in the European Union's June 2016 Global Strategy, which claims to nurture the organisation's “ambition of strategic autonomy”.

Strategic autonomy is understood differently in different Member States. In general, it refers to building EU's ability to decide for itself and do not depend on others in various areas such as technological, health, geopolitics. US argued that the initiatives might lead to redundancy in industrial defence programmes and that they would interfere with NATO's mission.

Eurozone

How do the integration processes within the Eurozone currently work?

All member states, except Denmark, are required to adopt euro, after they meet the specific convergence criteria. Despite that, three member states are simply not interested in pursuing the adoption of the euro. On the other side, Croatia and Bulgaria have joined the ERM II. Following these steps is crucial, for completing the Economic and Monetary Union, and as well the Banking and capital markets unions. For a future enlargement, eurozone has to be more locally attractive with more lucrative conditions, so more countries join. European Union must embrace an open-door policy for new members, and make the rules stricter, but fair for everyone, with no political initiative. These steps and political stability in the eurozone and EU will additionally strengthen the euro internationally, so that it has the same global appeal as the US dollar.

Brexit

When we can expect a formal set-up of EU-UK relations?

The UK leave the EU on 31 December 2020 after the transition period ends. We don't know still if there will be a deal or hard Brexit.

Once Article 50 has been activated, is there a presumption that another country would like to withdraw from the Union, or that more countries would have a reason to do so?

There is no appetite now to leave the EU. Member States during the last negotiations on the future EU long term budget and Recovery fund have shown that they want to work towards the joint future.

*Príloha 5 – Interview - Zuzana Peláková, Trade In Goods, Agricultural Policy, Trade Policy Group,
Department for International Trade, London*

Brexit

V akom čase je predpoklad formálneho nastavenia vzťahov medzi EÚ a Spojeným kráľovstvom?

Formálne vzťahy boli nastavené uzatvorením Dohody o odchode (Withdrawal agreement) medzi EU a UK. V UK zmluva nadobudla po legislatívnej stránke platnosť prijatím European Union (Withdrawal) Act 2018. Počas plynutia prechodného obdobia v roku 2020 sa medzi dvoma stranami naďalej rokovalo o konkrétnych opatreniach, z toho najvýraznejším prvkom bola odchodná zmluva upravujúca ekonomické vzťahy po vystúpení UK z jednotného trhu a colnej únie (okrem Severného Írska, v prípade sú tieto vzťahy bližšie upravené Protokolom pre Severne Írsko, ktorý je súčasťou vyššie spomínanej dohody).

Opatrenia, ktoré sa budú naďalej prijímať či v EU alebo UK budú prijímané nezávisle, berúc do úvahy ich samostatne politiky, prihliadajúc na Withdrawal Agreement a čo sa politik, ktoré môžu mať dopad na medzinárodný obchod, na Trade and Cooperation Agreement (TCA), uzatvorený v Decembri 2020.

Aké bude toto nastavenie vo viacerých oblastiach fungovať v praxi (obchod, pohyb tovaru, služieb a osôb) ?

Pohyb tovaru, služieb a medzinárodný obchod bude riadený na základe dohody uzatvorenej v Decembri 2020, Trade and Cooperation Agreement. UK ma ako nezávislý stať nárok na zmenu svojich domácich politik, no do určite miery sa v dohode zaviazalo tzv. non-regression klauzulami, akékoľvek zmeny budú posudzované aj na základe toho.

UK už v minulosti avizovalo obmedzenie imigrácie, čo bola aj jedna z kľúčových platform, na ktorej prebiehalo referendum v roku 2016. Približne rok a pol pred formálnym odchodom z Únie, UK poskytlo možnosť tzv. Settled status, pre tých ktorí tam momentálne žili/pracovali; čo v praxi znamená že po vyplnení online prihlášky majú títo ľudia možnosť naďalej zotrvať v krajine. Pre občanov EU, ktorí majú záujem presťahovať sa do UK, sú stanovené iste pravidla odvíjajúce sa od účelu ich cesty, s pridanou vízovou povinnosťou.

Po tom ako bol už raz aktivovaný článok 50, je predpoklad, že by aj iná krajina chcela vystúpiť z Únie, prípadne by mali na to dôvod aj viaceré krajiny ?

Britský odchod z EU samozrejme vytvára precedens pre iné krajiny, ktoré majú právo urobiť niečo podobne. V UK to bolo nepochybne politické rozhodnutie a dominovalo verejnej debate niekoľko rokov. Euroskepticizmus je súčasťou politického diskurzu v celej EU a štandardne prevláda v pravicových stranách. S nárastom ultra pravicových strán v Európe sa posledné roky je nemožné vylúčiť, že sa niečo podobne nebude opakovať aj inde. Najvýraznejšou postavou, ktorá sa pokúša uberať týmto smerom je Francúzska Marine Le Pen, ktorá síce od posledných volieb stlmila retoriku o odchode z EU, no neprestava blokovať EU iniciatívy o stále bližšom partnerstve.

Príloha 6 – Daniel Hošťák GLOBSEC Bratislava Forum Deputy Project Manager

Enlargement policy

How will the integration process in the Western Balkans develop?

The integration of the countries of the Western Balkans into Euro-Atlantic structures is a very complicated and multi-factor process. Due to the enormous political, cultural, religious, or historical diversity, the Western Balkans cannot be considered in the

integration process as a unit. On one hand, Croatia and Slovenia are currently valid members of both key international organizations in the Euro-Atlantic space, NATO, and the EU, however, another important player in the region, Serbia, is blocked in the integration process and any acceleration of their status is currently very unlikely. The main problems of the region such as persistent ethnic, religious, or cultural conflicts, strong foreign influence, especially Russian, Chinese but also Turkish, and last but not least, corruption and organized crime seem to be unresolved. Resolving the issue of international recognition and settlement between Serbia and Kosovo, finding a compromise on Bosnia and Herzegovina's ethnic issues, and eliminating organized crime in Albania and Montenegro are prerequisites for revitalizing and relaunching integration processes for the rest of the Western Balkans in Euro-Atlantic structures. Of course, it is important to add that Albania, Croatia, Montenegro and, most recently, Northern Macedonia are fully integrated into NATO, which is an absolute security policy priority for these countries

The last country that increased the number of EU members was Croatia. Which country in the Balkans is, in the current situation, the one that could be another accession country?

In my opinion, the most realistic candidate for the integration into the European Union from the rest of the Western Balkan countries could be Northern Macedonia. After the country managed to settle its disputes with Greece, over the official name of Northern Macedonia. However, at the same time, Bulgaria is currently publicly blocking integration efforts of Northern Macedonia and as well as of other Western Balkan countries. For other countries in the region, EU integration seems to be suspended at this time, until they can find common ground on conflict issues. However, it is also important to mention that this is a really difficult question to predict.

Wouldn't the complicated relationship between Serbia and Kosovo be a problem for the potential membership of both countries in the future?

The conflict between Serbia and Kosovo is literally a defining factor for their possible integration into Euro-Atlantic structures. We are not just talking about the international recognition of Kosovo as an independent state, as even some of the NATO and EU member states have still not recognized Kosovo (including the Slovak Republic).

The dispute between the two mentioned actors has a complex character with historical, ethnic, and religious roots. In this regard, it is important to recognize that Serbia still does not agree, how the situation was handled by Western allies, in particular with the intervention of the NATO troops. For this reason, Serbia works very closely with the Russian Federation and China, as alternatives to the Euro-Atlantic partners. Integration into the EU and to NATO it not considered as one of the priorities on side of Serbia.

Integration process in case of Ukraine have stagnated in the recent years. What is causing this situation and what are the next steps expected by Ukraine and the EU?

Ukraine is currently in the stage of a frozen conflict. This, together with an absolute political and economic instability or high level of corruption, that has been a feature of the state apparatus in the recent years, will cause problems for Ukraine's efforts for any integration. After the political changes in Ukraine and the election of President Zelensky, the new establishment is trying to stabilize Ukraine. However, this will be a long-term process. Again, if the Crimean issue cannot be resolved, Ukraine can hardly think of any significant progress in the international integration. The EU is trying to be a mediator and helping to stabilize the security situation in the region as soon as possible.

If the regime in Belarus changed and the pro-European opposition would ruled, at what horizon would Belarus apply for the membership and also what follow-up steps would Belarus have to take?

Belarus has a very specific state establishment. President Lukashenko's totalitarian and autocratic regime completely denies the principles of democracy. The level of dissatisfaction of Belarusian society with the political direction of the state was perfectly reflected in the massive protests that arose, right after affected presidential elections in 2020. This act of absolute ignorance of democratic principles became the engine of renewed efforts to change and democratize Belarus. If the political leadership of the state were to change and democratic principles based on human rights and freedoms were introduced, Belarus would certainly become an important partner of the EU and the issue of integration could gradually be raised. However, this process will not take place any

soon. In highly optimistic scenario, we could estimate that Belarus could become a member of the European Union no sooner than in 8-10 years.

Can we assume that the countries of the Caucasus region, the former Soviet republics, such as Georgia, could also be interested in membership in the future?

The countries of the Transcaucasian region are partner countries of both the EU and NATO. Strategically, it is a very important geopolitical region as it lies directly on the border between the Euro-Atlantic area and Asia and at the same time it is surrounded by very strong geopolitical players such as the Russian Federation and Turkey. From a security point of view, therefore, the Euro-Atlantic integration of Georgia, Armenia and Azerbaijan is one of the priorities of their foreign policy goals. However, the South Caucasus is very similar in characteristics to the Western Balkans. Unresolved disputes and frozen conflicts in South Ossetia, Abkhazia and Nagorno-Karabakh virtually foil their integration efforts. At the same time, these countries would have to meet other conditions necessary for an integration into the EU. Cooperation between Georgia, Armenia and Azerbaijan and their European partners is indeed key to strengthening the relations, but integration as such does not seem very realistic currently.

Is it possible that Turkey's integration process will be terminated or that Turks will join EU one day?

Turkey is currently a full member of NATO. However, when we discuss why the 15 year-long integration process into the EU has not led to a valid membership the reason is obvious. Under the leadership of the current government, led by President Erdogan, Turkey is directing its foreign policy interests in completely different areas than to the EU membership. Turkey is trying to expand its sphere of interest. That is why the country is such an active player in the Balkans, where it maintains and strengthens its influence within Muslim communities through a kind of cultural diplomacy. Turkey has also been greatly helped by the process of globalization and multiculturalism, with a large percentage of Turks leaving and settling in Western Europe. It is through such communities that Turkey expands its influence. Significant group of experts increasingly identifies this

strategy as a potential security threat for Europe, even though Turkey is still a valid member of the Alliance.

Brexit

When we can expect a formal set-up of EU-UK relations?

We cannot say with certainty whether these relationships can be set up and implemented before 2023, it will all depend on the level of constructiveness of the counterparts during the processes of negotiations. It can last longer very easily.

What conditions will work in practice in several areas (trade, movement of goods, services and people)?

The setting of relations in individual areas between Great Britain and the EU will be the subject of joint discussions for a very long time. Of course, the United Kingdom remains a key and strategic partner for the EU. On the other hand, both actors will want to make the most of the relationship and the practical rules will be conditional on the ability to make compromises. However, as far as the movement of goods and services is concerned, it can be assumed that both parties will want to find common ground, for example in customs duties.

Once Article 50 has been activated, is there a presumption that another country would like to withdraw from the Union, or that more countries would have a reason to do so?

At the moment, especially taking into account the global crisis, it is not probable to expect other countries to leave the EU. The complicated Brexit and the current precarious position of the United Kingdom or the enormous impact on the exchange of goods or services between the UK and the EU have become rather a deterrent to potential “exiters”. In the United Kingdom, it is Brexit that has relaunched the debate on the secession of Scotland, which would prefer to continue to be involved in common policymaking as a member of the EU.